

Биро за развој на образованието

● ● ● ● Прирачник
ЗА ИНКЛУЗИВНО
ОБРАЗОВАНИЕ

Прирачник за инклузивно образование

Наслов:

ПРИРАЧНИК ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Издавач:

Биро за развој на образованието

За издавачот:

Весна Хорватовиќ

Автор:

Проф. Џудит Холенвегер, со учество на
Паула Фредерика Хант и Нора Шабани

Превод на македонски јазик:

Христина Илиевска

Лектура:

Катица Трајкова

Дизајн:

КОМА

Печатница:

Винсент графика

Тираж:

100 примероци

ISBN 978-608-206-053-8

ISBN 978-608-206-054-5

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека «Св. Климент Охридски», Скопје

37.043.2

ХОЛЕНВЕГЕР, Џудит

Модули за инклузивно образование : [прирачник] / [Џудит
Холенвегер ; со учество на Паула Фредерика Хант и Нора Шабани]. -
Скопје : Биро за развој на образованието, 2015. - 164 стр. : илустр.
; 30 см

ISBN 978-608-206-053-8

1. Хант, Паула Фредерика [автор] 2. Шабани, Нора [автор]

а) Инклузивно образование - Прирачници

COBISS.MK-ID 100049930

Прирачникот е изработен и испечатен со експертска и финансиска поддршка од Канцеларијата на УНИЦЕФ

Ова издание е резултат на соработката меѓу

Регионалната канцеларија на УНИЦЕФ за регионот Централна и Источна Европа
и Заедницата на независни држави,

Канцеларијата на УНИЦЕФ во поранешната Југословенска Република Македонија
и Универзитетот за образование на наставници од Цирих.

СОДРЖИНА

Воведна брошура ----- 5

Позадина и начело ----- 5

Основни поставки на модулите за инклузивно образование ----- 9

Организациски начела и модели низ модулите ----- 14

Преглед на трите модули ----- 26

Употреба на модулите ----- 29

Модул 1: Визија, теорија и концепти ----- 34

Вовед ----- 35

Единица 1.1.: Вовед кон инклузивно образование ----- 37

Единица 1.2.: Личен професионален развој ----- 49

Единица 1.3.: Вреднување на различноста на ученикот ----- 57

Единица 1.4.: Поддршка на сите ученици ----- 64

Единица 1.5.: Соработка со други професионалци ----- 75

Модул 2: Работење заедно за создавање инклузивни училишта ----- 80

Вовед ----- 81

Единица 2.1.: Комуникација за градење врски ----- 83

Единица 2.2.: Разбирање за ограничувањата на учеството ----- 95

Единица 2.3.: Соработка за надминување на ограничувањата на учеството --- 102

Единица 2.4.: Градење инклузивни тимови и заедници ----- 109

Модул 3: Средини што го помагаат индивидуализираното учење ----- 116

Вовед ----- 117

Единица 3.1.: Анализа на состојбата на учење кај деца и млади ----- 121

Единица 3.2.: Поставување ефикасни цели ----- 133

Единица 3.3.: Приспособување на состојбите кон барањата на ученикот ----- 149

Единица 3.4.: Развивање на практики за поддршка на сите ученици ----- 158

Воведна брошура

Позадина и начело

Инклузивно образование во регионот на Централна и Источна Европа и од регионот на Комонвелтот на независни држави (ЦИЕ/КНД)

Во средиштето на пристапот на УНИЦЕФ кон образованието, заснован врз човекови права, е верувањето дека секое дете има право на квалитетно образование што го почитува и го поттикнува неговото достоинство и оптимален развој. За да дознаете повеќе за концептуалната рамка на УНИЦЕФ за инклузивно образование, ве молиме разгледајте ја публикацијата, **Право на образование на децата со пречки во развојот : Пристап кон инклузивно образование заснован на правата**. Квалитетното образование е право на секое дете. **Конвенцијата за правата на децата (КПД) и Конвенција за правата на лицата со попреченост (КПЛП)** јасно ја искажуваат целта за гарантирање квалитетно образование за сите деца и важноста за обезбедување на потребната холистичка поддршка за развивање на потенцијалот на секое дете. Квалитетното образование единствено може да биде постигнато кога секое дете, вклучувајќи ги и најмаргинализираните и исклучените деца, е во училиште и посетува квалитетно инклузивно образование што му го овозможува учењето коешто му е потребно во животот.

Наспроти обидите и напредокот на УНИЦЕФ во однос на универзалното образование, останува

разликата во учењето меѓу децата во државите со ниски/средни приходи и државите со високи приходи; многу деца не умеат да читаат на крајот на второ одделение, го напуштаат училиштето по завршувањето на основното образование или го завршуваат училиштето, а сепак остануваат неписмени. Тоа не е изненадувачко, затоа што во многу држави од Централна и Источна Европа и од регионот на Комонвелтот на независни држави (ЦИЕ/КНД), иако се претпоставува дека универзалното образование/Целта 2 од Милениумскиот развој често пати е постигната и пристапот кон образованието постепено напредува – пристапот до знаењето не напредува соодветно. Всушност, глобалната евалуација во 2007 година на Училиште по мерка на детето (УМД) покажа дека растеше бројот на држави кои ги вградуваа начелата на УМД во рамки на напорите за реформа на системот. Меѓутоа, разликите остануваа или пак продолжуваа да се зголемуваат меѓу најнепривилегираните деца, и згора на тоа, како што државите од ЦИЕ/КНЗ почнаа да учествуваат во меѓународните тестирања на учениците, лошиот квалитет на образованието стана очигледен.

Загриженоста во однос на квалитетот на образованието и зголемените разлики го поттикнуаа УНИЦЕФ, во ЦИЕ/КНЗ, да ги побара бариерите што опстојуваат и покрај успешното спроведување на начелата на УМД. Во регионот има многу предизвици, меѓу кои: 1) обезбедување пристап и еднаквост; 2) подобрување на резултатите од учењето; 3) спречување на влијанието на вонредните ситуации врз пристапот на децата до образование; како и 4) подобрување на

ефикасноста на финансирањето и управувањето.

Во регионот, и покрај различните обиди и прогресивната универзалност на образованието, децата од етничките и јазичните малцинства, децата со пречки во развојот, адолесцентите, децата меѓу 3 и 6 години, како и некои девојчиња, продолжуваат да бидат маргинализирани, исклучени од образовните системи, често пати, прескокнати и направени невидливи.

Во последните неколку декади имаше огромна преобразба на ставовите и концептуалните парадигми што се во основа на инклузијата на луѓето со попреченост, од медицински и од заштитнички модел кон модел што е социјален и инклузивен и се фокусира врз правата, еднаквите можности и целосното учество на луѓето со попреченост во социјалниот и економскиот живот на општеството. Во 2008 година ОН ја усвоија Конвенцијата за правата на лицата со попреченост (ОНКПЛП), а многу држави од регионот на ЦИЕ/КНД ја потпишаа и/или ја ратификуваа со што секоја држава ги признава правата на лицата со попреченост на семеен живот, образование, здравје, рехабилитација, работа и вработување, социјална заштита, учество во културниот живот, релаксација и спорт.

Државите од регионот на ЦИЕ/КНД сè повеќе започнуваат со системски реформи што се поврзани со инклузивното образование, а образованието на наставниците се истакна како најитниот приоритет. Македонија беше една од првите држави што го започна процесот на развој на обука за наставникот, со цел да се систематизира инклузивното образование. Процесот вклучуваше креирање пет модули за обука на наставникот и вклучување на Меѓународната класификација за функционалност, попреченост и здравје – верзија за деца и младинци (МКФ-ДМ/ICF-CY) како рамка за соработка со другите сектори.

Серијата на обуки на наставниците во Македонија, која заврши во 2014 година, одговори на потребата што беше почувствувана низ регионот на ЦИЕ/КНД, земајќи предвид дека повеќе од половина од Канцелариите на УНИЦЕФ во државите и владините организации искажаа интерес за обезбедување обука за наставниците, која е холистичка по природа и е заснована врз биосоцијалниот и психосоцијалниот модел на попреченост.

Оттаму, Канцеларијата на УНИЦЕФ во Македонија и Регионалната канцеларија за ЦИЕ/КНД направија сеопфатна проверка на почетните модули за обука на обучувачи (ОНО) за инклузивно образование на ниво на држава и создадоа соодветен комплет модули за примена на ниво на регион. Обуката на обучувачите сега е достапна за сите заинтересирани канцеларии во државите од регионот на ЦИЕ/КНД, со цел да се ангажираат во напорите за подготовка на наставниците на систематски и одржлив начин (истовремено во иницијалното образование за наставниците и на веќе вработените наставници).

Инклузивно образование во контекст на УНИЦЕФ

Инклузивното образование (ИО) е широк концепт што ги вклучува сите групи деца. Образовните програми на УНИЦЕФ ги покриваат сите групи деца, посветувајќи особено внимание врз децата кои се во ризик да бидат исклучени од образованието.

Добрите вести се дека постојат ефикасни начини за градење инклузивни општества во кои децата со пречки во развојот може да ги уживаат своите права, вклучувајќи го нивното право на квалитетно образование, на рамноправна основа со нивните врсници што се без пречки во развојот. Некои од начините ќе бидат опфатени во оваа обука, а за многу други ќе се разговара во иднина, но клучно е – физичките и политичките бариери и бариерите во однесувањето, вклучувајќи ги и негативното исмејување и дискриминацијата, да бидат разгледани и разглобени. За повеќе информации видете го изданието на УНЕСКО, Упатства за инклузија.

Согласно со КПД и КПЛП, како и според мисијата на УНИЦЕФ – инклузивното образование е пристапот што го употребува УНИЦЕФ за да се обезбеди дека секое дете добива квалитетно образование. Инклузивното образование, како што е дефинирано во Изјавата од Саламанка, го поттикнува „препознавањето на потребата да се работи кон создавање ‘училишта за сите’ – институции во кои се добредојдени различностите, го поддржуваат учењето и излегуваат во пресрет на индивидуалните потреби“ (стр. 2). Инклузивното образование е процес што ја вреднува благосостојбата на сите ученици и не е цел сама по себе.

Согласно со приодот што е заснован врз човековите права (ПЗЧП), СИТЕ деца имаат право на инклузивно образование. Согласно со КПД, КПЛП и мисијата на УНИЦЕФ, како и со посветеноста на организацијата кон правичност, УНИЦЕФ се залага да се зајакнат образовните системи за да станат инклузивни и да обезбедат дека секое дете добива квалитетно образование. УНИЦЕФ често пати работи со владите, донаторите и организации од граѓанското општество за да ја осигура реализацијата на правата на образование на децата со пречки во развојот во средина што е максимално инклузивна. Се обезбедуваат ефективни алатки за градење инклузивни општества во кои децата со и децата без пречки во развојот може подеднакво да ги уживаат своите права, вклучувајќи го и правото на квалитетно образование. За повеќе информации за пристапот на УНИЦЕФ, кој е заснован врз човекови права кон инклузивното образование, види ја брошурата 1 од изданијата на УНИЦЕФ, Пристап заснован на правата за инклузивно образование за децата со пречки во развојот.

Намера за создавање на модулите

Намерата на модулите е да се обезбеди основа за обука за инклузивно образование, која е втемелена врз пристапот заснован врз човекови права. Наставниците се најважните реализатори на промените и суштински за социјалната инклузија, како и за промовирање на учеството и учењето за сите деца. Модулите се базирани врз претпоставката дека многу информации, многу алатки и упатства веќе се достапни и треба да бидат употребени тогаш кога ќе биде соодветно и корисно.

Она што ги премислува и ги задржува училиштата и образовните системи не е недостатокот од достапни информации, туку е недостатокот од стручност знаењето да го претворат во акција. Модулите се замислени така што може да се приспособат на различни средини за обука, како и во различни моменти од професионалниот и кариерниот развој на наставникот. Содржината и активностите се доволно флексибилни, така што модулите може да се приспособат да бидат употребени во иницијалното образование за наставници, со наставници-почетници, за време на континуираниот професионален развој, како и за едукација/обука на наставниците-обучувачи или ментори.

За да станат реализатори на промена и промотори на социјална инклузија, наставниците

треба да ги изградат сопствените капацитети и капацитетите на нивното училиште за работење со различни групи ученици, треба да обезбедат учество и да го поттикнат учењето. Лесно е да се загубиме во сите материјали, упатства, примери на добра практика и алатки што се достапни за промовирање на инклузивното образование, но главната намера на овие модули за обука не е да додаде повеќе информации, туку да им помогне на учесниците во обуката да креираат сопствена мапа што ќе ги води по патеката кон инклузивното образование. Учесниците треба да станат компетентни да ја разберат сопствената ситуација и да ги лоцираат идентификуваните проблеми во рамките на поширокиот контекст на инклузивното образование. Надежта е дека тие ќе умеат да се привикнат и тоа ќе им даде подобра почетна позиција за започнување на промените што водат до посакуваните резултати – без негативни несакани последици.

Модулите беа создадени со користење на комплет основни претпоставки што се важни за инклузивното образование. Овие основни претпоставки во модулите се применети секаде каде што е можно, имајќи го предвид ограниченото време што е на располагање, ограничените комплет методи, како и многу малку – **индивидуализираниот** контекст на обуката. На пример, модулите и единиците се организирани како комплекти од активности што ја нагласуваат важноста на активното учество. Тие го користат знаењето, кое веќе е на располагање, и водат кон заемно учење со колегите/врсниците. Знаењето е сфатено како нешто што треба да се збогати, да се сподели и да се поврзе – наместо како компилација од различни теории, концепти и методи. Модулите го нагласуваат воведувањето и примената на вообичаените клучни начела, основните модели и постапки што може да бидат употребени во различни околности. Тие се доволно флексибилни да се приспособат на локалните потреби, но доволно се цврсти за да одржат заеднички идентитет во различните места и услови.

Модулите се обидуваат да се повикаат на **учесниците на обуката како лица што учат**, како практичари и како носители на знаење и стручност од кои другите може да имаат корист – **учесниците како поучувачи**. Во зависност од учесниците на обуката, во преден план на нивните заеднички напори може да бидат или учењето или споделувањето искуства или заедничкото креирање на ново знаење. Во зависност од конкретната намера, обучувачот ќе треба да ги

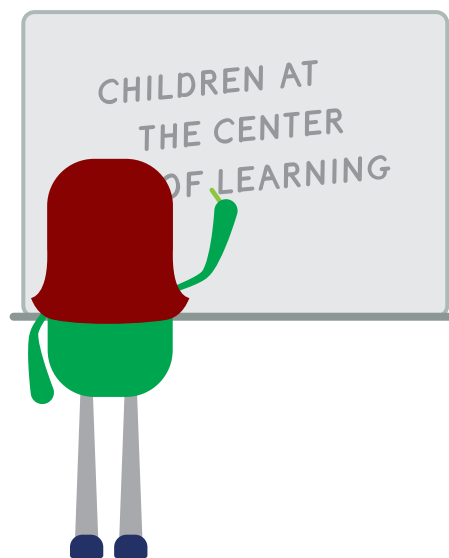
збогати модулите со приспособување на околностите и на можностите.

Модулите не обезбедуваат фиксна агенда и временски распоред за единиците и активностите. Обучувачот ќе треба да одлучи колку време треба да биде потрошено на секоја активност. Со обезбедувањето материјали за читање, студии на случаи, активно воведување на искуството и практиката на учесниците во обуката и со збогатување на модулите со теоретски информации, искуството од учењето за секоја активност може да биде значително проширено. Иако има конкретно насочување кон други материјали и алатки за учење, обучувачот е тој што треба да одлучи што друго треба да биде вклучено во секоја активност и за која намера.

Терминологија

Во модулите се употребуваат концепти и терминологија кои веќе опширно се користат од УНИЦЕФ и неговите партнери со цел содржината да биде што е можно достапна. Ова исто така е исказано и во основните претпоставки што се воведени во следниот параграф.

Модулите се осврнуваат на *обучувачи* и на *учесници* за да ја појаснат нивната специфична улога во активностите што се прикажани, бидејќи и обучувачите и учесниците би можеле да бидат наставници кои работат во различни средини (и/или во различен обем). *Професионалното учење* на наставниците се употребува како општ термин за сите активности за учење низ професионалниот живот на наставникот. *Обуката*, пак, се однесува на модулите и тие треба да бидат согледани како еден дел од севкупното учење што е потребно за да се стане инклузивен практичар.

Основни поставки на модулите за инклузивно образование

Следните поставки ќе ги вкрстуваат сите три модули. Тие треба да бидат воведени, да се објасни како треба да бидат употребени, и освен да се предадат – што друго треба да се направи за поддршка на инклузивното образование.

Приод заснован на човекови права

Право на пристап, учество и постигнување

Модулите се засновани врз приодот заснован на човекови права. Сите деца имаат право да имаат пристап до образование, да учествуваат и да го искористат квалитетното образование, кое треба да ги земе предвид нивната лична животна ситуација, интереси и аспирации. *Пристапот и учеството* го одразуваат правото на обезбедено образование и правото на учествување во квалитетно образование. *Постигнувањето* или стекнувањето образование го одразува правото на отворена иднина и реализација на нечиј потенцијал или развој на способности. Стекнувањето образование и успешната транзиција во зрелите години се резултати на заедништвото меѓу почитта на индивидуалните права и прогресивната реализација. За повеќе информации види во брошурите 1 и 3 во изданијата на УНИЦЕФ, Приод заснован на правата за инклузивно образование за децата со пречки во развојот.

Почитување на индивидуалните права и прогресивна реализација

Филозофијата и содржината на модулите се засновани врз Конвенцијата за правата на децата (КПД) и Конвенцијата за правата на лицата со попреченост (КПЛП). Двете конвенции ја нагласуваат важноста на учеството и зајакнувањето, како и важноста за создавање средини што го овозможуваат и го помагаат тоа. За реализација на индивидуалните права на сите деца, нивните права треба да бидат почитувани од одговорните лица и прогресивно да се реализираат преку инвестирањето во политики, стра-

тегии, структури и процеси. Ова се одразува во идејата за *индивидуални права и прогресивна реализација*. Прогресивната реализација бара започнување на процесите за промена. Модулите за инклузивно образование треба да бидат разбрани како едни од многуте алатки за прогресивна реализација. Подготовката за инклузивно образование и зајакнувањето на наставниците се многу важни, но исто така треба да бидат започнати и други активности што се насочени кон процесите за промена во училиштата и заедниците.

Информации за пристапот заснован врз права

Информациите за пристапот кон образованието, кој е заснован врз права, се широко достапни (види го и воведот на оваа брошура). Од особено значење е изданието на УНИЦЕФ, *Правото на децата со пречки во развојот на образованието: Пристап заснован на правата кон инклузивно образование* и брошурата 1 од изданијата на УНИЦЕФ, *Пристап заснован на правата за инклузивно образование на децата со пречки во развојот*.

Учењето како социјален процес

Учењето е резултат на интеракциите со другите и со светот

Учењето не е нешто што се случува во изолирани умови; учењето секогаш е резултат на интеракцијата со светот, особено со социјалниот свет околу нас. Учењето е активен процес; тоа не е пасивно примање на информации. Малите деца учат преку директно ангажирање во активностите за стекнување вештини, како на пример – одење; намерата на активноста е да се совлада одењето и има непосредно задоволство со неговата реализација. Како што децата растат, тие се соочуваат со состојби на учење каде што спроведувањето на активностите веќе не носи непосредно задоволство, но придонесува кон постигнување на поапстрактни цели, како што е да се научи да се чита, пресметува или пак да се стекне самоконтрола. Овие цели се сами по себе средства за постигнување одредена намера; на пример, да се умее да се учествува на училиште, да се обезбеди работа, да се ужива во поезија. Намерното учење бара мотивација и волја, способност за саморегулирање и поврзување со другите. Во процесот децата не само што стекнуваат вештини, туку, исто така, учат за себе и за другите. Начинот на кој децата учат (како) и окружувањето во кое учат (каде) е исто толку важно колку она што го учат (содржина). За повеќе информации за учењето како социјален процес види во брошурата 12 од изданијата на УНИЦЕФ, *Пристап заснован на правата за инклузивно образование за децата со пречки во развојот*.

Учењето значи да се учествува во заедница

Учењето значи стекнување знаење, но исто така значи да се учествува во заедница на учење и да се создаде ново знаење, употребувајќи нечија креативност и потенцијал за иновација. Наставниците треба да создадат средини за учење што ги охрабруваат овие процеси. Многу зависи од тоа како наставниците го разбираат учењето, бидејќи тоа ќе биде одразено во состојбите на учење што тие ги создаваат. Дали тие ги изолираат учениците или дали тие го олеснуваат заедничкото учење? Дали веруваат дека учењето главно е способност да се репро-

дуцира знаењето токму онака како што било получено? Дали го разбираат знаењето како нешто што може да биде запишано или како нешто што треба да биде изведено? Дали поради тоа е важно да се креира разбирање на учењето кое е компатибилно со целите на пристапот кон инклузивно образование засновано на човекови права.

Луѓето најдобро учат од луѓе со слични интереси

Модулите се базирани врз претпоставката дека *ние најдобро учиме од луѓе кои се различни од нас, но кои се вклучени во истите активности* и ги споделуваат интересите или се обидуваат да решат слични проблеми. Поради тоа, различните групи ученици имаат голем потенцијал да имаат корист од заемното искуство и знаење, доколку може да се воспостави заедничка цел. Ова е најсилниот аргумент за инклузивно образование; тоа има потенцијал да ги збогатува искуствата од учењето на сите ученици. *Поставувањето заедничка цел* и да се започне со заедничка активност е една од компонентите при создавањето заедница од ученици. Друга компонента е *довербата* меѓу учениците и увереноста дека нешто може да се создаде заедно. Третиот предуслов за да им се помогне на групите од ученици да станат заедница е *заемното ангажирање* – со други зборови, преку соработка и споделено учество. Инклузивното образование се однесува на олеснување на процесот на учење и учество и создавање средини што ги помагаат. Поради тоа, клучно е наставниците да умеат да ги поддржат учениците да станат заедница за учење.

Компетенции

Учењето станува видливо преку дејство

Доколу учењето е видливо преку дејствата и се одразува преку промените во однесувањето (наместо во репродукцијата на знаењето, одговори научени напамет и примена на алгоритми), наставниците треба да употребат различни стратегии за олеснување на учењето и да ги мерат резултатите од учењето. Инклузивното образование е за создавање ситуации на учење каде што сите деца може да научат нешто што е значајно за нивните животи. Традиционалните наставни програми се организирани во училишни предмети и им кажуваат на наставниците која содржина треба да ја подучуваат. Овој пристап е вкоренет во верувањето дека само некои деца ќе постигнат да ги совладаат сите поставени барања и ќе станат идната елита на државата. Образованието се употребува како процес за претселекција и не се размислува многу за тоа што се случува со децата кои не успеваат да ја следат наставната програма. Овој пристап кон образованието не одговара на пристапот заснован на човековите права.

Развој на клучни компетенции за животот

Социјалната правда во образованието значи дека детето е во центарот на процесот на подучување/учење, а не е наставната програма. Образованието треба да им овозможи и да ги зајакне децата да станат одговорни граѓани, а не да создаде мала елита и голема група од неуспешни ученици. Пристапот кон доживотното учење помага да се предвиди она што децата треба да го научат за да умеат да учествуваат во животот како возрасни луѓе. Очигледно е дека училишните предмети играат мала улога во животот на повеќето возрасни луѓе и малку придонесуваат кон решавањето на проблемите во животот. Токму поради ова е важен и пристапот што е заснован на компетентност. *Компетентност* е способноста да се спроведуваат активности ефективно и ефикасно. Компетенциите се покажуваат во различни ситуации или контексти; тие вклучуваат знаење, вештини, ставови и други способности што се потребни за спроведување на неопходните дејства. Ком-

петенциите се изведба на знаење, вештини и ставови кои се видливи во определени ситуации. Компетенциите се резултат на стратегиите за решавање проблеми што се применети во ситуации од реалниот живот.

Приод кон модулите заснован врз компетенции

Инклузивното образование бара пристап кон учењето и учеството заснован на компетентност. Училиштата и образовните системи треба да дефинираат клучни компетенции. Потоа, тие може да бидат трансформирани во индивидуализирани планови за учење за задоволување на потребите за учење на сите деца. Во модулите се користи приод заснован на компетенции за учењето на учениците и за учењето на наставниците. Модулите може да бидат употребени низ професионалниот развој на наставниците, приспособувајќи ги на специфичните барања за учење на учесниците. Профилот на инклузивен наставник, креиран од Европската агенција за посебни потреби и инклузивно образование, ја обезбедува заедничката рамка која може да ја употребат обучувачите. Дефинициите за компетенциите на наставникот се дадени во модулот 1 за да се направи осврт кон професионалниот развој на наставниците.

Приод кон ситуацијата

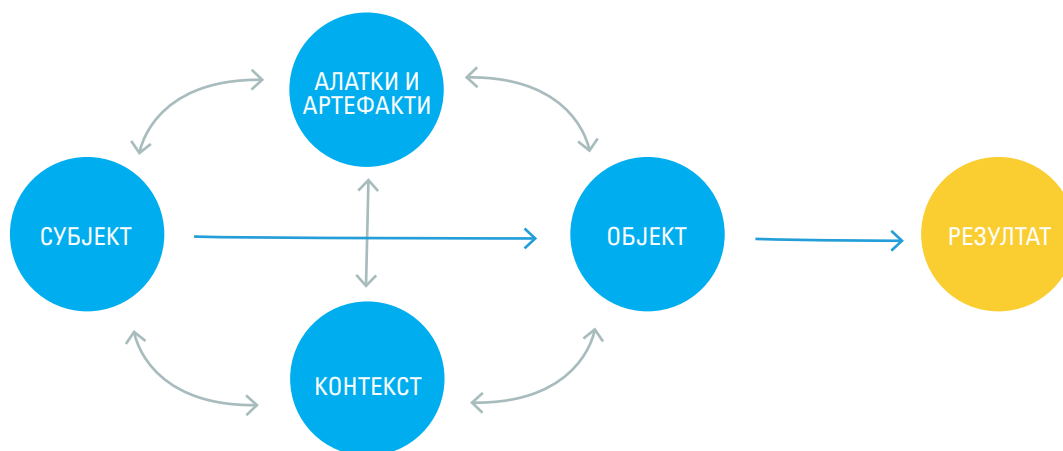
Компетентните дејства се видливи во ситуациите

Компетенциите го изразуваат учењето и се покажани во променливи ситуации или различни контексти. Учењето, само по себе, се одвива во ситуации кои се секогаш вградени во поголеми социјални контексти. Децата со себе ги носат сопствените животни ситуации во училиште; кога ќе дојде до судир меѓу личните животни ситуации на децата и ситуациите што се создаваат од училиштата, постои голем ризик од исклучување. Дејствата се одвиваат во ситуации и тие треба да бидат приспособени на ситуациите. За инклузивното образование многу е битно да се разбере природата на ситуациите и да се создадат ситуации што го олеснуваат учењето. Поради тоа, модулите користат приод кон ситуацијата и се стремат да ги изострат чувствата на учесниците на обуката и на обучувачот за да размислат за ситуациите во кои се спроведуваат задачите, наместо да се фокусираат на самата задача. Ова се одразува во основната структура

и организација на модулите, кои се изградени околу активностите кои ѝ служат на одредена намера и создаваат одредени ситуации во коишто учесниците се натерани да размислуваат, заедно да дејствуваат и да антиципираат.

Теорија на активност – модел за анализа на ситуациите

Како модел за анализа на активностите што се спроведени во одредени контексти или ситуации, во модулот 1 е воведен поедноставениот *модел на теорија на активност*. Овој модел може да се употреби за опис на активностите во различни ситуации; одговара за анализа на едноставно дејство што се реализира за време на пет минути, но исто така одговара за анализа на животната ситуација на детето во училиштето. Дефинициите и понатамошните појаснувања се дадени во следното поглавје (модел на активност) и во модулот 1.

Во модулите се користи приод кон ситуацијата

Приодот кон ситуацијата е вклучен во начинот на којшто се изложени модулите; активностите создаваат ситуации, а намерата е секогаш јасно искажана за да им помогне на обучувачот и на учесниците да се насочат во своите дејства. Модулите се засновани и го користат поедноставениот модел на теоријата на активност како помош за фокусирање на ситуациите. Моделот на теоријата на активност е воведен во модулот

1, а потоа е употребен во различни околности за анализирање на ситуациите или за планирање на ситуациите. Пристапот кон ситуацијата е **организациско начело** и често се употребува за да им даде на учесниците повеќе можности за креирање начин на размислување кој е насочен кон ситуацијата. Доколку наставниците треба да создадат средини што помагаат, тие треба да умеат да ги анализираат и да ги приспособат состојбите на учење на барањата за учење на нивните ученици. Ова бара *свесност за ситуацијата* и вештини за *решавање проблеми*.

Учење во училишта

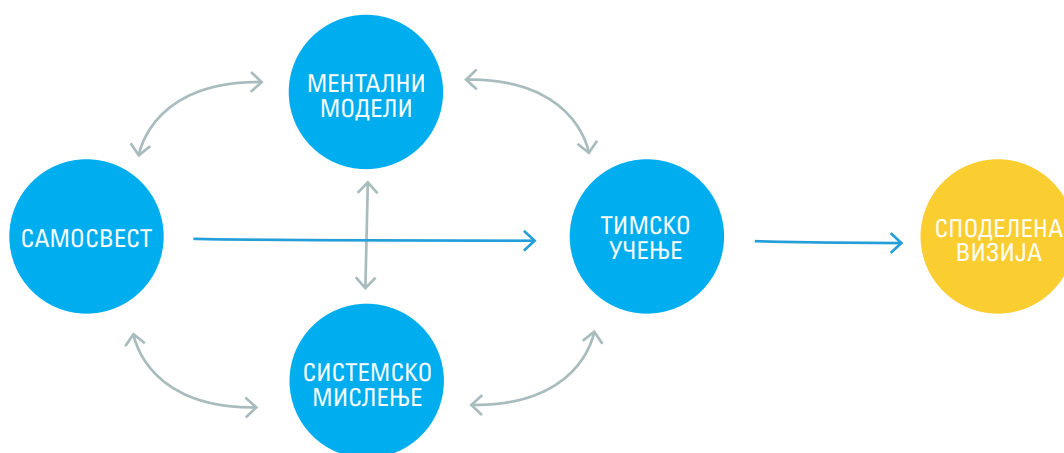
Гледање на образованието низ очите на децата

Инклузивното образование значи да се гледаат училиштата низ очите на децата, ставање на нивните интереси на прво место, обезбедување учество и учење. Меѓутоа, училиштата се институции со противречни општествени функции: обезбедување на најдоброто можно образование за сите, пресоздавање на структурата на моќ во општеството, диференцирана распределба на шансите во животот, како и селекција. Самите наставници се соочени со противречни очекувања и мотивации што често пати создаваат дилеми. Овие дилеми најмногу се чувствуваат кај децата за кои се смета дека имаат проблеми со учењето и учеството. Овие дилеми треба да бидат сфатени сериозно и секогаш кога ќе се појават во интеракциите треба да се оддели соодветно време за дискусија. Инклузивниот наставник умее да ги доведе во рамнотежа противречните цели, правејќи ги експлицитни и давајќи им приоритет, во контекст на поголема визија или на општата цел. Организационите начела, кои се воведени во овие модули, и активностите кои се фокусираат на изградбата на визијата, треба да помогнат во креирањето на компетенциите што се потребни.

Училишта како организации кои учат

Инклузивното образование не се однесува само на поединечните наставници; тоа се однесува на училиштата како организации и на заедниците. За градење на капацитетот на училиштето, со цел креативно да ги употреби противречните цели, потребни се професионалци кои умеат да размислуваат за училиштата како организации кои учат и да се видат себеси како извршители на промена и развој. Модулите се организирани на начин којшто го олеснува добивањето релевантни компетенции и ги обезбедуваат алатките за училиштата да се впуштат во овој процес. Станувањето организација која учи бара совладување на петте дисциплини за учење: 1) способност да се креира споделена визија; 2) ефективно користење на споделените ментални модели; 3) самосвест на сите оние што се вклучени; 4) капацитет за тимско учење и решавање проблеми; како и 5) системско размислување или разбирање на сложените ситуации. Модулите се стремат да ги разгледаат овие капацитети и да обезбедат можности за нивен развој.

Овие пет дисциплини може да бидат претставени низ моделот на активност:

Организациски начела и модели низ модулите

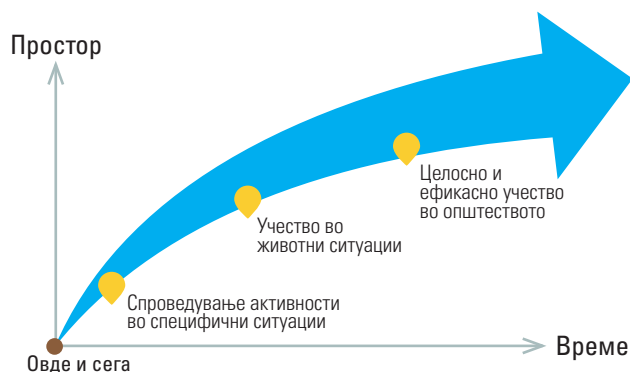
Животен циклус

Образование за цел живот

Приодот кон **животниот циклус** ги одразува денешните интеракции и активности во контекст на развојот на луѓето во текот на животот. Тој ја промовира идејата на доживотно учење не само како потреба туку исто така и како траекторија за учење каде што училиштата треба да придонесуваат на значителен начин. Приодот кон животниот циклус ги испитува развојните траектории и се стреми позитивно да влијае врз нив за да обезбеди одржливост и позитивни долгорочни исходи. За да се земат предвид животниот циклус на ученикот или циклусот на професионалниот живот на наставникот, потребна е способност да се поврзат денешните дејства со исходите што се далеку во времето (во иднината) и просторот (социјални простори или животни домени надвор од училиштето). За да се постигне ова, помага фокусирањето кон клучните компетенции, кои може да се стекнат во една средина и да се применат во други социјални средини.

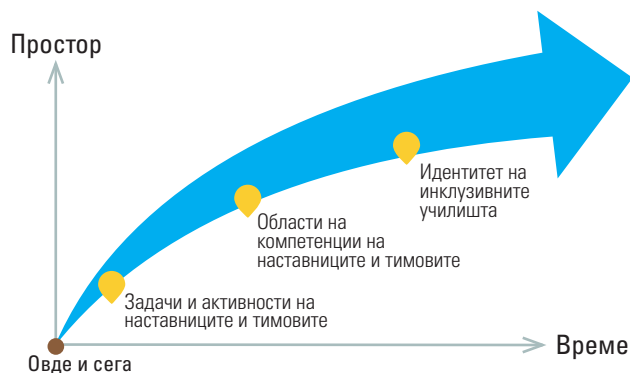
Дејствување сега, имајќи ја на ум иднината

Во инклузивните училишта треба да се гради разбирање на тоа како одлуките што се донесени „овде и сега“ може да имаат далекусежни последици за животите на децата и младите. Наставниците треба да станат свесни за ова за да ги земат предвид можните последици на нивните дејства и, онаму каде што е потребно, да создаваат алтернативи. Нивна е одговорноста да ја држат иднината на децата отворена (види приод заснован на права) и да не ги ограничат нивните идни способности со ограничувањето на нивното учество. Намерата на инклузивното образование е да им овозможи на децата да го постигнат својот максимален потенцијал (види КПЛП). Бидејќи ниту еден наставник не знае што ќе предизвика целосното и ефикасното учество во далечната иднина, овие долгорочни цели и намери на образованието треба да бидат разглобени во среднорочни и краткорочни цели.

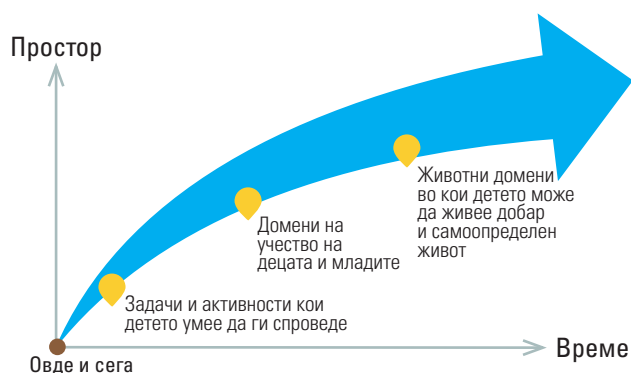
Проширување на размислувањето низ времето и социјалните простори

„Овде и сега“ секогаш се поврзани со времето и просторот. Меѓутоа, тоа може да се прошири и врз други ситуации или социјални простори и може да биде проширено низ времето во иднината. Инклузивните училишта и инклузивните наставници умеат да ги земат предвид и важноста на денешните дејства и активности за другите социјални средини (пренос и примена на компетенциите) и нивното значење за иднината (развој на компетенциите). Ова е прашање со кое се соочени наставниците во планирањето за нивното образование, но исто така и кога ги развиваат своите училишта во инклузивно училиште:

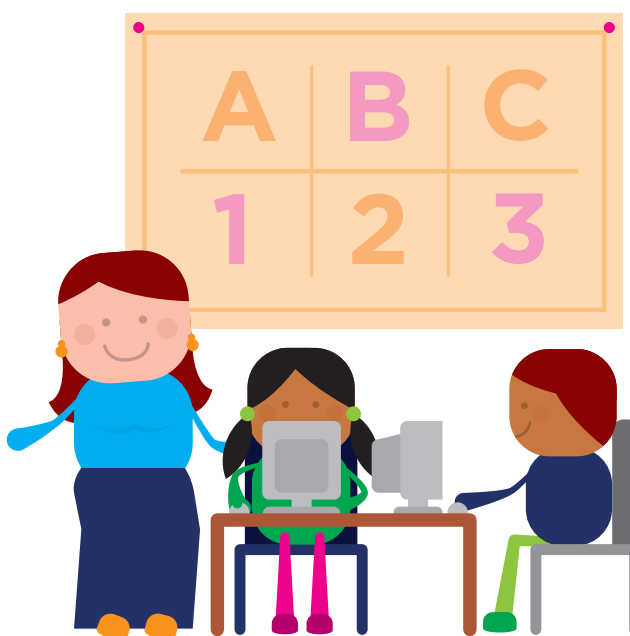
Непосредна сегашност и далечна иднина

Овој графикон го нагласува поврзувањето меѓу непосредната сегашност и далечната иднина и дава ментален модел за да се размислува за различните социјални простори (средини). Оваа идеја е исто така разгледана и во моделот на компетенции на наставникот, кои се презентирани во модулите. Дополнително, таа ги дава најважните точки за идентификување на нивоата на кои може да се анализираат ситуациите, употребувајќи го моделот на активност:

Нови приоди во врска со време и простор

Традиционалните училишта имаат стандардизиран приод кон времето и просторот; времето е поделено на единици од 40 до 50 минути, а просторот е поделен на училници со еднаква големина, обично организирани во редици од клупи. Инклузивните училишта ќе треба одново да го разгледаат овој распоред и да размислат за дизајнот на состојбите на учење кои може да ги олеснат различните искуства од учењето со цел да им излезат пресрет на сите деца и млади.

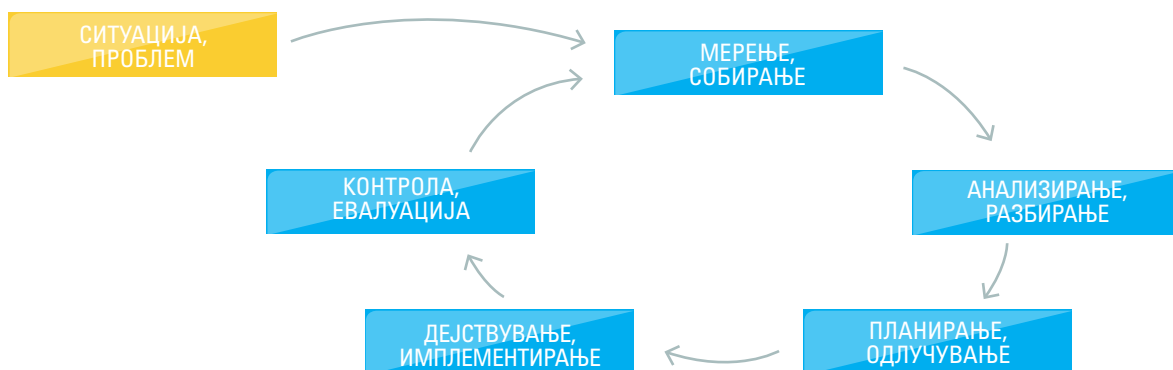

Решавање проблеми

Учењето е решавање проблеми

Создавањето инклузивно училиште решава повеќе прашања и надминува бариери и тешкотии преку наоѓање нови решенија. Во основа, учењето претставува решавање проблеми, а добивањето информации е само првиот чекор во овој процес. Бидејќи решавањето проблеми е многу важна активност, најнапред овде се воведува модел кој понатаму се употребува низ модулите. Прво, ситуацијата треба да се разбере или прво треба да се идентификува проблем (ситуација, проблем). По ова следува редна активности каде што се прибираат дополнителни информации, различни перспективи или

мислења од различните луѓе (мерење, собирање). Овие информации потоа треба да бидат анализирани и разбрани, мора да има низа од активности за давање смисла/разбирање на искуствата преку вклопување на информациите, и создавање можност да се создаде подобро разбирање на проблемот (анализирање, разбирање). Во следниот чекор се креираат различни решенија и сценарија за разгледување на проблемот (планирање, одлучување), и на крајот се избира и се спроведува еден (дејствување, имплементирање). Во крајната фаза на циклусот на решавање проблеми, резултатите се проценуваат и се споредуваат наспроти намерите и планираните исходи (контрола, евалуација).

Проширено учење

Во суштина, проширеното учење не е ништо повеќе од зајакнување нечиј вештини за решавање проблеми за да биде ефективен и исполнет во сопствениот живот. За жал, многу ученици минуваат многу време во одбранбено учење – градење на одбранбени механизми и учење за избегнување на предизвиците со цел да се одржи нивното самопочитување или чувството на идентитет. Ова ги води учениците во циклус на научена беспомошност или негативни интеракции со наставниците и врсниците.

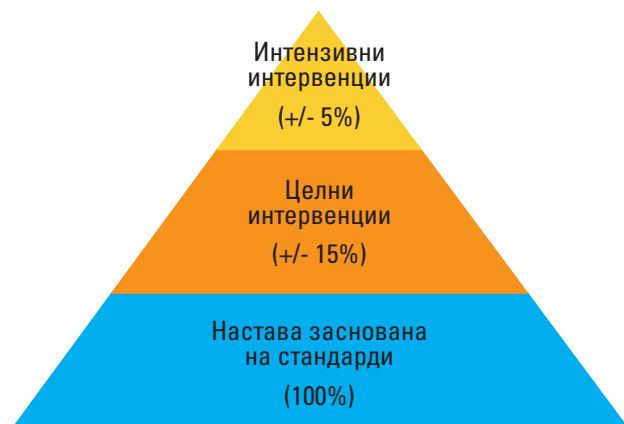
Решавањето проблеми како начело на модулите

Циклусот за решавање проблеми се користи во трите модули како стратегија за организирање и планирање на процесите на учење (циклус на учење): тој може да се примени на учењето на учениците или на наставниците. Учењето треба да биде разбрано како целосен процес на решавање проблеми, а исто така може да се поврзе со петте принципи на наставата: ангажирање (проблемот или предизвикот да бидат видливи), истражување (истражување на проблемот, набљудување или добивање повеќе информации, создавање ново знаење), објаснување (да се осигура сфаќање и разбирање), проширување (примена на она што било научено во други/нови ситуации) и евалуација (процена на учењето). Циклусот за решавање проблеми исто така може да биде поврзан со Блумовата таксономија и со други циклуси на дејствување што се применуваат во креирањето политика или за други процеси на промени.

Модел од три столба на системи за поддршка

Концепт на „одговор-на интервенција“

Системите за инклузивно образование обезбедуваат добра настава за сите деца, која е заснована на стандарди, но создаваат и услови за одредени групи деца на кои може да им бидат потребни насочени/целни интервенции или поддршка, како и за поединечни деца на кои им е се потребни интензивни интервенции или поддршка за осигурување на нивното учество и учење. Во рамките на концептот „одговор-на-интервенција“ е создаден графикон („триаголник за интервенција“) визуелно да се претстават овие три групи во еден модел:

Заеднички јазик

„Триаголникот за интервенции“ помага во разговорите за различните групи деца, нивната потреба за специфична поддршка, процентот на идентификувани (посебни образовни потреби/или деца со пречки во развојот) деца што би ги очекувале во кој и да било образовен систем, како и условите што треба да ги создадат училиштата со цел да обезбедат средина што им помага на сите деца. Исто така, моделот може да им помогне на училиштата да ги оценат сопствените системи на поддршка, и да согледаат дали тие самите имаат поддршка што им овозможува успешно да ги вклучат сите деца и млади.

Разговарање за разликите меѓу државите или образовните системи

Групите деца, коишто припаѓаат во вториот столб („целни интервенции“), може да се разликуваат од една до друга држава. Предизвиците со кои треба да се справат може да произлезат од непознавањето на наставниот јазик, припаѓање на социјално маргинализирана група, да е ученик кој учи бавно или да е првиот член на семејството кој оди во училиште. Децата коишто припаѓаат во третиот столб („интензивни интервенции“), обично се деца со пречки во развојот на кои им е потребна интензивна помош, специјална опрема, стручна поддршка или други мерки за да се осигура нивното учество во инклузивното образование.

Компетенции за наставниците

Четири области на компетенции на наставниците

Друго начело, кое го има во сите три модули, е концептот за компетенции на наставниците. Употребени се четири области на компетенции за наставниците, со цел да се нагласи профилот на инклузивните наставници (види Европска агенција за посебни потреби и инклузивно образование, „Профил на инклузивни наставници“): 1) вреднување на различноста на учениците; 2) поддршка за сите ученици; 3) работење со другите; и 4) личен професионален развој. Иако ова е корисно за дискусијата за кластерите на компетенции, тоа не обезбедува многу упатства за тоа како овие компетенции може да бидат надградени со текот на времето и низ циклусот на професионалниот живот.

Начини на сознавање за водење на дејството

Потребен е поинаков ментален склоп за да се разговара и да се споделат идеи за тоа каков придонес имаат решавањето проблеми и професионалното учење при градењето компетенции и зајакнување на капацитетот за создавање инклузивни училници и училишта. Решавањето проблеми „овде и сега“ се случува веднаш, преку препознавање на рутините, следено од рефлексен одговор изведен преку рутински дејства и надгледувано од свесноста за ситуацијата (операции – како приспособување на гласот на нивото на врева во училницата). Доколку проблемите истрајуваат, се употребува поопсежна перспектива за да се разбере ситуацијата и соодветно да се дејствува (дејствата – како да му се каже на ученикот да биде тивок). Доколку проблемите не може да се решат со освртување кон активностите што се извршени во одредена ситуација, таа ситуација треба да се разгледа (активности – како што е подобрување на интеракциите со врсниците). Овие различни начини на сознавање и практика се претставени во следната табела (Eraut 2009 година, приспособено од 2007 година):

Тип на процес	НАЧИН НА СОЗНАВАЊЕ		
	Моментно/рефлексно	Брзо/интуитивно	Промислено/аналитичко
Проценка на ситуацијата	Препознавање рутини	Дискриминација Брза интерпретација	Одолжена дијагноза, консултација, дискусија и анализа
Носење одлуки	Рефлексен одговор	Подготвено препознавање или интуитивен одговор	Промислена анализа или дискусија
Очигледно дејство	Рутинирани дејства	Рутини прекинати со брзи одлуки	Планирани дејства со периодична контрола на напредокот
Мета-когнитивно ангажирање	Свесност за ситуацијата	Директен мониторинг Кратки, избрзани мисли	Мониторинг на размислување и активности, рефлексивно учење Групна евалуација

Способност за ефикасно поврзување на трите начини

Ефективните наставници умеат да се потпрат на нивното моментно препознавање на рутините и на речиси автоматизирани реакции за одржување на атмосфера во училницата за давање поддршка на учењето. Меѓутоа, ако се појават потешкотии, наставниците треба да умеат да ги прекинат нивните рутински дејства, да донесат брзи одлуки и да го приспособат нивното однесување. Ова можеби сè уште нема да биде доволно за разрешување на проблемите кои опстојуваат и со кои треба да се справиме во подолг временски период, кои веројатно ќе вклучуваат неколку луѓе во процесот на решавање проблеми.

Потези, рутины и концепти

Употребувајќи ја идејата од приодот кон животниот циклус, наставниците треба да умеат да ги поврзат нивните непосредни дејства или „потези“ за да создадат состојби на учење или да воспостават „рутини“ што им помагаат на учениците да бидат ефикасни учесници во специфични животни ситуации. Меѓутоа, за да се планира *подолгорочно* – учество во општеството, наставниците треба да ја видат големата слика и да работат со „концепти“ што се потребни за поврзување на различните состојби на учење со севкупната животна ситуација на детето. Сафиер, Хели-Спеке и Гауер (Saphier, Haley-Spence и Gower) (2008) соодветно го организираа знаењето и вештините на наставниците (честопати, ова го претставува и напредокот за стекнување знаење и вештини низ циклусот на професионалниот живот на наставниците):

	Потези	Рутины	Концепти
Раководење	Внимание Динамика Дисциплина	Простор Време Практики	
Настава	Јасност Принципи на учење	Модел на подучување	
Мотивација	Очекувања Градење лични врски	Амбиент во училницата	
Наставна програма			Наставна програма Цели Планирање Искуства од учење Процена Сеопфатни цели

Учество

Учество како клучен концепт

Дефиницијата на учество и основниот модел за разбирање на ограничувањата на учеството се воведени во модулот 1 и се користат во модулите 2 и 3. „Учеството“ се однесува на процесот на инклузивно образование (ИО), додека „пристапот“ се фокусира на влезот во образованието, а „постигнувањето“ се однесува на резултатите од образованието. Учеството е исто така клучен поим за приодот во образованието заснован на правата. *Денешното учество е силен показател на идното учество: доколку децата не можат сега да учествуваат во сите битни животни ситуации, малку е веројатно дека тие ќе можат да го направат тоа во иднина, освен ако не е обезбедена соодветна поддршка или ситуацијата е изменета со цел да обезбеди учество.*

Дефиниција за учество

Учеството е одредено во смисла... да се биде ангажиран... како „бихевиористичко ангажирање“ (позитивно однесување, вклученост во учењето и академски задачи, учество во активности поврзани со училиштето). Покажување и искусување компетентност (на пр. когнитивна, комуникативна, физичка, емоционална, итн.); „ментално ангажирање“ (саморегулирање, флексибилност во решавањето проблеми, стратегии за справување со проблемите); покажување и практикување независност (на пр. директно внимание, саморегулирање на однесувањето за спроведување сложени дејства, носење одлуки во врска со нечиј живот, самоопределување) и „емоционално ангажирање“ (емотивни реакции како што се интерес, среќа, идентификување со наставниците и врсниците); покажување и искусување припадност (на пр. покажување интерес за другите, да се биде мотивиран за да се земат предвид предлозите на другите, да се чувствуваме прифатени и добре дојдени) во типични рутина во типични околности кои се насочени кон лично и општествено значајни цели.

Сите деца може да учат и да учествуваат

Основната претпоставка на инклузивното образование е дека сите деца можат да учат и, оттаму, да учествуваат во учењето. Училиштата ја имаат одговорноста да им обезбедат на учениците да учат нешто што е значајно за нив самите, а исто така и за општеството. Бидејќи учеството секогаш се одвива во ситуации, потребно е да се создаде разбирање на ситуациите и да се обезбедат алатки за анализа на ситуациите (види модел на активност). Учеството може да биде анализирано низ сите области од животот на детето (на пр. образование, училиштен живот, семеен живот, слободно време).

Четири перспективи на учеството

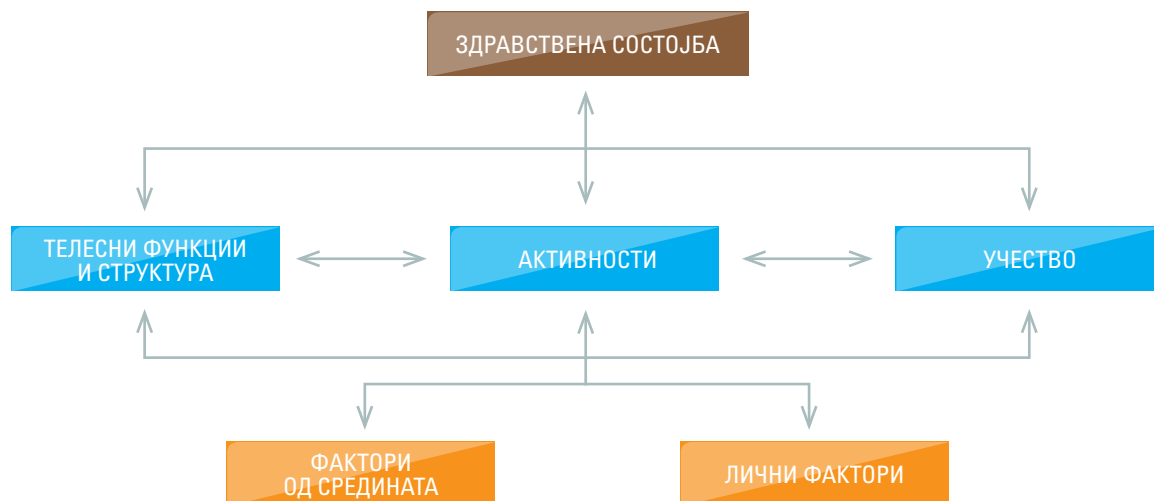
Доколу учеството е клучен концепт за инклузивното образование, треба да се обезбеди модел за разбирање на ограничувањата на учеството. За ова во модулот 1 се претставени четири перспективи: „перспектива на развој“ (приод кон животен циклус); „перспектива на однос“ (приод на личност и систем), „перспектива на наставна програма“ (приод кон компетенции); и „перспектива на здравје“ (приод на здравје и благосостојба).

Перспективата на здравјето беше доминантна

Образовните системи традиционално имаат системи за поддршка на ограничувањата на учеството што се појавуваат во контекст на здравјето и благосостојбата. Инклузивното образование изникна од напорите да се обезбеди сигурно учество на децата со пречки во развојот и здравствени проблеми. Токму поради ова, посебните системи за поддршка имаат долга традиција во многу држави, така што во некои случаи тоа довело до преголема застапеност на децата (на пр. со емигрантско потекло или од етнички/јазични малцинства) во средините за специјално образование. Медицинскиот модел, кој управува со овој специфичен, че-

сто пати сегрегирани амбиент, беше критикуван и последниве десет години се појави нов модел за разбирање на ограничувањата на учеството во контекст на здравјето (C3O 2001, МКФ (ICF)

– модел кој формира концепт на тековното разбирање на динамиката на функционирањето и попреченоста во контекст на личните фактори и факторите од средината):

Перспектива на развој

Уште една традиција во повеќето образовни системи е децата да се групираат според возраста. Затоа, очекувањата на наставниците се дека сите деца се на исто место во нивниот развој и може да се очекува да го имаат постигнато истото развојно ниво низ сите области. Земајќи ги предвид таквите очекувања, разликоста во однос на развојот може да доведе до ограничувања на учеството на учениците кои се развиваат „нетипично“. Поради животните околности, но исто така поради генетска предодреденост, развојните траектории се многу различни дури и меѓу децата во истата старосна група (често пати дури и во истиот генетски потенцијал). Земањето предвид на перспективата на животниот циклус може да помогне во разбирањето на овие развојни траектории и да одговори на развојните разлики.

Перспектива на односи

Во минатото, повеќето држави излегувале во пресрет на културно хомогена група деца. Концепциите во врска со хомогените групи ги направија интеракциите полесни, бидејќи родителите ги имаат истите очекувања, верувања и истиот систем на вредности како и наставниците. Моделите на односите не беа ставени под знак прашалник, а од децата беше очекувано да се покорат на авторитетот на возрасните.

За да се разберат ограничувањата на учеството, предизвикани од недостаток од односи кои охрабруваат и кои поддржуваат (види ги деловите за „учење како социјален процес“), потребен е модел или приод кој може да им помогне на училиштата да ја разберат личната состојба на децата и да ја анализираат социјалната состојба создадена од училиштата. Во модулот 1 е воведен модел кој помага во разгледување на системите и како односите што тие системи ги создаваат влијаат врз учеството на децата. Моделот е објаснет во следниот дел и треба да биде употребен за разбирање на ограничувањата на учеството кои се резултат на недостатокот од односи кои охрабруваат (види го делот за системи и личности).

Перспектива на наставната програма

И на крајот, но не помалку важно, децата може да бидат ограничени во нивното учество затоа што тие сè уште ја немале можноста да учат и да се стекнат со компетенциите кои се поставени како предуслови за учество од страна на наставникот или училиштето. Многу држави сè уште имаат непроменливи наставни програми, понекогаш наведувајќи го она што треба да се подучува дури и во која недела од учебната година. Фокусот на опсежните компетенции (види дел за компетенции) може да помогне во градењето лични/индивидуализирани планови за учење.

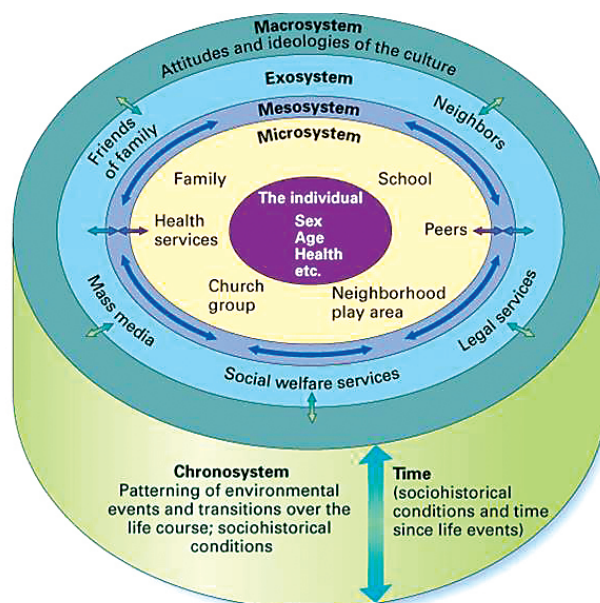
Системи и личности

Соединување на системите и личностите

Инклузивното образование е поврзано со соединувањето на системите и луѓето на начини што го промовираат учеството за сите. Традиционално, насоченоста беше кон поединечни ученици и како тие може да бидат вклучени во образованието. На почетокот на дебатата за инклузија, оваа логика беше свртена: фокусот тогаш беше врз образовните системи и како тие може да бидат направени за да ги вградат потребите на сите деца. Во стварноста, никогаш не е ниту едното ниту другото, затоа што и придонесот на луѓето и придонесот на системите кон инклузијата или исклучувањето може да се разликува од една ситуација до друга. Поради тоа, важно е да се обезбедат алатки и модели за соединување на учеството на личностите и инклузивноста на образовните системи.

Разбирање на социјалните системи

Барањето да се размислува и од перспектива на личност и од перспектива на системот исто така се одразува во пристапот заснован на човековите права (види соодветен дел): секогаш се однесува на почитување на правата на поединецот и на прогресивната реализација низ развојот на системите и организациите. Затоа, на наставниците и на училиштата треба да им се дадат алатки да размислуваат за системите (види исто дел за учење во училишта). Моделот за разбирање на односите и системите којшто тие ги создаваат, којшто овде е воведен, беше креиран од Јури Бронфенбрнер (Urie Bronfenbrenner):

Copyright©The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display.

Освен овој, има многу приоди за опишување на социјалните системи, па може да се избере и друг – согласно со тоа што му е поблиско на обучувачот. Меѓутоа, моделот треба да умее да го покаже поединецот во центарот на системот, заобиколен од круговите на односите што се креирани во општеството. Овој модел е воведен во модулот 1, и повторно е употребен пододна за да се нагласи сложеноста на животната ситуација на детето.

Луѓето како дел од институциите

За да помогне во разбирањето на начинот на кој системите и личностите може да бидат соединети во контекстот на образовниот систем, се употребува матрица за соединување на двете перспективи (личност/систем), на нивоата на образовниот систем и на процесите (влез, процес, резултат). Овој модел е корисен за идентификување на практиките во образовните системи (ниво на училиница, ниво на училиште, ниво на образовна политика) и за тоа како тие да се изменат за да помогнат во креирањето инклузивни училишта.

ХРОНОЛОШКА ПЕРСПЕКТИВА

	Училиштето како...	Мерење Собирање	Анализирање Разбирање	Планирање Одлучување	Делување Имплементирање	Контрола Евалуација
Перспектива на систем	Политики					
	Училишта					
	Училници					

Врските на учество ги поврзуваат амбиентите/системите со личностите

Учество на личност (Деца, Наставници, Родители)						
---	--	--	--	--	--	--

Европска агенција за развој на образованието за посебни потреби, 2011

Стрелките ги покажуваат двата приоди за промовирање на правата во образованието: личност кон систем и систем кон личност. Во ситуациите од реалниот живот, за исполнување на правата, секогаш треба да се преговара меѓу личности и системи. Овој модел помага да се земат предвид различните појдовни точки и каде може да се реализираат правата.

Решавање проблеми во институциите

Матрицата исто така го вклучува и циклусот за решавање проблеми, кој беше претходно воведен. Ова ќе помогне да се вклопат процедурите што се креирани за решавање специфични проблеми (на пример создавање индивидуални образовни планови) со севкупните процеси на работа во училиштето. Инклузијата не е поврзана со воведувањето и користењето одредени методи, алатки или материјали; таа е поврзана со развивање на системот како одговор на потребите на сите луѓе што се вклучени. Оттаму, училиштата треба да бидат зајакнати за да размислуваат за системи.

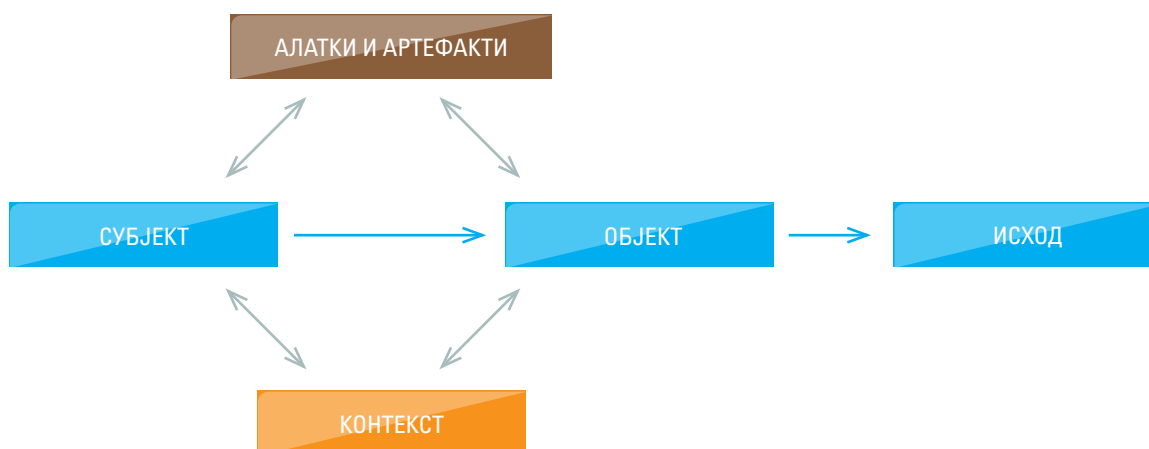

Модел на теорија на активност

Потреба од координирани дејства

Инклузивното образование да се направи реалност е поврзано со тоа луѓето да се вклучат во координирани дејства со заедничка визија за создавање инклузивни училишта и инклузивни училници. Инклузијата и исклучувањето се резултати на човечките дејства и директните дејства за интеракција со децата или индиректните дејства што создаваат бариери за учеството. Моделот на теоријата на активност е воведен во модулот 1 и се користи секогаш кога

од учесниците на обуката се бара да истражат, да предвидат или да размислат за активности (решавање проблеми и учење). Моделот беше креиран од финскиот едукатор Ирје Енгестром (Yrjö Engeström), врз база на работата и теориите на Виготски (Vygotsky) и Леонтиев (Leontiev). За целта и потребата на овие модули за инклузивно образование, концептите „правила“, „заедница“ и „поделба на работа“ за опис на контекстот на активноста, беа соединети во „контекст“:

Дефинирање на компонентите

Во дијаграмот погоре, «Субјект» се однесува на личноста или лицата која/кои ја спроведува(-ат) активноста. Активноста е разбрана и анализирана од негова/нејзина перспектива (на пр. наставник). «Објектот» се однесува на фокусот на активноста и го дефинира она кон што е насочена активноста (може да биде друга личност, проблем, тема или кој било објект). Објектот е конструиран од субјектот и се фокусира на аспектите што се битни за спроведување на активноста (на пр. математика, однесување на ученикот). «Исход» се однесува на сите посакувани или непосакувани резултати или влијанија, кои се создадени како резултат на спроведување на активноста (на пр. постигнување, разочарување). «Алатки и артефакти» се физичките и когнитивните алатки што се употре-

буваат за спроведување на активноста (на пр. учебник, стратегии за учење, јазик). «Контекст» се однесува на карактеристиките на социјалното окружување или средина во којашто се спроведува активноста. Ова може да се однесува на социјалните вредности, верувања, норми или правила, но исто така и на амбиентот во училницата и соработката што ја даваат врсниците.

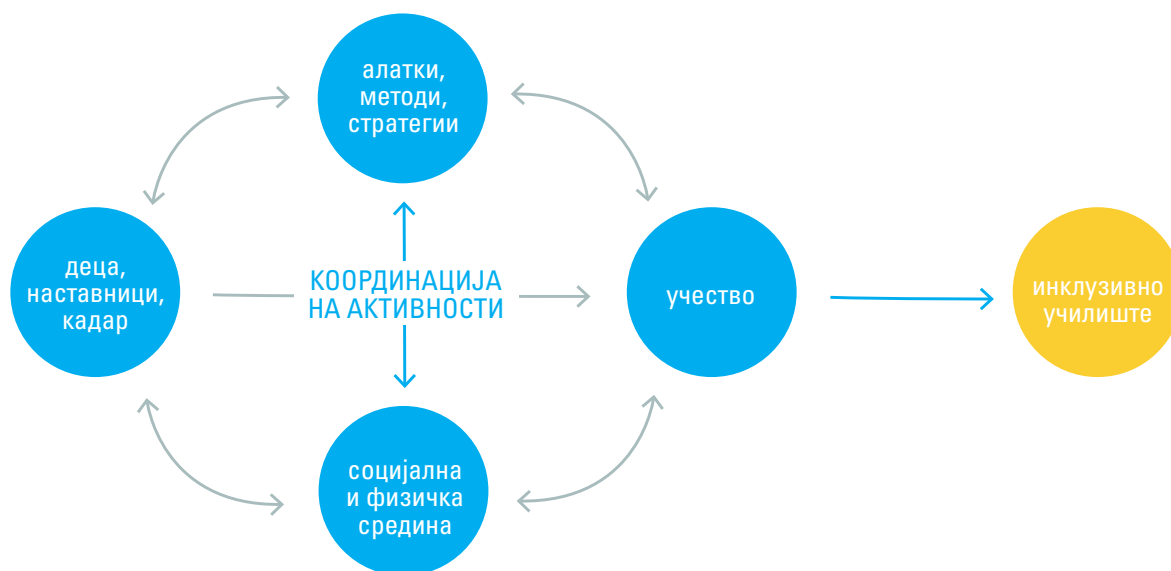
Примена во различни социјални ситуации

Моделот останува нејасен ако за него се размислува во апстрактната терминологија, но станува конкретен и структурен кога се применува на конкретни активности. Компонентите на моделот може да имаат различни значења во различни околности, но структурата е довол-

но јака за да бидат препознатливи. Моделот нуди начин за размислување за активностите како имање конкретна намера или употребување конкретни алатки во одреден контекст. На пример, еден ученик може нема да успее да ја реши математичката задача затоа што сè уште не го совладал соодветниот алгоритам (умствена алатка), затоа што тој се плаши од неуспех (исход) и поради тоа тој не се впушта во активност (објект), или затоа што го задева неговиот врсник (контекст). Неуспехот на наставничката да спроведува инклузивни практики може да биде поради нејзините вредности и верувања (субјект), недостаток од ефикасни методи и соодветен материјал (алатки и артефакти), немање разбирање за инклузивното образование (објект), немање мотивација или цел да се поддржат сите ученици (намера), или недостаток од поддршка од нејзиниот ментор, инспектор или раководител (контекст).

Заедници за практика

Реализирањето на инклузивното образование бара координирани активности на многу луѓе низ ситуации и време. Инклузивните училишта и инклузивните образовни системи не се создадени еднаш и засекогаш; тие треба да бидат развивани и одржувани како тековен процес. За да се разберат училиштата како заедници за учење или како заедници за практика што имаат заедничка визија за инклузивно образование кое се реализира со помош на обезбедување учество на секој оној што е вклучен, може да се употреби следното приспособување или толкување на моделот:

Преглед на трите модули

Модул 1:

Инклузивно образование – Визија, теорија и концепти

Единица 1.1.: Вовед кон инклузивното образование

Намера:

- ▶ да се креира заедница за инклузивно учење во рамките на просторот за обука;
- ▶ да се направи заемна анализа на состојбата: од каде доаѓате;
- ▶ да се разјаснат очекувањата (каде одите) и да се обезбеди мотивација;
- ▶ да се разјасни разбирањето и да се создаде првична дефиниција за „инклузивно образование“;
- ▶ да се разбере улогата на наставникот како реализатор на промена.

Единица 1.2.: Личен професионален развој

Намера:

- ▶ разбирање на значењето на професионалниот развој за инклузивно образование;
- ▶ запознавање со дефиницијата за компетенции за инклузија на наставникот;
- ▶ станување свесен за предрасудите што влијаат врз нашите дејства;
- ▶ познавање некои од разликите меѓу наставниците-почетници, искусните наставници и стручните наставници;
- ▶ креирање сопствена визија за инклузивен наставник.

Единица 1.3.: Вреднување на различноста на учениците

Намера:

- ▶ разбирање на предрасудите во групата – надвор од групата (фаворизирање во групата) и како тоа се поврзува со етикетањето;
- ▶ запознавање со најважните димензии на различноста;
- ▶ разбирање на циклусот на обесправување и цртање сопствен циклус на зајакнување;
- ▶ земање предвид на значењето на човековите права за вреднување на различноста на учениците;
- ▶ размислување за начините на кои ова знаење може да биде значајно за вашето училиште.

Единица 1.4.: Поддршка на сите ученици

Намера:

- ▶ поаѓање од сопствените начини на размислување за учењето и постигнувањата;
- ▶ запознавање со модел кој може да помогне во разбирање на состојбите на учење;
- ▶ учењето како резултат на учеството (не само како постигнување);
- ▶ разбирање и организирање на различните услови/организација на спроведувањето;
- ▶ размислување за начините на кои ова знаење би било значајно за вашето училиште.

Единица 1.5.: Работење со другите

Намера:

- ▶ земете ја предвид вклученоста на вашата заедница и вашето училиште и употребете ја оваа информација за да размислите за дејствата;
- ▶ создајте визија за инклузивно образование – за да можете да ги планирате дејствата заедно со вашите колеги, ученици, родители или заедницата;
- ▶ испитајте ја содржината на модулот;
- ▶ идентификувајте ја потребата од повеќе информации или појаснување.

Модул 2:

Работење заедно за создавање инклузивни училишта

Единица 2.1.: Комуникација за градење врски

Намера:

- ▶ размислување за значењето на комуникацијата во човечките односи;
- ▶ создавање мапа на сопствените тековни професионални врски;
- ▶ разбирање на комуникацијата како заедничка активност;
- ▶ фокус на соработката за учество.

Единица 2.2.: Разбирање на ограничувањата за учество

Намера:

- ▶ креирање потемелно разбирање на ограничувањата за учество;
- ▶ употреба на различни перспективи за анализирање на ограничувањата за учество;
- ▶ креирање стратегии што може да бидат употребени за истражување на ограничувањата на учеството.

Единица 2.3.: Соработка за надминување на ограничувањата на учеството

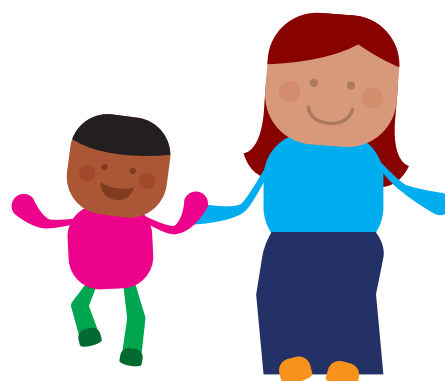
Намера:

- ▶ запознавање со МКФ (ICF) како вообичаена рамка за соработка (контекст на здравје и благосостојба);
- ▶ креирање стратегии за соработка покрај циклусот за решавање проблеми;
- ▶ запознавање и креирање алатки што помагаат во имплементирањето на овие стратегии.

Единица 2.4.: Креирање тимови и заедници за инклузија

Намера:

- ▶ стекнување разбирање за целите и активностите на инклузивниот тим;
- ▶ разгледување на она што сте го научиле досега и како ви помага во градењето инклузивен тим;
- ▶ креирање стратегии за градење заедништво за инклузија во вашата заедница;
- ▶ размислете за нештата кои сè уште сакате да ги научите.

Модул 3:

Средини што помагаат за индивидуализирано учење

Единица 3.1.: Анализирање на состојбите на учење на децата и младите

Намера:

- ▶ да се примени она што сте го научиле досега за анализирање на состојбите на учење;
- ▶ да се научи да се анализира состојбата од перспектива на наставник и на ученици;
- ▶ да се вежба фокусирањето врз состојбите наместо врз карактеристиките на ученикот.

Единица 3.2.: Креирање ефикасни цели

Намера:

- ▶ примена на пристапот кон животниот циклус при поставувањето цели;
- ▶ изградба на капацитетот за креирање ефикасни краткорочни, среднорочни и долгорочни цели;
- ▶ употреба на исказите за целите или намерите за обезбедување значајни повратни информации.

Единица 3.3.: Приспособување на ситуациите кон барањата на учениците

Намера:

- ▶ да се научи да се поврзат целите со состојбите на учење;
- ▶ запознавање со начините на кои учеството може да биде подобро во училищата;
- ▶ примена на она што го научивте досега за да креирате индивидуализирани планови за учење.

Единица 3.4.: Креирање практика за поддршка на сите ученици

Намера:

- ▶ креирање стратегија за соработка за да се воведе во вашето училиште;
- ▶ креирање нацрт-алатки и методи што може да ги воведете/користите во вашето училиште;
- ▶ креирање стратегии за придвижување кон тоа да се постигне инклузивно образование.

Употреба на модулите

За што треба да размислат обучувачите

Учење на возрасни

Модулите за инклузивно образование треба да бидат користени за подучување од возрасните за возрасните, во повеќето случаи дури од наставници за наставници или други професионалци што работат во образовни средини. Модулите за обука може да бидат приспособени на различни околности и посетители на обуката. Обучувачите и учесниците на обуката ги носат на обуката своите специфични искуства за подучување и учење; кога се употребуваат на позитивен начин, овие искуства може да го збогатат искуството од учењето на сите оние што се вклучени.

Наставниците се лица кои работат со знаење

Наставниците се „лица кои работат со знаење“. Тие го сакаат знаењето и сакаат да научат нови работи што им се од корист за нивната работа. Учесниците во активностите на обуката најверојатно ќе бидат ориентирани кон исходот и сакаат да бидат подучени нешто корисно. Важно е да се дискутира и да се разјасни намерата и важноста на модулите и активностите во кои треба да се вклучат учесниците. Поради тоа, целта на сите модули, единици и индивидуални активности е да му помогнат на обучувачот и на учесниците да бидат насочени кон себе, кон своите дејства и да ги олеснат дискусиите за овие прашања.

Наставниците се автономни

Додека лицата чијашто работа вклучува користење знаење и информации сакаат да се здобијат со ново знаење, тие исто така се стремат да бидат заштитници на нивното знаење, бидејќи тоа е нивниот професионален капитал.

Бидејќи наставниците толку многу се поистовестуваат со она што го знаат, тие може да бидат чувствителни на „критика“ или на она што тие го сметаат за „напад“ на нивната автономија во училиштата. Многу наставници се навикнати да работат во изолација; можеби не им се допаѓа тоа што нивната практика се преиспитува или се бара соработка во контекст на инклузивно образование. Поради тоа важно е на обуката да се донесе нивното знаење. Ова може да се направи со помош на практични задачи што ги одразуваат нивните лични интереси и ѝ служат на непосредната цел да се зајакне нивната практика. Ваквите задачи може да бидат планирани паралелно со модулите.

Значаен контекст за модулите

Секогаш кога е можно, модулите треба да бидат дел од поголем потфат во кој учесниците на обуката ќе бидат мотивирани да се впуштат. На пример, ова може да биде поголем проект за реформа кој е директно поврзан со тоа нивно училиште или заедница да се направат поинклузивни. Ваквиот контекст ги насочува нивните активности и ја поставува сцената за активностите. Обучувачот треба да биде целосно свесен за поголемата рамка во која се вградуваат модулите и да работи како олеснувач за да им овозможи на учесниците да учат, да истражуваат проблеми и да работат кон нивните сопствени цели. Ова најдобро може да се постигне со примена на партиципативниот пристап кој го почитува знаењето, стилите на учење и желбите за учење на учесниците и се осврнува кон проблемите кои учесниците ги разбираат и се мотивирани да работат на нив.

Инклузивното образование – водилка на обуката

Накратко, може да се каже дека филозофијата и начелата искажани во овие модули исто така треба да бидат водилки во сопствената практика на обучувачот. Тоа ќе им помогне на учесниците да научат за нив ако им се даде можност да ги искушат. Обучувачите треба да бидат компетентни инклузивни наставници и како резултат на тоа да умеат да осигурат пристап, учество и постигнување за сите учесници на обуката. Ве молиме навратете се на организациските начела опишани во оваа брошура.

Методологија на модулите

Создавање средини што помагаат

Обучувачите исто така треба да размислат за тоа како ја создаваат средината за учење која помага. Тие треба да го земат предвид контекстот во којшто е поставена обуката и да се осигурат дека овој контекст е олеснувачки и мотивирачки за сите учесници. Има неколку фактори што придонесуваат за средината која помага:

- ▶ намерата на модулите ги одразува вистинските потреби на учесниците;
- ▶ очекуваните резултати и дејствата кон намерата за создавање поинклузивни училишта се поддржани и вреднувани од училиштата, локалните власти и креаторите на политиката;
- ▶ пошироката заедница, која ги чувствува промените кон инклузивното образование, е соодветно ангажирана (на пр. претставници на родителите или инспектори учествуваат на обуката и ги информираат своите колеги);
- ▶ средината создадена за обуката го олеснува заедничкото учење (на пр. распоредот на просторијата, употребени материјали, создаден амбиент, врската обучувач-учесник на обуката).

За повеќе информации за поучувањето/учењето на возрасните и за преглед на методите за учење, види некои од информациите што веќе се достапни на веб-страниците, како што е Википедија (http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Learning_methods).

Овде ќе бидете насочени кон детални информации за некои од методите што се опфатени во модулите, како што се:

- ▶ Умствено мапирање: http://en.wikipedia.org/wiki/Mind_map
- ▶ Мапирање концепти: http://en.wikipedia.org/wiki/Concept_map
- ▶ Образование на возрасни: http://en.wikipedia.org/wiki/Adult_education
- ▶ Заедничко учење: http://en.wikipedia.org/wiki/Collaborative_learning
- ▶ Светско кафе: [http://en.wikipedia.org/wiki/World_Café_\(conversational_process\)](http://en.wikipedia.org/wiki/World_Café_(conversational_process))
- ▶ Метод на сложувалка: [http://en.wikipedia.org/wiki/Jigsaw_\(teaching_technique\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Jigsaw_(teaching_technique))
- ▶ Игра на одлука: http://en.wikipedia.org/wiki/Decision_Game

Промовирање на учењето и учеството

Модулите ги одразуваат начелата и филозофијата на инклузивното образование и треба да се употребуваат во овој дух. Инклузивното образование се подразбира како процес за промовирање на учењето и учеството за сите деца и млади, за осигурување пристап, учество и постигнување позитивни исходи. За да се осигура ова, следните прашања треба да бидат поставени на секоја етапа од планирањето:

Клучни прашања за планирање за употреба на модулите, единиците и активностите:

Што? Што треба да се научи? (цели)

Зошто? Зошто треба да се научи? (намера, вредности)

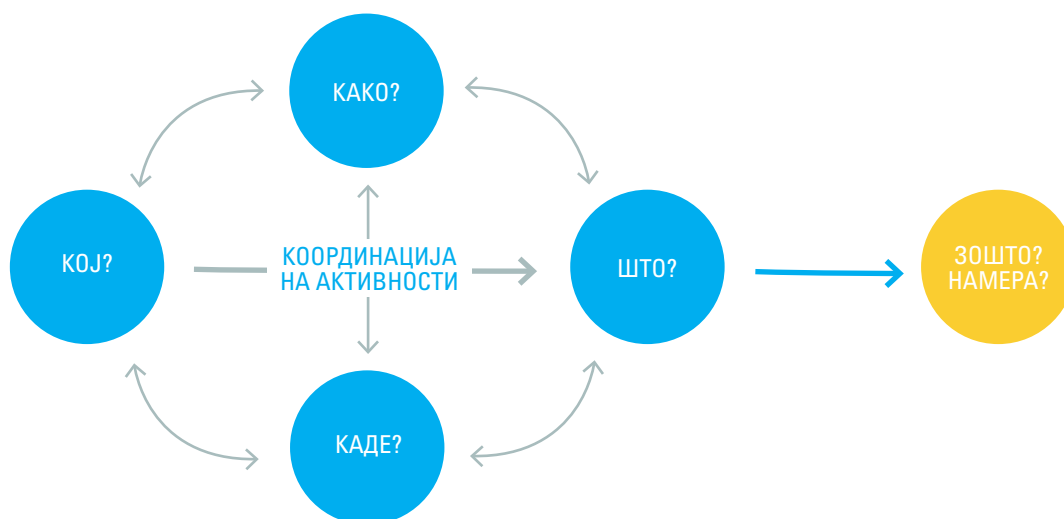
Кој? Кој треба да биде вклучен? (посветеност)

Како? Како треба да се научи? (алатки, стратегии)

Каде? Каде треба да се научи? (средини што помагаат)

Кога? Кога треба да се научи? (планирање координирани дејства во ситуациите)

Употребувајќи го моделот на теоријата на активност, овие прашања може да бидат поставени и дискутирани со учесниците за да се обезбеди мотивација, како помош за насочување на активностите и постигнување значајни исходи:

Обучувачот треба да го појасни следното

Модулите се организирани за да помогнат во објаснувањето на овие поенти, секогаш кога е тоа можно. Бидејќи специфичниот контекст во којшто ќе бидат употребени модулите не може да биде однапред одреден, обучувачот ќе треба да ги разјасни овие прашања во врска со специфичната ситуација во којашто се употребени модулите:

- ▶ На што треба да работат учесниците, на што да се фокусираат или учат? (активност на учење);
- ▶ Зошто треба да бидат вклучени во оваа активност? (целта за вмешување во учењето);
- ▶ Кој треба да биде вклучен и како може да се осигура вклученоста? (предуслови за учењето);
- ▶ Како треба да учат учесниците? (алатки, стратегии, методи за олеснување на учењето);
- ▶ Каде треба да учат учесниците? (средина што помагаат, заедница);
- ▶ Кога треба да учат учесниците? (редослед на учењето, создавање синергии за промовирање на учењето).

Активностите да бидат видливи преку користење на моделот на активност

На учесниците ќе им биде од помош да го оптимизираат нивното искуство од учењето ако

овие поенти се разгледани за време на дискусиите за осврт кон модулите и активностите, како и за размислување за начините на кои она што било научено може да се употреби во нивната сопствена практика. Учењето не е поврзано со додавање информации кон нечија меморија; учењето е поврзано со создавање подобро разбирање на светот и на самиот себеси, со цел да се стане компетентен и ефикасен наставник. Учењето е видливо во промените во однесувањето, вредностите, верувањата и разбирањето.

Примена на организациските начела

Организациските начела и модели, кои се опишани во воведот, може да се применат и на самата обука и во практиката на наставниците што учествуваат на обуката. Тие се вообичаени прикази кои може да бидат употребени низ различни социјални околности. Тие може да усвојат различни значења во различни средини, но структурата е доволно едноставна за да ги направи разбирливи. Споделувањето на ваквите вообичаени модели и начела е клучот за соработка низ социјалните околности. На пример, *моделот на теоријата на активност* може да биде употребен во која било околност за анализирање и опис на активностите. Наставниците може да го употребат моделот кога размислуваат за нивните сопствени активности во училищата или може да го употребат за разговор со учениците во врска со истата активност од нивна перспектива. Одговорните наставници или директорите може да го употребат за размис-

лување за активностите на нивните училишта. Обучувачот и учесниците може да го употребат за да ги разјаснат нивните очекувања и за оценување на активностите на обуката.

Партиципативен пристап

Клучно за спроведување на партиципативниот пристап е фокусираноста врз ангажираноста или вклученоста на учесниците. За олеснување на ваквата ориентација, модулите се засновани врз активности во врска со инклузивното образование наместо врз самата содржина. Начелата и целта на активностите се направени што е можно поексплицитни за да може лесно да се приспособат без да се загуби суштинската идеја и намера на активностите. Методите опишани во активностите може да бидат проширени и изменети согласно потребата и можностите на обучувачот и учесниците.

Потреба од повеќе можности за учење

Модулите ја обезбедуваат суштината во искуството при учењето на учесниците. Ова учење може да се прошири со користење на други материјали за учење од кои многу беа креирани од УНИЦЕФ и нивните партнери. Секаде каде што беше можно, беа дадени сугестии за најновите и релевантни материјали, а повикувањето на суштинските материјали за читање може да се најде и во оваа воведна брошура и во преостанатите 3 модули. Главните материјали за читање/ресурси може да се најдат на:

- ▶ ЦИЕ/КНД регионален портал за инклузивно образование:
<http://www.inclusive-education.org/>
- ▶ Платформа Агора за е-учење на УНИЦЕФ:
<https://agora.unicef.org/>

Структура на активностите

Структурата го следи моделот на теорија на активност

За да му се олесни ориентацијата на обучувачот, сите активности се претставени со иста структура. Прво, даден е преглед со користење на структурата од моделот на теоријата на активност:

- ▶ Намера (Зошто?): ги дава целите на активноста, ги именува очекуваните исходи;
- ▶ Фокус на активноста (Што?): разјаснува на што се однесува активноста, кои прашања ќе бидат разгледани или што е важно за содржината на активноста. Се стреми да го опише просторот на проблемот кој треба да се разработи;
- ▶ Материјали и методи (Како): дава информации во врска со алатките или стратегиите за работа;
- ▶ Дополнителни информации/алтернативи: дава дополнителни информации за активноста или алтернативните активности.

Кој и каде – за целиот модул

Прашањата во врска со учесниците (Кој) и во врска со контекстот на учењето (Каде?) треба да бидат разгледани за целиот модул, а не за индивидуалните активности. Учесниците ќе останат истите за сите активности и, најверојатно, контекстот не може да биде значително изменет од една активност до друга. Меѓутоа, прашањата за „Кој“ и „Каде“ може сè уште да бидат важни за обезбедување мотивација и високо ниво на ангажираност на сите учесници. Како дел од рубриката, „методи“, е дадена информација за начините за интеракција или колективно учење, а предложените социјални средини треба да бидат приспособени на претпочитувањата на учесниците.

Дополнителни информации за обучувачот

Исто така за секоја активност се дадени дополнителни информации за обучувачот. Овој дел треба да му помогне на обучувачот да ја поврзе одредената активност со модулот во целина и

да помогне со ориентацијата. Дадени се информации за причините зошто токму таа активност беше избрана и, онаму каде што е соодветно, дава информации за теоретската позадина или главните претпоставки. Потоа, детално е опишан редоследот на активността. За олеснување на ориентацијата во врска со начините на учење, употребени се следните пиктограми:

Пленарно – или вовед или известување

Работа во големи групи

Индивидуална работа со нагласување на размислувањето

Работење со партнер

Писмена индивидуална работа

Презентации во Пауер поинт

Паралелно со опишувањето на редоследот на активността, даден е и соодветниот слајд од придружната презентација во Пауер поинт. Обучувачот ќе треба внимателно да ги разгледа слајдовите за да се осигура дека ја разбрал содржината. Некои слајдови го опишуваат решението или резултатите од индивидуалната и групната работа; овие слајдови треба да бидат вклучени единствено во верзијата на презентацијата, но не во верзијата којашто ќе им биде поделена на учесниците.

Приспособување на модулите на контекстот на државата

Овој дел ќе биде завршен по консултација со делегацијата од државата во текот на работилницата. Тој ќе вклучува информации за следните прашања:

- ▶ Информации за форматот на курсот – што е можно, што е ефикасно?
- ▶ Примери на примена (на пр. со распоред, програма, дополнителни активности, итн.);
- ▶ Модели на имплементација (на пр. каскаден модел);
- ▶ Алатки за изградба на национален план кој вклучува активности по модулите;
- ▶ Приспособување на културните разлики;
- ▶ Приспособување на различните посетители.

Модул 1: Визија, теорија и концепти

Општа изјава за целта

Модулот 1 има за цел да ја постави основата и да обезбеди преглед на концептите коишто се релевантни за инклузивното образование. Тој бара активен пристап, врз основа на претпоставката дека учесниците треба да бидат активно вклучени за да учат. Не само што ги подучува начелата на инклузивното образование, туку ги следи и ги усвојува овие начела.

Учесниците не само што треба да се стекнат со знаење, туку треба да се запознаат и со концептите и со моделите коишто може да ги употребуваат во нивната секојдневна практика.

Модулот ќе им даде можност да размислат за сопствената практика, знаење, верувања и ставови. Тоа се темелите на компетенциите на наставникот. Компетенциите, кои се релевантни за инклузивното образование, ќе бидат презентирани и користени како основна структура на модулот.

Преглед

Модулот 1 обезбедува преглед на инклузивното образование, со фокус врз наставниците и другите професионалци што работат во формалната образовна средина (на пр. училишта, детски градинки). Го гледа влијанието на личностите и системите врз процесите на инклузија и исклучувањето во рамки на пристапот заснован на права.

Инклузивното образование се сфаќа како процес со кој се обезбедува учество и учење на сите ученици. Концептот е воведен со помош на пристап заснован врз правата. Реализирањето на правата се однесува на почитување на индивидуалните права на лицата и на прогресивната имплементација на пристапот заснован врз права во институциите или организациите. Наставниците треба да бидат способни да ги обе-

збедат правата со обата пристапи, почитувајќи ги правата на секое дете и правејќи го нивното училиште и училиница поинклузивни. Принципот се воведува во овој модул и се проширува во модулот 2 и модулот 3. За да дознаете повеќе за концептуалната рамка за инклузивно образование на УНИЦЕФ, ве молиме видете го изданието *Правото на образование на децата со попреченост: Инклузивно образование според пристапот заснован на права*.

За да се работи со обата пристапи, и индивидуалниот и системскиот, важно е да се разберат системите, и генерално во општеството и посебно во институциите. Учесниците треба ги развијат основните вештини за системско размислување за да станат двигатели/носители на инклузивно образование во нивната средина. Поради тоа, моделите се воведени за да се разбере социјалната инклузија на детето (семејство, заедница, општество) и инклузивните институции (училиница, училиште, образовен систем).

Доколку наставниците треба да станат двигатели/носители на инклузивното образование, тие треба да имаат волја да ги развијат не само своето знаење туку и своите вештини и ставови. Модулот 1 го нагласува значењето на наставниците, нивното знаење, вештини и ставови. Профилот на инклузивен наставник, креиран од Европската агенција за посебни потреби и инклузивно образование, се стреми да ги прикаже и да ги нагласи овие компетенции во четири области (личен професионален развој, вреднување на разликноста на учениците, поддршка за сите ученици и соработка со други професионалци).

Исто така, модулот 1 воведува некои сеопфатни начела и модели за организирање што ќе им служат како алатки во нивната секојдневна практика:

- ▶ пристап на системот од Јури Бронфенбренер (Urie Bronfenbrenner) со фокус на микросистеми, мезосистеми и макросистеми,
- ▶ матрица што ги претставува нивоата (училница, училиште, политики) и образовните процеси (влез, процес, резултат),
- ▶ профил на инклузивен наставник,
- ▶ циклус на дејство или циклус на решавање проблеми,
- ▶ модел на активност,
- ▶ концепт на учество.

Учесници

Обуката ќе биде успешна само доколку успее да допре до знаењето, искуствата и верувањата кои наставниците ги носат на обуката. Модулот треба да им овозможи на учесниците да станат двигатели на инклузивното образование во нивната работа. Ова бара можности да размислуваат за сопствената ситуација и да креираат врски меѓу содржината на модулот и нивните дејства.

Обучувачот треба да знае што е можно повеќе за учесниците, пред започнувањето на модулот. Нивото на нивниот професионален развој има влијание: дали се работи за студенти што се подготвуваат да станат наставници, дали се наставници-почетници или искусни наставници? Дали станува збор за наставник со поголемо искуство/стаж или наставник-ментор? Различното ниво на искуство на учесниците може конструктивно да се искористи за учење едни од други. Тоа создава можност за усвојување на принципите на инклузивно образование.

Може да се размисли и за начините на кои учесниците може да бидат поддржани во нивното лично учење. Постојат различни алатки што може да се искористат со цел учењето да стане видливо, на пр. да се креира портфолио или да се пишува дневник за учењето.

Поволен амбиент

За време на обуката треба да се креира амбиент што ќе овозможи размена на искуства, дискусија и документирање на мислите, очекувањата и идеите. Треба да ги промовира идеите и принципите на инклузивното образование, преку вреднување на различните искуства што ги носат учесниците на обуката, со овозможување индивидуално учење и со креирање на клима на соработка.

Модулите се засновани врз активност, затоа што тие се стремат да го поддржат обучувачот во креирање можности за учење. Учесниците треба да дадат свој придонес за да може да се потпрат на заедничкиот збир од знаења за да учествуваат и да соработуваат. Средината за учење, која ја креира обучувачот, треба да го потпомогне активното учење, а не да пренесува информации што се достапни и на друго место.

За да биде олеснувач на учењето, обучувачот треба да обезбеди учењето да биде видливо. Модулот дава предлози како да се постигне тоа за индивидуалните активности, но обучувачот треба да размисли за документирање на учењето на учесникот, за водење евиденција за значајните исходи од дискусиите или од индивидуалната работа и за олеснување на примената во работната околина на учесниците.

Обуката ќе биде поефикасна, доколку може да се создадат врски меѓу околината за обука и реалната работна околина. Тоа може да се постигне или со вметнување на модулот во сеопфатен проект или со активност што се стреми да го промовира инклузивното образование во училиштето или во заедницата. Доколку модулите од обуката се комбинираат со развојната дејност, практиката може да го зајакне учењето на модулите. Активностите дадени во овој модул може да бидат проширени во практичната работа во училиштата.

Учесниците ќе бидат помотивирани, доколку нивното учество во модулот послужи за повеќе цели. На пример, доколку модулите се акредитирани од Министерството за образование и наука и придонесуваат кон исполнување на обврските за професионален развој или квалификации, тоа ќе претставува дополнителен фактор на мотивација за завршување на модулите.

Како да се пристапи кон модулот

Обучувачите треба да се чувствуваат опуштено во врска со содржината и концептите на овој модул. Тоа може најдобро да се постигне доколку тие биле претходно активно вклучени како ученици. Доколку на обучувачот не му е пријатно со некои активности, тој/таа може да размисли за креирање алтернативни активности што ќе служат за истата или за слична цел.

Концептите презентирани во овие модули не се нешта што треба да се научат, туку нешта што треба да се употребат. Концептуалното разби-

рање ќе биде продлабочено преку примена на овие концепти врз практични проблеми. Концептите треба да се гледаат како алатки за мислење и за водење на дејството, а не како нешто што треба да се научи како изолиран дел од знаењето. Поради тоа, теоретскиот вовед кон концептите треба да биде минимален за да се обезбедат соодветни можности за активно мислење и решавање проблеми.

За да им се помогне на учесниците во ориентацијата, важно е да се обезбеди преглед на модулите и единиците и да се даде можност за осврт кон нив. Поради тоа, треба да се оддели време за запознавање со намерата и целите на единицата. Иако ова не е организирано како активност, тоа треба да биде првиот фокус на обуката. Тоа ќе им овозможи на учесниците самите да се ориентираат, што е неопходно за кој било активен ученик. Целите наведени за секоја единица, треба да бидат споделени со учесниците. Тие може да бидат употребени за добивање преглед и да се разгледаат единиците и модулите.

Продуктите, создадени од учесниците, треба да бидат доволно разбирливи за да може одново да се употребат во текот на обуката. Бидејќи употребливоста на овие продукти ќе зависи од нивниот квалитет, обучувачот е тој што ќе треба да одлучи како да се употребат.

Единица 1.1.: Вовед кон инклузивно образование

Преглед на единицата 1.1.

Цели на единицата

- ▶ Да се креира заедница за инклузивно учење во рамките на просторот за обука.
- ▶ Да се креира заедничка анализа на состојбата: од каде доаѓате.
- ▶ Да се разјаснат очекувањата (каде одите) и да се обезбеди мотивација.
- ▶ Да се разјасни разбирањето и да се креира прелиминарна дефиниција за „инклузивно образование“.
- ▶ Да се разбере улогата на наставникот како двигател на промена.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите на единицата, туку треба да побараат учесниците да го запишат секое прашање што го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања учесниците може да ги постават кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле одговорени.

Преглед на активностите

Активност 1.1.1.: Река на животот

Активност 1.1.2.: Индивидуален и системски пристап кон имплементирањето на човековите права

Активност 1.1.3.: Кругови на инклузија за да се претстави состојбата на детето

Активност 1.1.4.: Инклузијата и исклучувањето на институциите за да се претстави состојбата на училиштата

Активност 1.1.5.: Размислување за влијанието на наставникот (води кон единица 2)

Активност 1.1.1.: Река на животот

Преглед

Намера:

- ▶ Меѓусебно запознавање и загревање.
- ▶ Учесниците се осврнуваат на претходните искуства и знаење релевантно за обуката.
- ▶ Учесниците го предвидуваат она што сакаат да го научат и го замислуваат влијанието што тоа може да го има врз нивната практика.
- ▶ Обучувачот стекнува првичен увид во разбирањето на учесниците.

Фокус на активността:

Минатите искуства поврзани со инклузивното образование треба да бидат споделени со другите.

Индивидуалните и групните очекувања поврзани со резултатите од обуката и сопственото искуство.

Разбирање на инклузивното образование.

Материјали и методи:

Табла за презентација (флипчарт), пенкала, мемо листови.

Самоанализа и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

<http://www.kstoolkit.org/River+of+Life>

http://www.click4it.org/index.php/River_of_Life_Method

http://www.click4it.org/images/2/2c/100_ways_to_energize.pdf

Информации за обучувачот

Важно е модулот да се почне со активност што им помага на учесниците да се фокусираат на содржината на модулот, да ги разјаснат своите позиции во однос на резултатите. Подоцна, продуктите може да бидат употребени за разгледување на успехот на модулот и да се размисли за промените во сфаќањата и мислите на учесниците.

Интензитетот на работата се засилува доколку се искажани јасни очекувања во однос на очекуваните резултати и продукт. Барањето продукт (на пр. точките запишани на флипчартот) им помага на учесниците да ја фокусираат својата дискусија. Дополнително на тоа, доколку групата треба да идентификува известувач, горенаведеното ќе помогне во креирањето обврска да се информира пленумот и да се креира корисен продукт.

Креирањето визија за инклузија може да се направи на неколку начини: како куса и неорганизирана вежба за сумирање на резултатите или за заклучокот на секој учесник или како подетално креирање на визијата. Оваа активност ќе ги создаде темелите за подетална визија.

Резултатите од оваа активност може да бидат употребени во единица 3 (Вреднување на личноста на учениците) и да се поврзе модулот 1 со модулот 2.

Редослед на активност

Вовед кон вежбата (пленарно)

Презентирајте го начелото и објаснете го симболизмот на „Река на животот“ со фокус на „инклузивно образование“.

„Реката го претставува она што го искусувате и го учите во врска со инклузијата во вашето училиште – во минатото, во сегашноста (нашиот модул) и во иднина“.

Вовед „Река на животот“

Реката го претставува она што го искусувате и учите во врска со инклузијата во вашето училиште – во минатото, во сегашноста (нашиот модул) и во иднината.

Правење на вежбата (пленарно, индивидуално и групно)
Упатствата на слајдот треба да се прочитаат и да се објаснат.

Индивидуална работа.

Групна работа за размена на мислите.

Секоја група известува пленарно.

Упатства за вежбата „Река на животот“

1. Седите на маса со колегите кои не ги познавате (не се од вашето училиште).
2. Обликот на река е нацртан на листот хартија на вашата маса. Една четвртина го претставува минатото (она што го носите како претходно искуство и знаење во обуката), две четвртини ја претставуваат сегашноста (каде сте во моментот), а една четвртина ја претставува иднината (што ќе научиме во тек на обуката и што се надеваме дека ќе понесеме со нас).
3. Сите учесници цртаат слики кои ги претставуваат нивните претходни искуства кои се однесуваат на „Инклузивно образование“.
4. Сите учесници ги споделуваат своите цртежи во својата група како начин да се претстават себе си и да се запознаат меѓу себе.
5. Сите учесници запишуваат 3 различни исходи или прашања кои би сакале да ги постигнат или да им бидат одговорени за време на оваа обука (втора четвртина).
6. Сите учесници именуваат 3 работи кои сакаат да ги научат на оваа обука за да го изградат својот капацитет за поттикнување инклузија (трета четвртина).

Создавање визија за инклузивно образование (пленарно, индивидуално и групно)

Упатствата на слајдот треба да бидат прочитани и објаснети.

Учесниците ги именуваат своите очекувани исходи.

Секој учесник создава визија за инклузивно образование.

Дали имате визија за инклузивното образование?

- ▶ Инклузивното образование е процес кој има за цел да ги надмине бариерите за учењето и учеството.
- ▶ Инклузивното образование одговара на различноста со создавање ситуации каде сите деца и млади може да научат и искушат способност, автономија и припаѓање.
- ▶ Инклузивното образование го надградува искуството и знаењето на секој што е вклучен и со тоа овозможува проширување на сечие искуство и знаење.

Која е вашата Визија за инклузивно образование?

- ▶ Сите учесници именуваат 3 долгорочни исходи кои сакаат да ги постигнат за своето училиште (четврта четвртина во „Реката на живот“).
- ▶ Сите учесници ја создаваат својата првична дефиниција за Инклузивно образование.

Активност 1.1.2.: Индивидуален и системски пристап кон имплементирањето на човековите права

Преглед

Цел:

- ▶ Воведување два основни пристапи кон имплементирање на пристапот заснован на права.
- ▶ Учесниците учат да размислуваат за правата, секогаш со фокус на системот и на личноста.
- ▶ Учесниците истражуваат што значи да се биде вклучен во заедницата и да се биде вклучен во формалното образование.
- ▶ Учесниците се запознаваат дека „инклузијата“ не значи само пристап туку и учество и постигнување.

Фокус на активностата:

Студија на случај која ја нагласува потребата да се развиваат системите и личностите. Образованието како пристап (влез), учество (процес), постигнување (резултат).
Кругови на инклузија во заедницата (општество).
Системско ниво на инклузија во формалното образование (институции).

Материјали и методи:

Хартија и моливи за работа на студијата на случај (изборно: флипчарт или слајдови за презентација).
Визија за инклузивно образование (продукт од активност 1.1.1.).
Индивидуална работа, групна дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Работата на студијата на случај треба да им помогне на учесниците да се фокусираат на двете работи, и на она што се случува во училиштата и на она што се случува во заедницата. Тоа ќе ги подготви учесниците да размислуваат за инклузија во општеството и инклузија во училиштата (активности 1.1.3. и 1.1.4.) и да размислат за одговорноста на училиштето во реализирање на правото на образование за сите деца. За повеќе информации за легислативата и политиката за инклузивно образование, погледнете ја Книшка 3 од изданијата на УНИЦЕФ, Инклузивно образование за децата со попреченост според пристапот заснован на права.

Оваа активност се залага за воведување на „индивидуален и системски пристап“ за реализирање на човековите права: тоа се однесува и за поволниот амбиент или средина која помага (систем) и за зајакнување на индивидуата (личности).

Зборовите „пристап“, „учество“ и „постигнување“ ја нагласуваат потребата за разгледување на влезот, процесот и резултатите од образованието. Зборовите, исто така, може да бидат поврзани со „сите деца се вклучени“, „сите деца имаат предизвик“ и „сите деца се успешни“.

Редослед на активноста

Работа на студијата на случај (индивидуална и работа во мала група):

Поединечно читање на студијата на случај, запишување белешки.

Дискусија со другиот/-е учесник(-ци).

Пленарна презентација.

Дискусија за олеснувачи и бариери и како тие може да бидат отстранети. Одговорност на училиштето?

Студија на случај: Пристап на системот и личноста

- ▶ Локалното училиште напорно работеше да стане инклузивно. Наставниците се добро обучени и фокусирани на децата, средината е достапна и пријатна, наставната програма е флексибилна, хигиената и чистотата се добри, а самите деца активно учествуваат во тоа училиштето да го направат средина во која се ужива, која е пријателска и продуктивна.
- ▶ Сепак, јасно е дека сè уште има деца во локалната заедница кои не посетуваат училиште.
- ▶ Едно е дете од маргинализирана група кое никогаш не било во училиште, потекнува од многу сиромашно семејство, и говори јазик кој не е главниот наставен јазик во училиштето.
- ▶ Другото дете има детска парализа, има тешкотии со одењето, никогаш не било во училиште, седи дома и не прави ништо, се плаши да излезе за да не го навредуваат со погрдни имиња.

Запишете ги сите поенти за кои мислите дека се важни во однос на вашата визија за „Инклузивно образование“.

Вовед на пристапот на системот и личноста (пленарно)

Обучувачот ги претставува концептите на „пристап, учество и постигнување“, како и „индивидуален и системски пристап“.

Може да биде поврзан со процесите „одозгора-надолу“ и „одоздола-нагоре“.

Може да биде поврзан со идејата на „индивидуални права“ и „прогресивна имплементација на правата“.

Може да биде поврзан со „влез – процес – резултат“.

Може да биде поврзан со почетната дефиниција за инклузивно образование на учесниците: Кој е фокусот овде?

Пристап – Учество – Постигнување

Инклузивното образование е за обезбедување пристап, учество и постигнување за сите ученици.

Пристап на систем и личност:

- ▶ Фокус на учениците кои се ранливи на тоа да бидат исклучени
- ▶ Фокус на системот – идентификување и обид да се надминат бариерите на инклузијата

Фокус на системот:

Средини за учење, ставови, методи кои одговараат на различноста и поттикнуваат инклузија. **Отстранување бариери.**

Фокус на ученикот:

Почитување на нивните гледишта и обезбедување соодветна поддршка за нив како иматели на права. **Зајакнување.**

Инклузивно образование Одговор на различноста Креирање заеднички социјални ситуации и системи

Активност 1.1.3.: Круговите на инклузија да ја претстават состојбата на детето

Преглед

Намера:

- ▶ Размислување за животната ситуација на детето во неговата заедница.
- ▶ Се почнува да се мисли на три нивоа каде што може да бидат започнати промените кон инклузивно образование.
- ▶ Ставање на апстрактните мисли и идеи во конкретен контекст.

Фокус на активността:

Инклузија како „да се биде дел од“ или „припаѓање“ на меѓучовечко ниво, на ниво на заедницата и општеството (неформално образование).

Инклузија како „да се биде дел од“ или „припаѓање“ – на ниво на училиница, училиште и политика (формално образование).

Процеси во општеството и институциите коишто придонесуваат кон инклузија и исклучување.

Материјали и методи:

Хартија и моливи за работа на студијата на случај (изборно: флипчарт или слајдови за презентација).

Визија за инклузивно образование (продукт од активността 1.1.1.).

Индивидуална работа, групна дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Пример за примена на „круговите на поддршка“:

http://www.inclusion-europe.com/topside/en/site_content/81-person-centred-planning-tools-eg-passion-audit-relationship-map/244-circles-of-support

Информации за обучувачот

Учесниците прво треба да се фокусираат на тоа како врските меѓу поединците, семејствата и заедниците го сочинуваат општеството. Претставувањето како концентрични кругови (кругови на инклузија, но исто така и како можни кругови за исклучување) помага да се размисли за животните ситуации на различните семејства и деца во заедницата и општеството. Оваа идеја одново ќе биде разгледана во активността 1.3.1., каде што учесниците ќе размислат за врските во групата и надвор од групата и во активността 1.5.1., каде што учесниците ќе дискутираат за работењето со семејствата и заедниците. За повеќе информации за учеството на родителите, семејствата и заедницата, погледнете ја Книшката 13 од изданијата на УНИЦЕФ, Инклузивно образование за децата со попреченост според пристапот заснован на права.

На децата им се потребни врски за да станат луѓе и да го разберат светот. Врските може да придонесат кон процесите на исклучување, доколку не поттикнуваат и не обезбедуваат поддршка. Ова може да се случи на ниво на личните врски, на ниво на врските (маргинализирани деца) во заедницата (на пр. маргинализирани семејства) или на општествено ниво (маргинализирани групи).

Продуктот или резултатот од оваа активност ќе се искористи во единица 5, активност 1.5.2. (Работење со семејствата и заедниците).

Редослед на активноста

„Инклузија во општеството и заедницата“
(пленарно)

Обучувачот ги објаснува различните нивоа на инклузија, користејќи ја едната или двете презентации.

Упатства за вежба (види дополнителна PPT)
Ве молиме да размените мислења за следните прашања:

- ▶ Што го сочинува инклузивното општество?
- ▶ Што ја сочинува инклузивната заедница?
- ▶ Што ја сочинува инклузивната врска?

Помислете на ранливите деца што ги познавате или искористете го примерот од студијата на случај:

- ▶ Кои процеси можат да помогнат во создавањето инклузивно општество?
- ▶ Кои процеси можат да придонесат кон исклучување?

Помислете на заедницата/општината во којашто живеете и размислете за применливоста на вашите одговори.

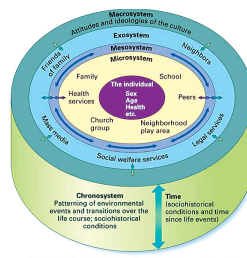

Учесниците користат бура на идеи, или во мали групи или пленарно.

Учесниците ги споделуваат своите идеи, доколку се работело во мали групи. Резултатите ќе бидат одново употребени во единицата 5 за соработката со семејствата и заедниците.

Даден е пример за примената на графичка презентација (Кругови на поддршка, Инклузија – Европа).

Uri Bronfenbrenner:
Теорија на еколошки
систем

Инклузија во општеството и заедницата

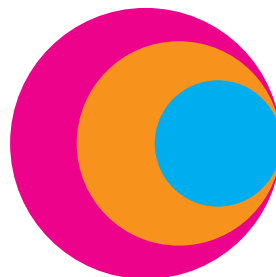
Микросистем: Групи или институции кои имаат директно влијание врз поединец. Влијанието е директно, преку врски.

Мезосистем: Интеракции меѓу микросистеми (на пример меѓу семејство и училиште)

Егзосистем: Микросистеми кои не се во директен контакт, но влијаат преку другите.

Макросистем: Култура во која живее поединецот.

Хроносистем: Шемите се развиваат во околината и животната ситуација на поединецот во текот на времето.

Кругови на инклузија

Општество

Заедница

Врски

Училиштата како заедници!

Активност 1.1.4.: Инклузија и исклучување во институциите за да се прикаже состојбата на училиштата

Преглед

Цели:

- ▶ Размислување за училиштата како институции и нивното влијание врз поединците.
- ▶ Воведување матрица за соединување на трите нивоа на системот и процесите.
- ▶ Воведување на концептите на „пристап“, „учество“ и „постигнување“ со цел да се нагласи значењето на размислување за индикаторите за влез, процес и резултат од инклузивно образование.

Фокус на активността:

Фокус врз образовните системи како институции.

Фокус врз процесите што се одвиваат во образовните системи.

Фокус врз ранливите деца (на пр. од студијата на случај, активност 1.1.2.) за размислување за влијанието на училиштата врз инклузијата.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала (за известување), за упатствата, погледнете ги дополнителните слајдови во презентацијата.

Бура на идеи за создавање релевантни индикатори и примена на индикаторите во сопствената средина.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Во оваа активност, учесниците ги применуваат пристапите на микрониво, мезониво и макрониво кон образовните системи. За да се приспособат концептите на „пристап“ (влез), „учество“ (процес) и „постигнување“ (резултат), беше избрано претставувањето на матрица наместо круг (види ја воведната брошура). Нивото на училишца го претставува микронивото каде што образовниот систем има директно влијание врз децата, преку врските со наставниците и врските. На ниво на училиште (мезосистем), се создаваат врски меѓу наставниците, семејствата и други заинтересирани фактори. На ниво на политика (макрониво), се поставуваат правила и прописи и се создаваат основните начела и директиви.

Лицата доаѓаат во контакт со институциите преку врските и тие можат да го олеснат или да го попречат нивниот пристап, учество или постигнување. Матрицата може да се искористи за разбирање на различните практики, правила и прописи и да се покаже како тие влијаат врз поединците. Обучувачот треба да подготви неколку примери на инклузија и исклучување во матрицата за да може да го приближи знаењето кон учесниците.

Редослед на активнoста

„Инклузија во училиштата како јавни институции“ (пленарно и бура на идеи на учесниците)

Обучувачот ги објаснува различните нивоа на инклузија во матрицата (поврзувајќи ги нивоата и процесите). Обучувачот дава дефиниции за пристап, учество и постигнување.

Упатства за вежба (види дополнителна РРТ)
Ве молиме да размените мислења за следните прашања:

- ▶ Што го сочинува инклузивниот образовен систем?
- ▶ Што го сочинува инклузивното училиште?
- ▶ Што ја сочинува инклузивната училница?

Помислете на ранливите деца што ги познавате или искористете го примерот од студијата на случај:

- ▶ Кои процеси можат да помогнат во создавањето инклузивно образование?
- ▶ Кои процеси можат да придонесат кон исклучување?

Помислете на училиштето во кое работите и размислете за применливоста на вашите одговори.

Учесниците користат бура на идеи, или во мали групи или пленарно.

Учесниците ги споделуваат своите идеи, доколку се работело во мали групи.

Училиштата како јавна институција и сфера на политики

		Хронолошка перспектива		
		Пристап	Учество	Постигнување
Перспектива на системи	Политики			
	Училиште			
	Училница			
Врските ги поврзуваат системите со лицата				
Лице				

Дефиниции за Пристап, Учество, Постигнување

Пристап: Се однесува на **влезните фактори** поврзани со училиштето кои го олеснуваат или попречуваат пристапот на ранливите деца и влијаат дали детето е присутно во училницата или не. Ова го вклучува и пристапот до неопходните системи за поддршка и до генералната наставна програма.

Учество: Се однесува на **процесните фактори** поврзани со училиштето кои го олеснуваат или попречуваат чувството на припадност, чувство на способност и чувство на автономија кај детето. Значајното учество е споделено со врсниците од истата старосна група и е ориентирано кон целите кои се битни за општеството и за поединецот.

Постигнување: Се однесува на училишните **влијанија** врз децата и младите: Што има постигнато детето како резултат на учеството во образованието? Што понесува со себе по присуството во училиште?

Пристап: Право на образование

Учество: Права во образованието

Постигнување: Права преку образованието

Активност 1.1.5.: Размислување за влијанието на наставникот (води кон единица 2)

Преглед

Цели:

- ▶ Размислување за факторите од домот и училиштето коишто влијаат врз резултатите на учениците (постигнување).
- ▶ Учесниците да се соочат со сопствените верувања за тоа што влијае врз постигнувањата на учениците.
- ▶ Воведување на компетенциите од „профил на инклузивниот наставник“ како напреден организатор на останатите модули.

Фокус на активността:

Верувања на учесниците за влијанието на домот, училиштето и наставникот врз постигнувањата на учениците.

Доказ за ефикасни и помалку ефикасни мерки за поддршка на постигнувањата на учениците.

Материјали и методи:

Не се потребни други материјали, освен слајдовите. Ве молиме да забележите дека слајдовите со резултатите не треба да бидат вклучени во работниот материјал. Размислување за сопствените верувања, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Hattie, J. (2009). Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge. (Видливо учење. Синтеза на преку 800 метаанализи поврзани со постигнувањата).

Европска агенција за посебни потреби и инклузивно образование: Проектни информации за „Подобрување на постигнувањата за сите ученици“ (види на: www.european-agency.org).

Информации за обучувачот

Содржината на оваа активност е земена од Џон Хети, синтеза на преку 800 метаанализи поврзани со постигнувањата. Презентираните докази понекогаш се во конфликт со вообичаените митови за ефикасни образовни системи и практики во училницата. Бидејќи треба да го оценат нивото на влијание, учесниците се потпираат на сопствените верувања кои може да бидат оспорени со презентирани докази. Верувањата се делумно под влијание на целокупниот образовен систем и неговите правила и прописи (на пр. за задржување) и делумно под влијание на личните искуства на учесниците. Од обучувачот зависи колку експлицитно треба да се презентираат верувањата на учесниците до кое ниво треба да се одвива оваа дискусија. Во секој случај, ова е можност да се преиспитаат тековните практики и да се размисли за алтернативи.

Редослед на активноста

Фокус на факторите поврзани со домашната средина (пленарно) (индивидуална и работа во мала група)

Презентација на факторите поврзани со домот врз постигнувањето (преземено од Хети, 2009).

Групна дискусија за олеснувачи и бариери и како тие може да се отстранат. Одговорност на училиштето?

Групна дискусија за прашањето дали училиштата и наставниците имаат поголемо влијание врз постигнувањата отколку факторите поврзани со домот.

Фокус на факторите поврзани со училишната средина (пленарно) (индивидуална и работа во мала група)

Презентација на училишните ефекти врз постигнувањето (преземено од Хети, 2009).

Учесниците индивидуално просудуваат дали факторите имаат големо, умерено или мало влијание врз постигнувањата на ученикот.

Презентација на резултатите (види го дополнителниот слајд со резултати).

Дискусија за разликите меѓу верувањата на учениците и доказите.

Фокус на факторите поврзани со училишната средина (пленарно) (индивидуална и работа во мала група)

Презентација на ефектите на наставникот врз постигнувањето (преземено од Хети, 2009).

Учесниците индивидуално просудуваат дали факторите имаат големо, умерено или мало влијание врз постигнувањата на ученикот.

Презентација на резултатите (види го дополнителниот слајд со резултати).

Дискусија за разликите меѓу верувањата на учениците и доказите.

Некои докази: Домашни ефекти врз постигнувањето на ученикот

Училишните ефекти врз постигнувањето

Кое е вашето мислење за придонесот на следните фактори врз постигнувањата на ученикот? „Голем придонес“; „Умерен придонес“ или „Мал придонес“

- ▶ Обезбедување формативна евалуација за наставниците
- ▶ Однос наставник – ученик
- ▶ Намалување на големината на одделението
- ▶ Контрола на ученикот врз учењето
- ▶ Начини да се престане со етикетирање на учениците
- ▶ Индивидуализирана настава
- ▶ Групирање / следење на способноста
- ▶ Како да се развијат големи очекувања за секој ученик
- ▶ Настава со помош на компјутери
- ▶ Задржување (задржување од една година)-повторување

Влијание на различните фактори од наставниците врз постигнувањето

Кои фактори од наставниците сметате дека имаат големо, умерено или мало влијание врз постигнувањето на ученикот?

- ▶ Квалитетот на подучувањето
- ▶ Познавање на предметот од страна на наставникот
- ▶ Микро подучување
- ▶ Обука на наставникот
- ▶ Јасност на наставникот
- ▶ Да не се етикетираат учениците
- ▶ Однос наставник- ученик
- ▶ Професионален развој
- ▶ Ефекти на наставникот
- ▶ Очекувања

Проект на Европската агенција (пленарно)

Презентација на компетенциите креирани во „Профил за инклузивни наставници“ на Европската агенција.

Овие четири домени на наставнички компетенции за инклузивно образование ќе помогнат за организирање на преостанатите единици во овој модул.

Овој слајд покажува напреден организатор и им помага на учесниците да ја поврзат содржината со една поголема рамка.

Проект на Европската Агенција за „Инклузивни наставници“

ОБРАЗОВАНИЕ НА
НАСТАВНИЦИ ЗА ИНКЛУЗИЈА

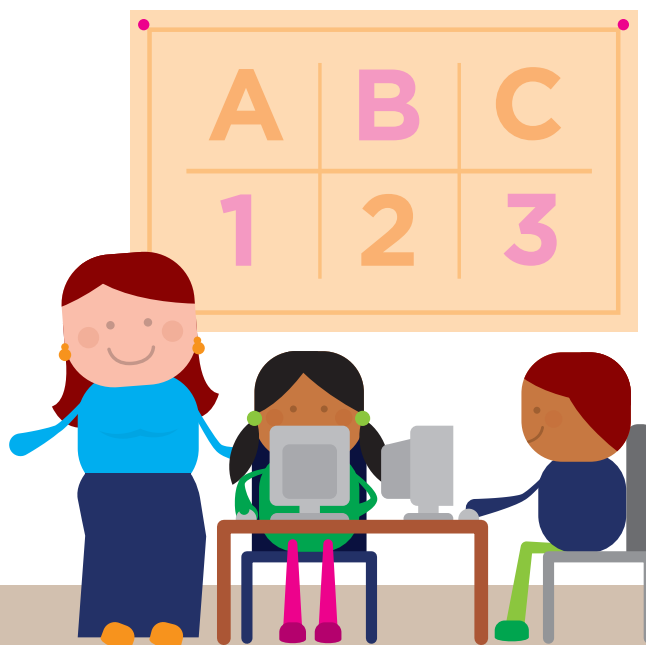

„Личен професионален развој“ (единица 2)

„Вреднување на различноста на учениците“ (единица 3)

„Поддршка за сите ученици“ (единица 4)

„Работење со другите“ (единица 5)

Единица 1.2.:

Личен професионален развој

Преглед на единицата 1.2.

Цели на единицата

- ▶ Разбирање на значењето на професионалниот развој за инклузивно образование.
- ▶ Запознавање со дефиницијата на компетенциите за наставникот за инклузија.
- ▶ Подигување на свеста за предрасудите што влијаат врз нашите дејства.
- ▶ Познавање некои од разликите меѓу наставниците-почетници, искусните наставници и наставниците-ментори.
- ▶ Креирајте ја вашата визија за инклузивен наставник.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите на единицата, туку бараат од учесниците да го запишат секое прашање коешто може да го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да ги постават кога тој проблем ќе биде разгледан на образованието. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле одговорени.

Преглед на активностите

Активност 1.2.1.: Осврт кон работата на наставникот

Активност 1.2.2.: Искусување и размислување за предрасудите

Активност 1.2.3.: Траекторија на циклусот на професионален живот

Активност 1.2.1.: Осврт кон работата на наставникот

Преглед

Цели:

- ▶ Да се размислува за сопствената работа и решавање проблеми.
- ▶ Запознавање со циклусот за решавање проблеми кој помага во поврзувањето на различните чекори.
- ▶ Изострување на чувствата на учесниците за фактот дека секоја перцепција е ограничена и треба да биде предмет на размислување.

Фокус на активността:

Компетенции на наставникот што се однесуваат на различноста.

Циклус за решавање проблеми: компетенциите стануваат видливи во работата, предрасудите стануваат видливи во работата. Сопствени примери за погрешна оценка.

Материјали и методи:

Не се потребни други материјали освен слајдовите.

Размислување за сопствената работа и како погрешните оценки влијаат врз работата.

Дополнителни информации/алтернативи:

Види ја препораката дадена на слајдот.

Информации за обучувачот

Единицата 2 започнува прво со вовед кон компетенциите на наставникот и со давање опсеж на дефиниција. Деталните описи на компетенциите на наставникот за инклузивно образование се достапни во „Профил на инклузивни наставници“ на Европската агенција. Ставовите ги претставуваат верувањата, вредностите и претходното искуство на наставникот. Ставовите стануваат видливи во работата и поради тоа треба да бидат дискутирани во контекст на активностите на наставникот. Поради тоа, овде е воведен модел кој помага во размислувањето за работата и факторите што влијаат на неа (види ја воведната брошура).

Моделот, којшто е избран овде, го нагласува фактот дека намерното човечко дејствување се-

когаш е поврзано со решавање проблеми. Има слични циклуси на дејствување кои се достапни на интернет. Доколку обучувачот одлучи овде да искористи алтернативен модел, тој треба да

го користи цело време во текот на модулите за да се обезбеди доследност и да не се забунат учесниците.

Редослед на активноста

Компетенции на наставникот за различности (пленарно)

Пленарно: Обезбедете дефиниции со дополнителни информации и примери. Нагласете го фактот дека компетенциите може да бидат припишани на поединците, социјалните групи и институциите. Ова може да биде поврзано со единицата 1.1., доколку е потребно.

Нагласете ги „знаењето“, „вештините“ и „ставовите“. Треба да побарате примери од учесниците.

Прашањата: „Што“, „Како“ и „Зошто“ се потребни за успешно решавање на проблеми.

Компетенции на наставникот за различноста

Компетенцијата може да биде припишана на поединци, социјални групи или институции “кога стекнуваат или поседуваат конкретни развојни цели за исполнување на важни барања очекувани од надворешната средина”.

Компетенцијата вклучува поврзано мноштво од знаења, вештини и ставови кои му овозможуваат на лицето ефикасно да ги изведува активностите од одредена професија или да функционира на таков начин да ги исполнува или да ги надминува очекуваните стандарди од одредена професија или работна средина.

Компетенцијата на наставникот за поучување на социо-културолошката различност ги засега ‘што’ и ‘како’ и ‘зошто’; умеенето да делува во специфична разновидна образовна содржина така да ги користи знаењето, ресурсите и вештините кои дополнети и прилагодени донесуваат зголемена вредност.

Рамка за компетенција на Советот на Европа за «Клучни компетенции за различноста». Види исто УНИЦЕФ Дефиниции за компетенции за вработување: http://www.unicef.org/about/employ/files/UNICEF_Competencies.pdf

Циклус за решавање проблеми (пленарно)

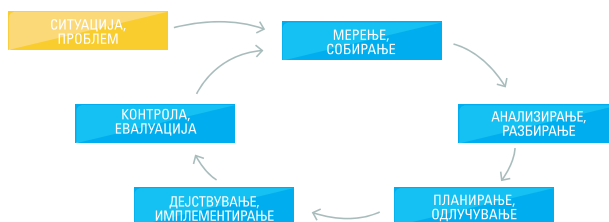

Пленарно: Дадете прв вовед кон циклусот за решавање проблеми.

Нагласете дека на секој чекор ги применуваме нашите сопствени искуства, нашите сопствени верувања, начин на воочување и судење за настаните и другите луѓе.

Ве молиме осврнете се кон воведната брошура за повеќе детали. Можеби ќе треба да дадете пример за илустрирање на различните чекори.

Циклус на дејство или циклус на решавање проблеми

Циклус за решавање проблеми: Влијанија и лични предрасуди (пленарно)

Пленарно: Ова е подолг дел каде што групата се води низ циклусот на решавање проблеми со цел да размисли и да се осврне кон личните предрасуди. Овој слајд го дава прегледот.

Учесниците може да бидат повикани да дадат примери од лични погрешни оценки, предрасуди и верувања кои се докажале дека се ограничувачки или погрешни во однос на нивните ученици.

Нашите дејства се предмет на предрасуди

Активност 1.2.2.: Искусување и размислување за предрасудите

Преглед

Цели:

- ▶ Користење на циклусот за решавање проблеми за да се нагласи изворот на предрасуди во секоја етапа од процесот.
- ▶ Вклучување на личното искуство и размислување за предрасудите во секојдневните активности.
- ▶ Давање примери кои помагаат да се разбере влијанието на верувањата, вредностите и ставовите.

Фокус на активността:

Сопствените воочувања на учесниците, разбирање, намери, дејства и размислувања.

Материјали и методи:

Не се потребни други материјали освен слајдовите.
Искуството од различните извори на предрасуди и размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

Алтернативни вежби, феномени или експерименти (кои се преземени од перцептивната и социјалната психологија) може да бидат употребени и цитирани.

Информации за обучувачот

Оваа активност им помага на учесниците, врз основа на личното искуство, подобро да разберат како перцепцијата, сфаќањето, намерите, дејствата и размислувањето се под влијание на предрасудите. Овие општи феномени им покажуваат на учесниците дека е човечки да се има предрасуди и дека не треба од нив да се срамот. Она што е значајно за наставниците е да станат свесни и да ги изострат чувствата за да можат да ги препознаат предрасудите во своите сопствени активности и во активностите на другите.

Перцептивната и социјалната психологија нудат богат избор на вежби, експерименти и описи на овие феномени. Обучувачите треба да ги најдат своите примери или дури да ги повикаат учесниците да додадат нешто во мноштвото примери кои може да се искористат и во други средини (на пр. со деца).

Редослед на активнoста

Предрасуди во перцепцијата (плeнарно)

Одредена перспектива и состојба на набљудувач влијае врз перцепцијата.

Петте мудри слепци се обидоа поединечно да опишат цел слон врз основа на нивното селективно искуство. Сите тие имаат многу различни објаснувања засновани на нивната ограничена перцепција.

Приказната и алтернативните илустрации се достапни на интернет; на Гугл (Google) побарајте “Blind men and elephant” („Слепци и слон”).

Видеоснимката на двата тима, кои играат во бели и црни маици, ја нагласува селективноста на нашата перцепција: Фокусирајќи се на еден аспект, ги испуштаме другите (на пр. да го видиме горилата што се шета низ просторијата).

Упаствата се дадени на десната страна. Нагласете дека целта на вежбата е да се види колку добро тие можат да набљудуваат и да бројат.

Дадете и други примери, доколку е потребно, и побарајте ги искуствата на учесниците (изборно). Дискутирајте што значи ова за учесниците како наставници/професионалци.

Перцепција

Колку добро набљудуваме?

Играње кошарка

- Ве молиме да избоите колку пати играчите во бели маици си ја подаваат топката?
- Достапно на интернет:
<https://www.youtube.com/watch?v=vJG698U2Mvo>

Предрасуди во сфаќањето (пленарно)

Сфаќањето е предмет на предрасуда, засновано на когнитивниот процес што ја следи перцепцијата. Луѓето веднаш се обидуваат да го разберат она што го забележуваат.

Има неколку феномени што може да бидат додадени овде, а што ги покажуваат факторите коишто влијаат врз нашите процеси на разбирање – и оттаму врз нашата одлука.

Селективната перцепција влијае врз нашето толкување на настаните.

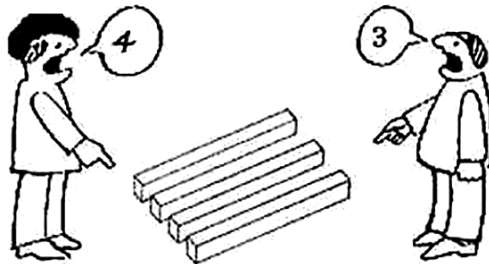
Контекстот во кој забележуваме нешто, влијае врз толкувањето на знаците и симболите.

Предрасуда актер – набљудувач: Ја кажуваме одлуката дека ова е „дружелубиво бебе“ наместо да размислиме за ситуацијата што го натерала бебето да се насмевне токму во овој момент.

Дадете други примери, доколку е потребно, и побарајте ги искуствата на учесниците (изборно). Дискусирајте што значи ова за учесниците како наставници/професионалци.

Сфаќања

Расудувањето и толкувањето се лични

Прашање на перспектива:
<https://www.youtube.com/watch?v=M3bfO1rE7Yg>

A B B

Контекстот влијае врз нашето расудување

Актер – Набљудувач
– Предрасуда: Имаме тенденција нечие однесување да припишеме на личните или карактерни фактори, но нашето однесување обично го припишуваме на факторите поврзани со ситуацијата.

Предрасуди во проекцијата во иднината (пленарно)

Нашите намери или намерите што им ги припишуваме на другите влијаат врз процесите на планирање и поставување цели. Ова се изразува во нашите ставови, ја водат основната позиција кога преземаме иницијатива. Овој слајд се стреми да нагласи дека она што е кажано е значајно, но она што се мисли е суштинско:

Она што е кажано е едно, но она што се мисли е поважно. Ова се имплицитните пораки на трите изјави:

Ќе одиме на забавата заедно, а јас немам друга облека за тебе! (сино)

Не можам да те гледам сам тоа да го правиш, не верувам во твоите способности. (црвено)

Сега треба да напишам СМС (SMS) и не сакам да се занимавам со тебе. (зелено)

Дадете други примери, доколку е потребно, и побарајте ги искуствата на учесниците (изборно). Дискусирајте што значи ова за учесниците како наставници/професионалци.

Проекција во иднината и носење одлуки

Доколку се извалкаш, ќе имаш проблем!

Подај ми ја раката и се ќе биде во ред

Почекај, може сам да го направиш тоа!

Предрасуди во евалуацијата и размислувањето (пленарно)

Има неколку психолошки феномени што влијаат врз исходот од нашите активности или процеси на размислување. Некои се наведени овде и може да бидат продискутирани.

Дадете други примери, доколку е потребно, и побарајте ги искуствата на учесниците (изборно). Дискутирајте што значи ова за учесниците како наставници/професионалци.

Доколку е потребно, врската со циклусот за решавање проблеми може да биде воспоставена одново на крајот на оваа активност.

Евалуација и размислување

- ▶ Предрасуда на потврдување
- ▶ Претскажувања кои сами се исполнуваат
- ▶ Лажен (плацебо) ефект
- ▶ Селективно присетување

Ова се само некои од феномените познати како когнитивни предрасуди

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_cognitive_biases

Човечки е да се има предрасуди, но наставниците треба да бидат свесни за нив доколку сакаат да ги поддржат сите ученици во различното општество.

Активност 1.2.3.: Траекторија на циклусот на професионален живот

Преглед

Цели:

- ▶ Воведување заеднички јазик за да се разговара за програмите за додипломска обука, обука на работното место или програмите за менторство.
- ▶ Да се стекне разбирање дека инклузивното образование бара пристап на доживотно учење.
- ▶ Осврт кон специфичните точки за учење на секоја етапа од професионалниот развој.
- ▶ Креирање визија за тоа што треба да постигнат наставниците во секоја етапа од професионалниот развој.

Фокус на активността:

Наставници и што тие треба да научат во различните етапи од нивниот професионален развој.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала (изборно, како за информирање за групната дискусија).
Искуство од различните извори на предрасуди и размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Во овој модул учесниците треба да го земат предвид своето искуство од учењето како дел од нивниот професионален развој. Инклузивното образование не е нешто за што може да прочитате и потоа да ги подучувате вашите ученици, тоа бара учење кое влијае врз сопствените способности, вештини и верувања. Воведната брошура обезбедува дополнителни информации за „вештите наставници“, кои треба да се прочитаат пред спроведувањето на оваа активност. Потточките на слајдовите може да бидат поврзани со моделот што е даден таму. Наставниците-почетници можеби сè уште се преокупирани со преземање на вистинските „чекори“, искусните наставници генерално го имаат совладано тоа, но можеби сè уште се мачат со воспоставување „модел“ што го поддржуваат инклузивното образование. Генерално, конструктивното создавање „концепти“ кои ја водат практиката, е нешто што наставниците го постигнуваат само со рефлексивно размислување и поврзување на предметното знаење, педагошкото знаење и размислувањето за системот.

Оваа активност не навлегува во овие детални видови и нивоа, туку само се стреми да помогне во сфаќањето дека инклузивните наставници треба да учат во текот на целата своја кариера. Тој став не го споделуваат наставниците кои можеби веруваат дека штом ќе дипломираат, веќе не треба да учат ништо друго. Доколку е присутно ова верување, тоа треба да се разреши овде. Вежбата што се фокусира врз позицијата што ја имаат во нивната траекторија на практика помага во разрешувањето на релевантните прашања.

Редослед на активноста

Разјаснување на главните развојни и професионални задачи во циклусот на професионалниот живот на наставникот (пленарно)

Презентација на трите слајдови. Обучувачот треба да ги прочита дополнителните информации за вештините на наставникот пред воведување на концептите за наставник-почетник, искусен наставник и наставник-ментор.

Наставници – почетници – напуштање на студентските ставови

Од студент до наставник – почетник:

- ▶ Стекнување идентитет на наставник
- ▶ Гледање на училницата низ очи на наставник, а не како ученик
- ▶ Училишните предмети се повеќе од факти и правила
- ▶ Подучувањето е сложена и неодредена активност
- ▶ Постојат мноштво контекстуализации на подучувањето кои можеби не сте ги искусиле како ученик
- ▶ Силната желба да се контролира однесувањето на учениците не е добра идеја

Искусен наставник – справување со сложени ситуации

Од наставник – почетник до искусен наставник:

- ▶ Гледање на учењето преку очите на учениците
- ▶ Систематски осврт кон својата пракса
- ▶ Соработката и поддршката од колегите станува дел од секојдневната пракса
- ▶ Создадете специфично разбирање за учењето, а не да се фокусирате на атрибутите на ученикот
- ▶ Развивање чувство на сопствена способност и компетенција за справување со противречни цели

Создавање визија за наставници низ циклусот на професионалниот живот

Презентација на цитатите (може да се употребат алтернативни цитати или слики).

Партнерска или индивидуална работа за креирање визија за она за што би требало да бидат способни наставникот-почетник, искусниот наставник и наставникот-ментор/наставникот-едукатор. Учесниците треба да ги користат информациите и концептите кои веќе биле дискутирани (на пр. Наставнички компетенции, што е потребно за учество на наставникот).

Групната дискусија или пленарната презентација се изборни.

Наставник – ментор – поврзана стручност

Од искусен наставник до наставник – ментор:

- ▶ Способност да се идентификуваат суштинските прикажувања на нечиј предмет или домен на знаење
- ▶ Систематско водење на учењето преку интеракции во училницата без контролирање на учениците
- ▶ Надгледување на активностите за учење на значаен начин и давање повратна информација за учењето, градење позитивни идентитети
- ▶ Научете да им помогнете на учениците да се контролираат себе си и справете се со афективните особини
- ▶ Ефективно влијание врз позитивните исходи на учениците

Која е вашата цел и што сакате да постигнете?

Цитати кои го одразуваат разбирањето што сакаме да го постигнеме:

„Да се подучува е двапати да се научи“ (Жозеф Жубер)

„Може да сме учени со нечие туѓо знаење: но може да бидеме мудри само со нашата мудрост.“ (Мишел де Монтењ)

„Однесувајте се кон луѓето како да се она што би требало да бидат и помогнете им да станат она за што навистина се способни.“ (Јохан Волфганг вон Гете)

„Авторитетот на оние што подучуваат често пати е препрека за оние кои сакаат да научат.“ (Цицерон)

Која е вашата Визија за Наставник-Почетник, како и Искусен Наставник, и Наставник – Ментор/ Наставник - Едукатор?

Каде се наоѓате моментално во циклусот на професионалниот живот?

Единица 1.3.:

Вреднување на различноста на ученикот

Преглед на единицата 1.3.

Цели на единицата

- ▶ Разбирање на предрасудите во групата и надвор од групата (фаворизирање во групата) и како тоа се поврзува со етикетањето.
- ▶ Запознавање со најважните димензии на различноста.
- ▶ Разбирање на циклусот на обесправување; нацртајте го вашиот циклус на зајакнување.
- ▶ Значењето на човековите права за вреднување на различноста на учениците.
- ▶ Размислување за начините на кои ова знаење може да биде значајно за вашето училиште.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање што може да го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат употребени од учесниците за да ги постават кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле одговорени.

Преглед на активностите

Активност 1.3.1.: Разбирање на социјалните идентитети

Активност 1.3.2.: Размислување за циклусот на обесправување

Активност 1.3.3.: Размислување за последиците на пристапот заснован врз човекови права

Активност 1.3.1.: Разбирање на социјалните идентитети

Преглед

Цели:

- ▶ Проучување на социјалните идентитети на учесниците.
- ▶ Прифаќање дека социјалните предрасуди се вградени во врските меѓу луѓето.
- ▶ Искусување на влијанието на социјалните идентитети врз групниот процес.

Фокус на активноста:

Социјален идентитет на учесниците. Групни процеси поврзани со социјалните идентитети и динамика во групата наспроти надвор од групата.

Материјали и методи:

Прашалник „Разбирање на сопствениот идентитет“, упатства и изјави за вежбата Брзо одење. Лично размислување и искуство.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

За да се разберат социјалните идентитети на децата и колку тие може да бидат различни, потребно е да се размисли за сопствениот социјален идентитет. Важно е да се разбере дека сите аспекти го немаат истото значење за сите и ако тоа се претпоставува, може да доведе до дискриминација. На пример, повеќето луѓе припаѓаат на една или на друга религиозна традиција или барем биле пораснати во една или во друга религиозна традиција. За некои поединци, религијата игра централна улога во нивните животи и затоа таа е важна димензија за дефинирање на нивните идентитети, додека за другите религиозното потекло не е толку значајно.

Предрасудите во групата наспроти предрасудите надвор од групата се битен факт од тоа да се биде човек; не можеме да имаме блиски врски со сите. Со самото тоа што се посветуваме на некои врски, се оддалечуваме од другите. Дел

од професионалните задолженија на наставниците е да размислат за овие процеси во однос на нивните сопствени социјални практики и да ја препознаат динамиката во групата наспроти динамиката надвор од групата во нивната училишница.

Редослед на активност

Пополнување на прашалникот (индивидуална работа)

Даден е краток пленарен вовед за објаснување на задачата.

Учесниците го пополнуваат прашалникот за социјални идентитети. Некои од овие информации се лични и затоа учесниците не треба да бидат принудувани да ги споделат резултатите со другите.

Прашањата на слајдот може да се искористат за индивидуално размислување или за дискутирање во групи.

Разбирање на нашите социјални идентитети

Идентитет (неведете во секоја категорија како се идентификувате себеси)	Колку е битен овој идентитет за вас? (1-10, десет е највисока)	Колку очигледен е овој идентитет за некој кој не ве познава добро? (1-10, десет е највисока)	Колку високо е вреднуван овој идентитет од општеството?	Начини на кои овој идентитет е позитивно гледан од општеството / аспекти од општеството?	Начини на кои овој идентитет е негативно гледан од општеството / аспекти од општеството?
Раса					
Етничка припадност Социјална класа Пол					
Сексуален идентитет					
Способност/ Пречки во развој					
Духовност/ Религија, Членство во верска заедница					
Занимање / Предложено занимање					
Членство во социјална заедница Друго					

Разбирање на социјалните идентитети

- Како се гледаме себеси во социјалните групи и како не гледаат другите?
- Кои аспекти од нашиот идентитет слободно можеме да ги изложиме во нашата заедница, а кои аспекти преферираме да ги зачуваме само за себе?
- Размислете што значи вашиот социјален идентитет на следните нивоа:

Лично: Вредности, Верувања, Чувства

Меѓучовечко: Дејство, Однесување, Јазик

Институционално: Улоги, Политики, Процедури

Културно: Убавина, Вистина, Право

- Кои димензии на различност беа идентификувани во прашалникот?
- Дали има други димензии за кои се смета дека се значајни?

Предрасуди во групата и надвор од групата (пленарно)

Загревање: вежба *Брзо одење*

Врз основа на одговорите и мислите за социјалните идентитети на учесниците, може да се разгледа прашањето за предрасуди надвор од групите. Обучувачот може да ги повика учесниците да размислат за социјалните идентитети што се разликуваат од нивните. Потоа, обучувачот треба да обезбеди информации за феноменот во групата наспроти оној надвор од групата.

Учесниците треба да размислат за својата ситуација како поединец и како наставник.

Предрасуди во групата – вон групата

Со и без интеракции внатре во групата, може да се увиди следното:

- ▶ **Идентитет во групата наместо етикетирање вон групата**
- ▶ **Фаворизирање во групата наспроти дискриминација вон групата**
- ▶ **Претерување и преголемо генерализирање на разликите во групата и вон групата**
- ▶ **Минимизирање на разликите меѓу членовите во групата**
- ▶ **Запомнете подетални и попозитивни информации за групата и понегативни интеракции вон групата**

Оваа појава може да се набљудува секој ден, на пример со фудбалски навивачи.

Експеримент што ја покажува оваа динамика:
Експеримент од Роберт Кејв, Национален парк, Оклахома.

Што можете да направите за тоа како поединец?
Што треба да направите за тоа како наставник?

Активност 1.3.2.: Размислување за циклусот на обесправување

Преглед

Цели:

- ▶ Подобро разбирање на процесите што водат до исклучување.
- ▶ Прифаќање дека наставниците поседуваат институционална моќ која може да се искористи за олеснување на инклузијата или за создавање бариери.

Фокус на активноста:

Циклус за решавање проблеми за нагласување на процесите на исклучување. Стереотипи, пристрасност, дискриминација, обесправување и усвојување на обесправувањето (циклус на обесправување).

Материјали и методи:

Не се потребни дополнителни материјали. Бура на идеи и размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

Циклус на обесправување: http://www.uas.alaska.edu/juneau/activities/safezone/docs/cycle_oppression.pdf

Дополнителните информации се достапни на многу интернет-страници.

Информации за обучувачот

Стереотипи, предрасуди, дискриминација, обесправување и сличната терминологија е генерално добро позната, но ретко се поврзува со активностите на наставникот. Употребата на циклусот за решавање на проблемите помага да се разберат овие процеси како редослед од предрасуди (очигледни или внатрешни), дејства што создаваат ситуации каде што децата се обесправени, исклучени или ограничени во своето учество. На учесниците треба да им се даде можност да разменуваат идеи и да размислат за овие процеси.

Училиштата поседуваат институционална моќ затоа што тие се извршители на државата. Во зависност од тоа како се употребува институционалната моќ, таа може да помогне во создавање и одржување на поволен амбиент и обезбедуваат учење и учество на сите деца или може да биде злоупотребена за исклучување на децата, без потребата некои наставници да преземат лична одговорност.

Редослед на активноста

Циклус на обесправување (пленарно)

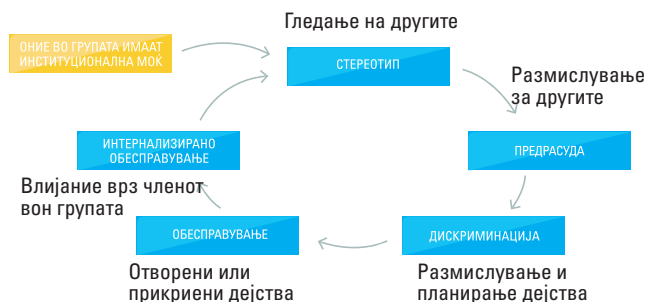

Обучувачот го претставува циклусот на обесправување и го поврзува со циклусот за дејствување и со она од каде што потекнуваат предрасудите.

Групна дискусија за институционалната моќ на училиштата и како таа придонесува кон градење стереотипи, пристрасност, дискриминација и обесправување.

Циклус на обесправување

Стереотипи, предрасуди, дискриминација и обесправување

Стереотип е генерализација за група луѓе во која идентични карактеристики се доделени на скоро сите членови на групата, и покрај реалните разлики меѓу членовите. Тоа може да биде и претерано или разобличено верување кое одбива да ги признае разликите меѓу членовите на групата.

Предрасуда е негативен или непријателски однос кон луѓето во одредена група, заснован единствено на нивното членство во таа група. Тоа се одразува со ставови или мислења кои се формирани пред познавање на фактите. Може да биде ненаучено.

Дискриминација е системско претпочитување на оние во групата пред оние вон групата со моќ да се делува на ова претпочитување.

Обесправување е комбинација од предрасуди, стереотипи и дискриминација која е подржана од институционална моќ.

Интернализирано обесправување е влијанието што тоа го има врз поединците вон групата.

Институционалната моќ е способност или службен авторитет да се одлучи што е најдобро за останатите што доаѓа со достапноста на ресурсите и капацитетот да се примени контрола над другите.

Активност 1.3.3.: Размислување за последиците на пристапот заснован врз човекови права

Преглед

Цели:

- ▶ Нагласување на одговорноста на училиштата за создавање средини што ги почитуваат правата на децата.
- ▶ Размислување за активностите на наставникот што ги зајакнуваат децата и семејствата.
- ▶ Размислување за сопствената училишна средина.

Фокус на активността:

Човековите права и како тие се имплементирани во образовните системи. Активностите на наставникот и како се поврзуваат со процесите за зајакнување.

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкала.

Дополнителни информации/алтернативи:

Начелни упатства за инклузивно образование: <http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001778/177849e.pdf>

Пристап, заснован врз правата, кон инклузивно образование: http://www.inclusive-education.org/system/files/publications-documents/UNICEF_Right%20Children%20Disabilities_En_WebACCESS.pdf

Информации за обучувачот

Редоследот на активностите и слајдовите обезбедуваат еден пристап кон оваа опсежна тема. УНИЦЕФ креираше „Алатка за правата на детето“ од каде што може да се извлечат материјали за збогатување на учењето на учесниците. Реализирањето на човековите права во образованието треба да ги земе предвид двете работи, непосредното почитување на правата на поединците и прогресивното исполнување на правата преку создавање поволен амбиент и средина што помага. Оваа активност прво се фокусира на перспективата на системот (креирање системи за инклузивно образование), а потоа на перспективата на личноста (зајакнување на поединците). Инклузивните наставници треба да бидат свесни и за двата пристапи и треба да можат да придонесуваат кон обата, и кон почитувањето на индивидуалните права во образованието и кон прогресивното исполнување. За повеќе информации за законодавството и политиката за инклузивно образование, погледнете ја брошурата 3 од изданијата на УНИЦЕФ, *Инклузивно образование според пристапот заснован на права за децата со попреченост*.

Обучувачот треба да ги знае прашањата и стратегиите за обезбедување на почитување на човековите права во образованието. Тие може да ги искористат своите искуства или литература за обезбедување примери и за илустрирање на поентите од воведниот слајд. Обучувачот може да избере друг пристап за нагласување на двата пристапи. Треба да се направи поврзување со активността 1.1.2. (индивидуален и системски пристап), продуктите креирани од учесниците може да се искористат за илустрирање и објаснување на овие два пристапи за реализирање на човековите права. Овде се споменати и Конвенцијата за правата на лицата со попреченост и Конвенцијата за правата на детето, но не се детално објаснети. Учесниците треба да размислат за своето знаење и за потребата да научат повеќе за овие конвенции.

Резултатите и дискусиите поврзани со циклусот на обесправување (активност 1.3.2.), може да бидат употребени за замислување олеснувачки дејства на секој чекор кои ќе помогнат во креирањето циклус на зајакнување. Вежбата им помага на учесниците да се фокусираат на својата работна положба и на активностите што се потребни за зајакнување и прогресивно реализирање.

Редослед на активноста

Перспектива на системот – обврски на образовните системи

Обучувачот ја претставува перспективата на системот и ги прашува учесниците за примери, објаснувања и повратни информации.

Групна дискусија за човекови права, испитувајќи ги потребите од учење на учесниците.

Човекови права во образовниот систем

Прогресивна реализација

- ▶ Преобразување на реторичките стремежи КПЛП и КПД во конкретни резултати.
- ▶ Реалистичко сфаќање на ограничувањата со кои се соочуваат државите кога ги исполнуваат обврските поврзани со човековите права.

Свесност за околностите

- ▶ Бара флексибилност за промена на околностите
- ▶ Конкретни разлики кои влијаат врз распределбата на ресурсите

Преговарање

- ▶ Се тврди дека универзалните човекови права се „непроменливи“, но...
- ▶ ... Преговарањето е примарен политички метод за реализација на човековите права

Што знаете за КПЛП и КПД? Што би сакале да научите?

Перспектива на личноста – зајакнување

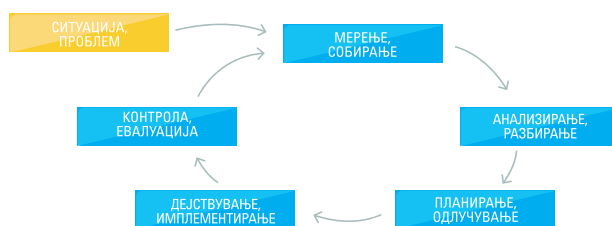

Обучувачот ја претставува перспективата на личноста, илустрирајќи како децата можат да бидат зајакнати на секој чекор од циклусот на дејствување.

Групна дискусија за стратегиите за осигурување на зајакнувањето.

Циклус на зајакнување

Ве молиме обидете се да креирате циклус на зајакнување – што е потребно во секој чекор?

Примена во сопствената работна средина

Обучувачот ја објаснува вежбата и ги разјаснува прашањата.

Работа во мала група за примена на содржината на оваа единица во нивната училишна средина. Повратните информации или пленарната презентација се изборни.

Пренесување во вашата училишна средина

Која е моменталната ситуација во вашето училиште во однос на вреднувањето на различноста на учениците?

Што сметате дека ќе биде добар следен чекор за вашето училиште уште повеќе да ја вреднува различноста на учениците?

Што би им помогнало на учениците, родителите и заедницата да ја вреднуваат различноста на учениците?

Што мислите дека е значајно да им се пренесе на вашите колеги за вашето училиште да ги преземе овие дејства?

- ▶ Кои се вашите цели? Што би сакале да постигнете?
- ▶ Кои идеи, теории и содржини се важни и зошто?
- ▶ Кои методи или алатки би ги користеле?
- ▶ Во каков амбиент или контекст би ги планирале активностите – и кои активности би ги испланирале?

Единица 1.4.: Поддршка на сите ученици

Активност 1.4.1.: Размислување за активности наместо за задачи

Преглед на единицата 1.4.

Цели на единицата

- ▶ Земете го предвид вашиот начин на размислување за учењето и постигнувањата.
- ▶ Запознајте се со модел којшто може да помогне во разбирањето на процесот на учење.
- ▶ Сметајте го учењето за резултат на учеството (не само како постигнување).
- ▶ Разберете ги и организирајте ги различните параметри/организација на процесот.
- ▶ Размислете за начините на кои ова знаење би било значајно за вашето училиште.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите на единицата, туку бараат од учесниците да го запишат секое прашање што може да го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат употребени од учесниците за да ги постават кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

Активност 1.4.1.: Размислување за активности наместо за задачи
Активност 1.4.2.: Развивање на подлабоко разбирање на учеството
Активност 1.4.3.: Креирање подлабоко разбирање на средините за учење
Активност 1.4.4.: Размислување за поддршка на сите ученици во училиштата на учесниците

Преглед

Цели:

- ▶ Запознавање на учесниците со концептот „состојби/ситуации на учење“.
- ▶ Разгледување на начините на коишто може да бидат изменети состојбите на учење за да се зајакне искуството од учењето.
- ▶ Вежбање на креативното размислување за приспособување на состојбите кон различните ученици.

Фокус на активноста:

Состојби на учење (наместо изолирани задачи).

Сопствено размислување и како може да биде проширено.

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкала, доколку дискусијата треба да се разгледа пленарно

Дополнителни информации/алтернативи:

Алтернативи за користење на карикатурата: употребете го слајдот за предрасуди во „Проекцијата за иднината“ (активност 1.2.2.) за нагласување на значењето на целите или некој друг пример што го нагласува значењето на целите (на пр. состојби на дилема).

Информации за обучувачот

Оваа активност нагласува еден од проблемите со кои се среќаваат наставниците кога се обидуваат да подучуваат различни групи деца и како тешкотиите може да се надминат размислувајќи на поинаков начин. Наместо да се фокусираат на одделни задачи, наставниците треба да се фокусираат на состојбите на учење. Состојбите на учење се состојат од флексибилен збир задачи коишто се поврзани со заедничка цел. Обучувачите треба да се осврнат кон воведната брошура за да разберат подобро како ова помага да се поврзат непосредните дејства и севкупното учество во различните домени од животот (пристап кон животниот циклус) и како тоа е поврзано со битните вештини на наставникот (потези, рутини, концепти). Наставници-

те, коишто главно размислуваат во потези и не ја поврзуваат непосредната сегашност со далечната иднина, не можат да создадат флексибилни услови на учење што обезбедуваат можности за учење за сите деца.

Наставниците генерално не се навикнати да размислуваат за животните ситуации во кои се наоѓаат децата и условите на учење коишто тие ги креирале. Се презентира модел што се користи во текот на трите модули за да помогне во анализирањето на состојбите. Повеќе информации и објаснувања за моделот на теоријата на активност се дадени во воведната брошура.

Редослед на активността

Карикатура: Верувања и цели на наставниците (пленарна дискусија)

Покажете ја карикатурата и повикајте ги учесниците да коментираат за неа. Најверојатно, акцентот ќе биде ставен врз судењето за правичност или вредноста на оваа задача без да се размисли за контекстот во кој таа е поставена. Следните точки треба да бидат нагласени (водење на размислувањето кон анализа на севкупната активност наместо на поединечните задачи):

- ▶ тенденција ова да се протолкува како состојба на постигнување наместо состојба на учење,
- ▶ тенденција да се размислува за секое животно посебно наместо за заедница,
- ▶ тенденција да се претпостават целите, наместо да се размисли за нив,
- ▶ контекст (на пр. животните креираат поволен амбиент преку учење со врстници).

Креирање алтернативно размислување (мали групи, следено од дискусија)

Учесниците имаат бура на идеи за алтернативното размислување во мали групи.

Малите групи го известуваат пленумот, по што ќе следи пленарна дискусија.

Дискусијата треба да се осврне кон овие точки и да креира можности за да се нагласи колку верувањата, ставовите и намерите на наставникот ја моделираат реалноста на условите за учење на учениците:

- ▶ цели на активността (на пр. вежба за спасување за време на поплава; шимпанзото е единствено животно коешто не може да плива);
- ▶ користење на алатки (на пр. сурлата на слонот, употреба на скакило);
- ▶ фокус на можностите за учење (на пр. фоката да знае кога да му помогне на својот пријател шимпанзото, слонот како да ја употреби својата сурла како алатка за да биде шимпанзото внимателно и мотивирано);
- ▶ значење на контекстот на учење (на пр. на животните им е дозволено и се охрабрени да се поддржуваат едни со други, чувство на заедница создадено од наставникот).

Преиспитување на добро позната карикатура

Вовед кон моделот на теоријата на активност

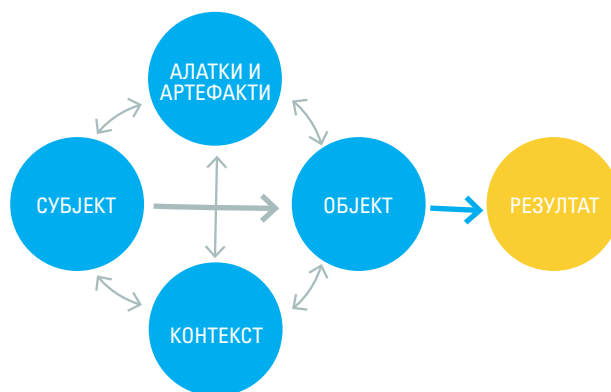

Резултатите од дискусиите треба да бидат употребени за формалното воведување на моделот. Одговорите може да бидат ставени во контекст на моделот за да се илустрира овој начин на анализа.

Учесниците треба да бидат повикани да ги нагласат разликите меѓу овој начин на размислување за состојбите и начинот на којшто ѝ пристапиле на карикатурата.

Разбирање на состојбите на учење

Заедно ќе го употребиме овој модел за да ја анализираме состојбата на учење која сметате дека е креирана во карикатурата од наставникот.

Самите ќе го употребите овој модел за да ја опишете состојбата на учење каде сите животни учествуваат на значаен начин.

Објаснување на моделот на активност

«**Субјект**» е лицето или лицата кое/кои ја спроведуваат активността. Активността е сфатена и анализирана од негова/нејзина перспектива (на пр. наставник).

«**Објект**» е главната точка на активността, дефинира кон што е насочена активността. Тоа може да биде некое друго лице, проблем, тема или било кој друг објект. Објектот е составен од субјектот и се фокусира на аспектите кои се битни за спроведување на активността (на пр. математика, однесување на ученикот).

«**Исход**» се однесува на сите посакувани и непосакувани резултати или влијанија кои се создадени како резултат на спроведувањето на активността (на пр. постигнување, разочарување).

«**Алатки и артефакти**» се физички и когнитивни алатки кои се користат за спроведување на активността (на пр. учебник, стратегии за учење, јазик).

«**Социјален контекст**» се однесува на карактеристиките на социјалниот амбиент или средина во која се спроведува активността. Тоа може да се однесува на социјални вредности, верувања, норми или правила, но исто така на атмосферата во училищата, поддршката дадена од врсниците

Активност 1.4.2.: Креирање подлабоко разбирање за учеството

Преглед

Цели:

- ▶ Креирање дефиниција за учење, компонента на процесот на инклузивно образование.
- ▶ Примена на моделот на теоријата на активност за рефлексивност во однос на состојбите на учење што го поттикнуваат учеството.
- ▶ Овозможување на учесниците да креираат состојби што го поддржуваат учењето за сите деца и млади.

Фокус на активност:

Учество на децата.

Дејства на наставниците што овозможуваат учество.

Четири перспективи на ограничувања на учеството.

Материјали и методи:

Не се потребни материјали.

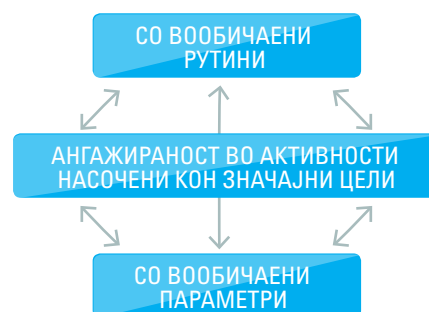
Дополнителни информации/алтернативи:

Дефиниција на учеството: ве молиме осврнете се кон воведната брошура и изданието на Европската агенција (види подолу).

Информации за обучувачот

Инклузијата може да се дефинира како процес на обезбедување на учество и учење на сите деца и млади. Оттаму, клучно е наставниците и другите професионалци да креираат подлабоко разбирање за тоа што е учество. Дефиницијата на учество, што се употребува во овој модул (види ја воведната брошура) е преземена од изданието на Европската агенција, „Учество во инклузивно образование. Рамка за креирање индикатори“. Дефиницијата се базира врз теоријата на самоопределување со нејзините неопходни составни делови за одржување на мотивацијата за активност во животот: автономија, компетентност и применливост. Во контекст на социјалната инклузија, овие концепти треба да се поврзат со она што децата вообичаено го прават на одредена возраст и со контекстот на животните ситуации во кои децата вооби-

чаено учествуваат. Оттаму, ова се темелите на дефиницијата на учество. Дефиницијата може да биде директно поврзана со моделот на теоријата на активност, обезбедувајќи алатка за наставниците да ја анализираат и да ја разберат ситуацијата во која се наоѓаат децата и да ги идентификуваат можните бариери за учество:

Иако моделот на активност се фокусира на активностите на поединците или групите, тој ја внесува средината преку концептот на „алатки или рутини“ и „параметри или контексти“.

Животните домени треба да се сфатат како социјални места или контексти каде што се одвива учеството. Преку создавање на разновидни ситуации животите на децата ќе се збогатат и тие ќе се оспособат за учество во идните ситуации. Животните домени цитирани во оваа вежба прават почетна врска со животните домени што се користат во „Меѓународната класификација на функционалности, попреченост и здравје“ за опис на учеството и ограничувањето на учеството на децата со попреченост. Животните домени не се специфични само за попреченост, тие ги одразуваат универзалните човечки искуства. Оттаму, тие може да се користат за сите деца и млади, како и за разбирање на животната ситуација на наставниците и другите професионалци.

Редослед на активнoста

Вовед кон дефиниција на учество (плeнарно)

Учесниците се запознати со дефиницијата на инклузивно образование. Обучувачот треба да се осврне кон дополнителните информации од воведната брошура. Да се биде ангажиран значи:

- ▶ способност и можност да се спроведат релевантните активности (да се покажат, искушат и да се развијат компетенциите),
- ▶ способност и можност да се биде дел од група и заедница (да се покаже, искуси и да се развие заедништво и чувство на припаѓање),
- ▶ способност и можност да се влијае врз дејствата или да се контролираат (да се покаже, искуси и да се развие дејствувањето).

Учесниците треба да бидат повикани да дадат пример како ова се прави во нивните училишта и училиница.

Обучувачот ги нагласува начините на кои наставниците може да го поддржат или да го подобрат учеството:

- ▶ структурата го олеснува спроведувањето на активностите,
- ▶ вклученоста го олеснува припаѓањето,
- ▶ поддршката на автономијата го поддржува дејствувањето.

Учесниците треба да бидат повикани да дадат пример како ова се прави во нивните училишта и училиница.

Обучувачот ја нагласува активнoста на ученикот и она што е потребно за да се обезбеди учество, користејќи го моделот на теоријата на активност. Исто така, животните домени може да се најдат во „Меѓународната класификација на функционалности, попреченост и здравје“ (МКФ), каде што учеството е еден од главните концепти. Овој слајд може да се употреби за сумирање на досегашната дискусија.

Учеството е предуслов за постигнувањето

«Учеството е да се биде ангажиран...»

- ▶ Бихевиористичко ангажирање (позитивно однесување, вклученост во задачите за учење, учество во активности поврзани со училиштето)
- ▶ Емоционално ангажирање (емоционални реакции како што се интерес, среќа, поистоветување со наставниците и врсниците)
- ▶ Когнитивно ангажирање (само-регулирање, флексибилност во решавањето проблеми, стратегии за справување)

... «во типични рутини во типични средини...»

... «кои се насочени кон лично и/или општествено значајни цели.»

- ▶ Покажете и искушете способност (на пр. когнитивна, комуникативна, рачна, емоционална, итн.)
- ▶ Покажете и искушете припадност (на пр. покажете интерес за другите, бидете мотивирани да размислите за предлозите на другите, чувство да се биде прифатен и добредојден)
- ▶ Покажете и искушете независност (на пр. директно внимание, само-регулирано однесување за спроведување сложени дејства, одлучување за нечиј живот)

Начини на кои наставникот го подобрува учеството

1. Структура

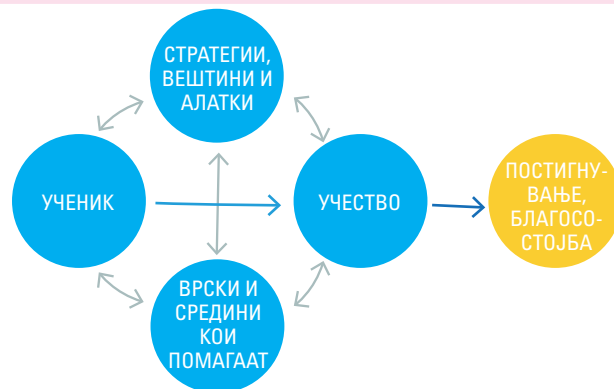
Наставникот дава јасни упатства, дава воведен преглед на претстојната лекција или задача, ги пренесува неговите или нејзините очекувања за учењето или изведбата на ученикот, го пренесува стандардот на извонредност, ги искажува правилата во училиницата, ги спроведува последиците на постојан и зависен начин, обезбедува повратни информации за учениците.

2. Вклученост

Наставникот се грижи за тоа како учениците ги завршуваат своите проекти, им се обраќа на учениците по име, ужива да го минува времето со учениците, разговара со учениците пред и по часот, нуди помош за проблемите, им дава ресурси на учениците

3. Поддршка за независноста

Наставникот им овозможува на учениците да го изберат она што ќе го прават, им ја дава основата за активностите за учење, се воздржува од употреба на јазик на принуда и контрола, ги охрабрува прашањата и коментарите, ги прашува учениците за предлози, ја охрабрува иницијативата и активното учество на учениците.

Учеството се одвива во различни домени на животот: Учење, Мобилност, Комуникација, Врски, Училиште, Семејство, Одмор

Обучувачот се префрла од учество на ограничувања на учеството. Овој графикон ги нагласува начините на кои наставниците можат да го поддржат или да го подобрат учеството и ги нагласува четирите главни перспективи според кои треба да се земат предвид ограничувањата на учеството.

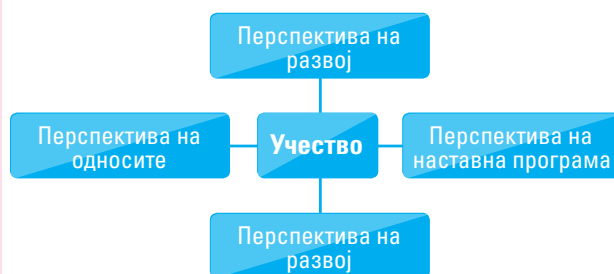
Развој: Возраста има влијание врз способноста да се учествува.

Однос: Социјалната оддалеченост и недостаток од релации создава бариери за учество.

Наставна програма: Доколку децата сè уште немаат можност да стекнат знаење и вештини што се предвидени во наставната програма, тие нема да можат да учествуваат.

Здравје: Здравствените проблеми, како што се нарушувања или болести или оштетувања, може да го ограничат учеството.

Перспективи за објаснување на ограничувањата на учеството

Размислете за децата со тешкотии во учењето: кои перспективи се битни?

Активност 1.4.3.: Креирање подлабоко разбирање на средините за учење

Преглед

Цели:

- ▶ Креирање заедничко разбирање за создавање систем на поддршка со цел да се поттикне учеството.
- ▶ Креирање заедничко разбирање за создавање поволен амбиент во училиштето.
- ▶ Добивање слика за компетенциите, вештините и ставовите на наставниците за создавање средина што погодно влијае врз учењето.

Фокус на активност:

Модел од три нивоа за опишување на различните интензитети на приспособена поддршка.
Три типа стандарди за оценување на квалитетот на образованието поврзани со влез, процес и резултат.
Учество на наставниците.

Материјали и методи:

Не се потребни дополнителни материјали.
Групна дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Дополнителни информации за моделот од три нивоа или пристап со „одговор – на – интервенција“ може да се најдат на: <http://www.rtinetwork.org/learn/what/whatisrti>

Информации за обучувачот

Создавањето поволна средина за учење во училиштата е клучно за инклузивното образование. Акцентот овде се става врз системот и начинот на кој системот може да се разбере и да се анализира. Моделот одговор-на-интервенција (модел од три нивоа) се користи за разјаснување на постојните системи за поддршка и како тие се поврзани со потребите на учениците за дополнителна поддршка.

Во модулот 1, учесниците се запознати со општата идеја на системите за поддршка и се очекува да се осврнат на ова врз основа на нивните претходни искуства и знаење. Стратегиите за создавање поволни средини за учење и учество ќе бидат дадени во модулот 2 и модулот 3.

Редослед на активност

Вовед кон моделот од три нивоа (пленарно)

Дадени се преглед и вовед за моделот од три нивоа.

Учесниците работат на следните прашања (мали групи или пленарно):

- ▶ Кои услуги за поддршка ги имате на секое ниво?
- ▶ Кои се карактеристиките на децата што се поддржувани на секое ниво?
- ▶ Доколку има деца што не одат во училиште, зошто тие не учествуваат и на кое ниво треба да бидат помогнати?

Доколку учесниците работат во мали групи, резултатите треба да се споделат на пленумот.

Поврзување на моделот од три нивоа со стандардите (пленарно)

Дадени се преглед и вовед за трите типа стандарди.

Групна дискусија со следните прашања (предлог):

- ▶ Дали вашето училиште има наставна програма и учебници што се доволно флексибилни за да се користат за насочување на учењето за сите ученици?
- ▶ Дали вашето училиште и неговата средина за учење се достапни и им помагаат на сите ученици?
- ▶ Дали имате алатки и процедури за добивање валидни информации за постигнувањата на ученикот?

Системи за поддршка во образованието

Пристап?

Учество?

Постигнување?

Стандарди за осигурување учење за сите

Стандарди за содржината на наставната програма (Цели и содржина на образованието)

- ▶ Дефинирање на знаењето, концепт и вештини кои учениците треба да ги стекнат во секое одделение или на крајот на нивното образование
- ▶ Соодветни учебници, материјали за учење кои поттикнуваат, како и добро осмислени задачи како алатки за постигнување на замислената способност

Можност да се научат стандардите (Служба, Училишта и Професионалци)

- ▶ Дефинирање на условите кои промовираат учество и учење на учениците
- ▶ Пристапни училишта, распоред на учење, управување со училницата, флексибилно групирање, како и соработка како алатки за креирање олеснувачки средини за учење

Стандарди за изведба на учениците (Деца, Млади и нивните Семејства)

- ▶ Дефинирање на нивото на стручност, видот вештини и способности кои учениците би требало да ги изведат во секое одделение или на крајот на нивното образование
- ▶ Опсервација, тестови и процедури за проценка кои можат да го сумираат релевантното знаење и вештини како алатки за оценување на изведбата

Поврзување на моделот од три нивоа со активноста на наставникот (пленарно)

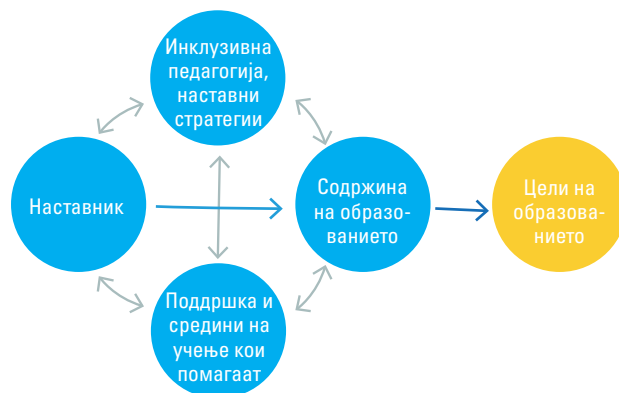
Обучувачот треба да ги поттикне учесниците да размислат со што треба да учествуваат.

- ▶ Што треба наставниците да донесат на работа (знаење, вештини, ставови)?
- ▶ Како треба да биде претставена образовната содржина за да биде корисна?
- ▶ Како треба да бидат претставени образовните цели за да помогнат во насочувањето на работата на наставникот?
- ▶ Кои наставни стратегии треба да ги применат?
- ▶ Која поддршка или поволна средина е потребна?

Групна дискусија за трите компоненти на учеството, но сега фокусот е врз наставникот.

Активност на наставникот

Истите три компоненти се однесуваат и на учеството на наставникот: компетентност – автономија или интервенција – заедница или припаѓање

Активност 1.4.4.: Размислување за обезбедување поддршка на сите ученици во училиштата на учесниците

Преглед

Цели:

- ▶ Размислување за поддршката во училишната средина на учесниците.
- ▶ Учесниците го разјаснуваат своето разбирање и дадена им е можност да поставуваат прашања.

Фокус на активноста:

Нивното училиште и работна ситуација.

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкала.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност е напишана за наставниците; доколку учесниците работат на друго место, тие треба да го земат предвид тоа место наместо да размислуваат за тоа што треба да направат наставниците или училиштата. Упатствата ќе треба да бидат соодветно приспособени. Оваа активност ги соединува различните компоненти на оваа единица. Прашањата се организирани низ различните компоненти на моделот на теоријата на активност.

Редослед на активноста

Вовед кон активноста на примена (пленарно)

Дадени се преглед и вовед кон задачата; да се земат предвид училишните средини на учесниците.

Доколку е можно, работата во мали групи е организирана во групи составени од претставници од истото училиште (или заедница или град). Групите работат на прашањата што се дадени на слајдот. Обучувачот треба да ги ангажира малите групи во дијалог за да види дали се разбрани концептите што се воведени во оваа единица.

Обучувачот ќе треба да одлучи дали и како резултатите треба да бидат пренесени до пленумот. На учесниците треба да им се даде можност да поставуваат прашања за содржината на оваа единица.

Пренесување во вашата училишна средина

Која е моменталната ситуација во вашето училиште во однос на поддршка на сите ученици?

Што сметате дека ќе биде добар следен чекор за вашето училиште уште подобро да ги поддржува учениците?

Што би им помогнало на учениците, родителите и заедницата да го поддржат учењето?

Што мислите дека е значајно да им се пренесе на вашите колеги за вашето училиште да ги преземе овие дејства?

- ▶ Кои се вашите цели? Што би сакале да постигнете?
- ▶ Кои идеи, теории и содржини се важни и зошто?
- ▶ Кои методи или алатки би ги користеле?
- ▶ Во каков амбиент или контекст би ги планирале активностите – и кои активности би ги испланирале?

Единица 1.5.: Соработка со други професионалци

Преглед на единицата 1.5.

Цели на единицата

- ▶ Да се земе предвид вклученоста на заедницата и училиштето и да се искористи оваа информација за да се осмислат активностите.
- ▶ Креирање на визија за инклузивно образование – за да можете да ги планирате активностите заедно со вашите колеги, ученици, родители или заедницата.
- ▶ Разгледување на содржината на модулот.
- ▶ Идентификување на потребата од повеќе информации или појаснувања.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање што го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Учесниците може да ги постават овие прашања кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле одговорени.

Преглед на активностите

Активност 1.5.1.: Соработка со семејствата и заедницата

Активност 1.5.2.: Тимска работа во училиштата

Активност 1.5.3.: Креирање заедничка визија за „Инклузивно образование во вашето училиште“

Активност 1.5.1.: Соработка со семејствата и заедницата

Преглед

Цели:

- ▶ Насочување на вниманието на учесниците кон семејството и заедницата.
- ▶ Создавање врски меѓу активностите за круговите на инклузија и сопствената работа.
- ▶ Создавање заемно разбирање на одговорноста на училиштата во однос на заедницата.

Фокус на активност:

Резултати од активност 1.1.3. „Кругови на инклузија“.

Сопствена заедница и општество (држава или локално ниво).

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкала, доколку групите извествуваат пленарно.

Размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Директиви за учество на семејството и заедницата, на пример <http://www.sedl.org/ws/ws-fam-comm.pdf>

Информации за обучувачот

Оваа активност ги користи мислите, дискусиите, резултатите и продуктите креирани во активност 1.1.3. „Кругови на инклузија“, со посебен фокус на мислите поврзани со заедницата на учесниците.

Прашањата на слајдот им помагаат на учесниците да се осврнат на прашањата што се поврзани со различната компонента на моделот на активен систем. Тоа треба да го олесни креирањето доследни стратегии за подобрување на соработката со родителите, во подоцнежна етапа (модул 2).

Редослед на активноста

Вовед кон соработка со семејствата (пленарно)

Дадени се преглед и вовед на задачата; да се земе предвид социјалната средина или заедница во која е лоцирано училиштето.

Доколку е можно, работата во мали групи е организирана во групи од истото училиште (или заедница или град). Групите работат на прашањата што се дадени на слајдот. Обучувачот треба да ги ангажира малите групи во дијалог за да види дали се разбрани концептите што се воведени во овој модул.

Обучувачот ќе треба да одлучи дали и како резултатите треба да бидат пренесени до пленумот.

Работење со родителите и семејствата во заедницата

Навратете се на вежбата «Кругови на инклузија» и осврнете се на резултатите во однос на поддржување на инклузијата во општеството и заедницата: Која е моменталната ситуација?

Што сметате дека ќе биде добар следен чекор за подобрување на оваа ситуација?

Што мислите дека е значајно за вашето училиште да ги преземе овие дејства?

- Кои се вашите цели? Што би сакале да постигнете?
- Кои идеи, теории, содржини се важни и зошто?
- Кои методи или алатки би ги користеле?
- Во каков амбиент или контекст би ги планирале активностите – и кои активности би ги испланирале?

Активност 1.5.2.: Тимска работа во училиштата

Преглед

Цели:

- ▶ Да им се помогне на учесниците да се фокусираат на врските во училиштата.
- ▶ Поврзување на активността 1.1.4. (Инклузија и исклучување во институциите) и сопствената работа.
- ▶ Креирање заедничко разбирање на одговорноста на училиштата во однос на создавањето на поволни средини за учење.

Фокус на активността:

Сопствената училишница и училиште (веројатно и политиките исто така).

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкала, доколку групите известуваат пленарно.
Размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност ги користи мислите, дискусиите, резултатите и продуктите креирани во активността 1.1.4., со посебен акцент на мислите поврзани со училиштата на учесниците.

Прашањата на слајдот им помагаат на учесниците да се осврнат на прашањата што се поврзани со различната компонента на моделот на активност. Тоа треба да го олесни креирањето доследни стратегии за подобрување на соработката со колегите и надлежните органи во образовниот систем (види модул 2).

Редослед на активността

Вовед кон активността (плена рно)

Дадени се преглед и вовед на задачата; да се земе предвид училиштето како систем на активност кој може да биде анализиран и развиен за да стане поинклузивен.

Доколку е можно, работата во мали групи е организирана во групи од истото училиште (или заедница или град). Групите работат на прашањата што се дадени на слајдот. Обучувачот треба да ги ангажира малите групи во дијалог за да види дали се разбрани концептите што се воведени во оваа единица.

Обучувачот ќе треба да одлучи дали и како резултатите треба да бидат пренесени до пленумот. На учесниците треба да им се даде можност да поставуваат прашања за содржината на оваа единица.

Работење со другите во училиштето

- ▶ Навратете се на активността – Училиштето како институција и потсетете се на проценката која ја направивте за сегашната ситуација
- ▶ Размислете за следен чекор за подобрување на сегашната ситуација
- ▶ Што е важно, за во училиштето да бидат преземени следниве активности:

- 1- Кои цели сега ги имате? Што сакате да постигнете?
- 2- Кои идеи, теории и содржини се важни и зошто?
- 3- Кои методи и алатки ќе ги користите?
- 4- Во кои услови и кои активности ќе ги планирате?

Активност 1.5.3.: Креирање заедничка визија за „Инклузивно образование во вашето училиште“

Преглед

Цели:

- ▶ Да им се овозможи на учесниците да креираат визија за инклузивно образование, што може да се искористи за креирање таква визија во нивната средина/училиште.
- ▶ Да им се помогне на учесниците да го преместат фокусот наместо врз учениците да се фокусираат врз сопствената работа.
- ▶ Создавање значајни можности за разгледување на содржината на овој модул.

Фокус на активност:

Визијата за инклузивно образование за поединците (види активност 1.1.1.: Река на животот) да биде ажурирана со групна работа. Ставање на визијата во контекст на моделот на теоријата на активност. Содржина на модулите и како тие ќе бидат употребени во училишната средина.

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкала, доколку групите го известуваат пленумот.
Размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Каталог за инклузија.

Информации за обучувачот

Постојат многу различни пристапи кон инклузијата и многу спротивставени сфаќања за тоа што е инклузивно образование. Со цел да може да се работи заедно кон инклузивно образование, треба да се креира заедничка визија. Оваа активност го надградува продуктот на активноста „Река на животот“, каде што беше создадена првата визија за инклузивно образование. Оваа неорганизирана визија сега дополнително се развива. Важно е практично да се примени овој процес, бидејќи ќе им овозможи на учесниците да организираат слични активности во своите училишта.

Заедничката визија се состои од заедничка цел, заедничко разбирање на прашањата што треба да бидат разгледани, заедничко разбирање на алатките што треба да бидат употребени и заедничко разбирање на тоа што треба да се промени во социјалната и физичката околина или контекст. Прашањата поврзани со моделот на теоријата на активност ја водат дискусијата во групите во текот на обуката, но исто така може да бидат употребени од учесниците во нивната училишна средина за дискутирање за овие прашања со нивните колеги. Моделот помага да се мапира моменталното разбирање и заеднички да се креира подоследна визија во согласност со пристапот заснован врз права.

Значењето коешто ѝ се дава на оваа вежба исто така ќе зависи од присуството или отсуството на сеопфатната причина за спроведување на обуката. Доколку обуката е спроведена во контекст на поголем проект за училиштата и заедниците да станат поинклузивни, тогаш целите на овој проект треба да бидат земени предвид. Доколку учесниците се задолжени да обезбедат пренос на знаењето од оваа обука во нивната училишна средина, тогаш тоа треба овде да се разгледа.

Има многу алатки и изданија кои нудат визии за инклузивно образование и кои обезбедуваат директиви за да станат училиштата поинклузивни. Една широко употребувана алатка е Каталогот за инклузија. Обучувачот може да воведи различни алатки што може да ги употребат училиштата за да станат поинклузивни.

Редослед на активнoста

Вовед кон примена (пленарно)

Дадени се преглед и вовед на задачата; да се земе предвид училишната средина на учесниците.

Доколку е можно, работата во мали групи е организирана во групи од истото училиште (или заедница или град). Групите работат на прашањата што се дадени на слајдот. Обучувачот треба да ги ангажира малите групи во дијалог за да види дали се разбрани концептите што се воведени во оваа единица.

Обучувачот ќе треба да одлучи дали и како резултатите треба да бидат пренесени до пленумот. На учесниците треба да им се даде можност да поставуваат прашања за содржината на оваа единица.

Заедничка визија за инклузивно училиште

„Инклузивното образование е процес чија цел е надминување на бариерите во учењето и учество-то. Тоа бара градење на капацитетите, како осигурување дека образовните системи можат да одговорат на различноста, и постигнување значајни резултати од учењето за сите деца.“

Ова е една од можните дефиниции за Инклузивно образование, но таа не е визија. Креирајте ја сопствената визија за инклузивно училиште, земајќи ги предвид:

- ▶ Посакуваната иднина за вашето училиште, вашите стремежи и вашите намери.
- ▶ Суштинските вредности и идентитет на вашето училиште, кои сте вие и што се стремите да станете?
- ▶ Стратегијата на вашето училиште, начин на работење и соработка.
- ▶ Средината на вашето училиште и што сакате да постигнете заедно со вашата заедница.

Размислете за начините на кои можете да креирате визија која ќе ја води практиката!

Модул 2: Работење заедно за создавање инклузивни училишта

Општа изјава за целта

Содржините во модулот 2 се насочени кон поврзувањата и кон тоа како може да бидат создадени врски што го поттикнуваат инклузивното образование во училиштата и во заедниците. Со директното фокусирање кон тоа што учесниците на обуката го прават или не го прават, овој модул е емотивно најтешкиот од трите модули. Потребно е учесниците на обуката да сакаат да се осврнат на нивните сопствени модели на интеракција, на можниот недостаток од вистинска поврзаност со колегите и со семејствата, како и со последиците од таквите практики.

Овој модул не се фокусира на концептите на комуникации и начините на интеракции и тој не овозможува обука за комуникација или стекнување вештини за остварување врски, ниту пак за изградба на капацитети или за развој на компетенции. Но, модулот ја нагласува нивната потреба и дава можности за размислување и рефлексija на учесниците за нивните способности и знаење од оваа област. Со користење на алатки, што учесниците како обучувачи може да ги искористат со другите, овој модул помага да се започнат најбитните процеси на промена во училиштата и во заедниците.

Преглед

Содржините во модулот 2 се однесуваат на учесниците, на нивното разбирање на значењето на врските, на заедничкото работење и на споделувањето искуства. Модулот се стреми да ги направи видливи постојните професионални врски, да обезбеди рефлексija и размена на тековните практики на соработка. Започнува со вежба за загревање (Слушни ме), која овозможува да се почувствуваат последиците од тоа кога некој не го слуша она што некој друг сака да го каже. По оваа вежба следува студијата на случај за Флорика и нејзиното семејство, со која се илустрира стилот на навредлива комуникација што

сè уште е распространет во многу училишта кога комуницираат со семејства што им припаѓаат на малцинските групи. За да дознаете повеќе за комуникацијата меѓу професионалците и за тоа како да се вклучат родителите и фамилијата во инклузивното образование, ве молиме видете ги брошуриите 12 и 13 од серијата на УНИЦЕФ,

Една од важните активности во овој модул е активностата – изработка на мапа на соработка, каде што мрежата на врските на соработка се претставува визуелно и се користи како документ во понатамошната работа. Мапата на соработка е важна алатка со чија помош се прави осврт кон врските. Најзначајните врски една по една се анализираат, при што се користат прашањата што се клучни за секоја фаза од циклусот за решавање проблеми. Моделите на теоријата на активност и циклусот за решавање проблеми се значајни алатки со кои се прави анализа на природата и целта на соработката со другите и поврзувањето со другите. Во текот на обуката за модулот 2, шемите од двата модели се даваат и се користат често, со цел учесниците да се навикнат на овие алатки. Се очекува дека учесниците на обуката ќе умеат да ги користат овие модели при справување со проблеми и анализирање на активностите во нивната работна средина.

Доколку наставниците и другиот воспитно-образовен кадар во училиштата треба да работат заедно за поттикнување на учеството на сите деца, важно е тие да умеат да изградат заедничко разбирање за ограничувањата на учеството. Во овој модул учесниците се вклучуваат во низа активности со цел прво да ги анализираат а потоа да ги истражат ограничувањата на учеството за да испланираат промени што ќе му овозможат на детето да учествува. Најголемиот предизвик на обуката можеби ќе биде единицата 2 и обучувачот можеби ќе треба меѓу активностите да ги

опушти учесниците и да направи неколку кратки вежби (на пр. гимнастика, пеење – можеби некој од групата ќе има добра идеја).

Во единицата 3 се разработува различноста од аспект на здравјето и се воведува рамка и заеднички јазик што треба да се употребуваат од страна на родителите, наставниците и другите професионалци коишто имаат претходно искуства од медицински или од социјален аспект. Модулот користи вињети (опис на ситуации) за три случаи на луѓе со Даунов синдром, кои живеат во многу различни околности, имаат многу различни способности, а оттаму имаат и различни потреби за поддршка и затоа треба да се испита неопходноста за „попеченоста“ и да се размислува на нов начин. Перспективата на здравјето е избрана поради тоа што генерално таа е најмногу вкоренета во училиштата, но исто така има огромна потреба одново да се преиспита. За повеќе информации за користењето на перспективата – здравје, ве молиме видете ја брошурата 2 од серијата на УНИЦЕФ,

Овој модул завршува со фокус врз врските на соработка, особено за тимовите за инклузија и за тоа која би можела да биде нивната цел и активностите во училиштата. Учесниците на обуката размислуваат за нивните сегашни врски и како тие треба да се развиваат за да бидат поддршка на заедничките напори кон инклузивно образование. Модулот завршува со споделување идеи и визија како тоа може да се постигне.

Учесници

Обуката ќе биде успешна само доколку се успее да се допре до знаењето, искуствата и верувањата што ги носат наставниците на обуката. Модулот треба да им помогне на учесниците да станат двигатели на инклузивното образование во нивната работа. Ова значи – да имаат можности да размислуваат за сопствената ситуација и да креираат врски меѓу содржината на модулот и сопствените дејства.

Пред започнувањето на обуката, обучувачот треба да знае што е можно повеќе за учесниците: дали се работи за студенти што се подготвуваат да станат наставници, дали се наставници-почетници или искусни наставници? Дали станува збор само за наставник со поголемо искуство или пак за наставник-ментор? Различното ниво на искуство на учесниците може конструктивно да се искористи за учење едни од други и создава можност за усвојување на принципите на инклузивно образование.

Може да се размисли и за начините на кои учесниците може да бидат поддржани во нивното лично учење. Постојат различни алатки што може да се искористат со цел учењето да стане видливо, на пр. да се креира портфолио или да се пишува дневник за учењето.

Поволен амбиент

За време на обуката треба да се креира средина за учење која ќе овозможи размена на искуства, дискусија и документирање на мислите, очекувањата и идеите. Треба да се промовираат идеите и принципите на инклузивното образование, преку вреднување на различните искуства што учесниците ги носат на обуката, така што ќе се овозможи индивидуално учење и ќе се создаде клима на соработка.

Модулите се засновани врз активности затоа што тие имаат намера да го поддржат обучувачот во создавање на можности за учење. Учесниците треба да дадат свој придонес за да може да се потпрат на заедничкиот збир од знаења за да учествуваат и да соработуваат. Средината за учење, која ќе ја креира обучувачот, треба да го потпомогне активното учење, а не само да се пренесуваат информации што се достапни и на друго место.

За да да биде полесно учењето, обучувачот треба да обезбеди тоа да биде видливо. За таа цел во модулот се дадени предлози како да се постигне тоа за индивидуалните активности, но обучувачот треба да размисли и за документирање на учењето на учесниците на обуката, за водење евиденција за значајните исходи од дискусиите или од индивидуалната работа и за олеснување на примената на работните места на учесниците.

Обуката ќе биде поефикасна, доколку може да се создадат врски меѓу околината за обука и реалната работна околина – во училиштата. Тоа може да се постигне или со вметнување на модулот во сеопфатен проект или во активности што се насочени кон промоција на инклузивното образование во училиштето или во заедницата. Доколку модулите од обуката се комбинираат со развојната дејност, низ практиката може да се зајакне учењето на модулите. Активностите што се дадени во овој модул може да бидат проширени во практичната работа во училиштата.

Учесниците ќе бидат помотивирани, доколку нивното учество во обуката и активностите послужат за повеќе цели: на пример, доколку модулите се акредитирани од Министерството за

образование и наука и се поврзани со обврската на наставниците за професионален или за кариерен развој – тоа ќе претставува дополнителна мотивација на наставниците за завршување на обуката.

Единица 2.1.:

Комуникација за градење врски

Како да се пристапи кон модулот

Обучувачите треба да се чувствуваат сигурни во врска со содржината и концептите презентирани во овој модул. Тоа најдобро може да се постигне ако тие биле претходно активно вклучени како обучувани. Доколку на обучувачот не му е пријатно со некои активности, тој/таа може да размисли за создавање и користење алтернативни активности што ќе служат за постигнување на истата или на слична цел.

Концептите што се презентирани во овие модули не се нешта што треба да се научат, туку нешта што треба да се употребат. Концептуалното разбирање ќе биде продлабочено преку примена на концептите врз практични проблеми, и на концептите треба да се гледа како на алатки за размислување и за дејствување, а не да се гледаат како на нешто што треба да се научи како изолиран дел од знаењето. Поради тоа, теоретскиот вовед кон концептите треба да биде минимален и да се обезбедат соодветни можности за активно мислење и решавање проблеми.

За да им се помогне на учесниците на обуката да се ориентираат, важно е на почетокот да се даде преглед на модулите и на единиците и да се даде можност за краток осврт кон нив. Затоа треба да се одвои време за запознавање со намерата и целите на секоја единица (ова не е организирано како активност, но треба да биде на почетокот на обуката). Тоа ќе им овозможи на учесниците самите да се ориентираат, а тоа е неопходно за секој за да биде активен ученик. Целите што се наведени за секоја единица треба да бидат споделени со учесниците и тие може да се користат за да се даде краток преглед на единиците и модулите.

Продуктите што се создадени од учесниците за време на обуката треба да бидат доволно разбирливи за да може повторно да се употребат, а обучувачот е тој што ќе треба да одлучи што и како да се употреби.

Преглед на единицата 2.1.

Цели на единицата

- Размислување за значењето на комуникацијата во човечките односи.
- Создавање мапа на вашите тековни професионални врски.
- Разбирање на комуникацијата како заедничка активност.
- Фокус на соработката за учество.

Обучувачите, освен што ги презентираат целите или намерите на единицата, ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање што може да го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат употребени кога тој проблем ќе биде разгледуван за време на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле одговорени.

Преглед на активностите

Активност 2.1.1.: Вежба „Слушни ме“

Активност 2.1.2.: Студија на случај „Флорика и нејзините родители“

Активност 2.1.3.: Мапа на соработка

Активност 2.1.4.: Анализа на врските

Активност 2.1.5.: Соработка за учество

Активност 2.1.1.: Вежба „Слушни ме“

Преглед

Намера:

- ▶ Запознавање со важноста на комуникацијата за човечките односи.
- ▶ Запознавање со карактеристиките на тоа да се биде добар слушател.
- ▶ Искусување на влијанието да се биде слушнат или да не се биде слушнат.

Фокус на активността:

Позитивни искуства од надминување на потешкотиите на работа (да му се објасни на партнерот).
Сопствено искуство кога не сме слушнати.
Стекнување на разбирање за комуникацијата.

Материјали и методи:

Упатства на слајд, табла за презентации (флипчарт), (за карактеристиките на добар/лош слушател).
Самоанализа и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

http://www.aucklandchamber.co.nz/media/88059/communication_exercise_listentome.pdf

Информации за обучувачот

Модулот започнува со вежба за значењето на комуникацијата и им овозможува на учесниците да искушат какво е чувството, доколку другата личност не нè слуша. Ова е искуство коешто родителите и децата често пати го доживуваат кога комуницираат со наставниците и останатите професионалци (особено при потешкотии во учењето). Во вежбата се бара од учесниците да размислат за нивните искуства и чувства, што е важен квалитет за ефикасно да се соработува со другите.

Оваа активност овозможува „загревање“ насочено кон содржината на модулот, како и споделување на искуството од сопственото работење со друго лице. Меѓутоа, активността не им дава прилика на учесниците да се запознаат. Доколку групата е нова или сè уште го нема работено модулот 1, обучувачот треба да размисли за активност што ќе им помогне на учесниците да се запознаат едни со други.

Заеднички се креира листа на карактеристики на добар слушател и на лош слушател, која треба да им биде достапна на учесниците, а како тоа ќе се направи зависи од методите што се избрани за севкупното документирање на работилницата. Доколку учесниците имаат пристап до електронски фајлови (на мемориска картичка или на диск) или на интернет, запишаните белешки од страна на обучувачот може да бидат фотографирани и додадени во збирката документи.

Редослед на активноста

Вежба „Слушни ме“ (прво пленарно, а потоа во групи од двајца)

Најавете дека учесниците ќе бидат вклучени во вежба за значењето на тоа да се биде добар слушател. Ова е предуслов за комуникација, а комуникацијата е предуслов за воспоставување врска.

Следете го редоследот на упатството дадено на слајдот. Прво прашајте за карактеристиките на добри и лоши слушатели. Запишете ги во две посебни колони.

Дајте упатства за вежбата, замолете ги учесниците да се поделат во групи од по двајца. Доколку едно лице остане само, тогаш обучувачот ќе ја прави вежбата со него/неа.

Дискутирајте за резултатите со учесниците, исто така земете ги предвид нивните искуства со комуницирањето на работа, на пр. со родителите.

Значење на комуникацијата (пленарно)

Прочитајте и дајте примери за секој исказ на слајдот или замолете ги учесниците да дадат примери. (За можни примери, види ги забелешките во презентацијата во Пауер поинт.)

Дискусиите со учесниците треба да помогнат во нагласувањето на значењето на комуникацијата. Комуникацијата е предуслов за воспоставување врски.

Значењето да се биде добар слушател

Вежба „Слушни ме“

- ▶ Кои се карактеристиките на добриот наспроти лошиот слушател?
- ▶ Разговарајте со лицето до вас за позитивно искуство од надминување на тешкотиите на вашата работа. Другото лице треба да се однесува незаинтересирано, како да не ве слуша вистински.
- ▶ Повторете ја вежбата, но овој пат партнерот треба да биде навистина заинтересиран и вистински да ве слуша.
- ▶ Повторете ја вежбата со сменети улоги.

Како се чувствувавте кога активно го слушавте вашиот партнер?

Какво беше чувството кога ве слушаа?

Какво беше чувството кога не ве слушаа?

Значењето на комуникацијата

- ▶ Комуникацијата е она што ги прави луѓето да бидат луѓе, без комуникација, не можеме да живееме.
- ▶ Не можеме да не комуницираме.
- ▶ Недоразбирањата и различните ставови се нормални.
- ▶ Комуникацијата со почитување е клучот во борбата против дискриминација.
- ▶ Конфликтите се решаваат преку комуникација.
- ▶ За да постигне нешто заедно, треба да комуницираме.

Врските се суштината на инклузијата.

Никој не може сам да ја создаде инклузијата.

Активност 2.1.2.: Студија на случај „Флорика и нејзините родители“

Преглед

Намера:

- ▶ Размислување за комуникацијата на училиштата со родителите.
- ▶ Размислување за влијанието на комуникацијата врз родителите.
- ▶ Размислување за сопствените практики при комуницирање со родителите.
- ▶ Земање предвид алтернативни практики и како тие можат да придонесат кон инклузивното образование.

Фокус на активността:

Студија на случај која нагласува несоодветни практики на комуникација.

Практиките на самото училиште поврзани со комуникацијата со родителите.

Алтернативи/ефикасна и учтива комуникација.

Материјали и методи:

Хартија и моливи за работење на студијата на случај (по избор табла за презентација (флипчарт) или слајдови за презентација на пленумот).

Работа во мали групи, групна дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Модел на комуникација од четири страни:

http://en.wikipedia.org/wiki/Four-sides_model

Информации за обучувачот

Работата на студијата на случај треба да им помогне на учесниците да се фокусираат на она што се случува во овој опишан специфичен настан и на она што се случува во нивното сопствено училиште. Ова е почетно воведување и можност да се размисли за врските, да се размисли за сопствените практики и да се земат предвид начините на кои овие практики може да бидат подобрени.

Обучувачот треба да ги знае основите на теоријата на комуникација за да умее да им помогне на учесниците во организирањето на нивните одговори, на пример обучувачот може да ги земе предвид следните функции на комуникацијата: 1) пренос на информации, 2) примена на авторитет/убедување на другите, 3) изразување на себеси/емоција/чувства, 4) градење врски со помош на заедничка мотивација/очекувања/искуства за објаснување на она што се случува и што треба да се промени. Овие функции се изразени во моделот на комуникација – „четирите страни“.

Размислувањата на учесниците се главно очекуваниот исход од оваа активност. Повеќе време може да се посвети на споделување на тековните протоколи што се употребуваат во училиштата за поврзување со родителите и подобрување на овие протоколи, земајќи ги предвид сите функции и земајќи ја предвид ситуацијата на родителите.

Редослед на активноста

Работа на студијата на случај

(индивидуално и работа во мали групи):

Читање на студијата на случај, поединечно, пишување забелешки.

Дискутирање со другите учесници.

Пленарно презентирање или веднаш преминување во групна дискусија.

Дискусија за тоа како училиштата се поврзуваат со родителите. Потребна за подобрување во врска со она што било досега кажано?

Размислување за комуникацијата од страна на училиштата и влијанието врз учеството

Пленарно: Обучувачот објаснува дека овој текст е преземен од извештај за евалуација и ја опишува состојбата во врска со аспектот на „учество“.

Текстот треба да се прочита, а потоа и прашањата на кои се работело заедно (пленарно). Алтернатива би било да им се дозволи на учесниците да дискутираат за прашањата во помали групи.

Учесниците треба да бидат повикани да запишат зошто соработката е значајна за инклузивното образование. Подоцна, прашањата на слајдот треба да бидат разгледани пленарно.

Студија на случај

На родителите на Флорика им е наредено да дојдат во училиштето, од страна на директорот, кој ја примил следната порака од одделенскиот наставник на Флорика:

„Веќе година и половина Флорика е прво одделение, но таа сè уште не е прилагодена на барањата на училиницата. Таа не внимава и не може да седи мирна, да држи молив или да користи ножици. Понекогаш таа доцни на училиште и не е пристојно облечена. Сигурно нешто не е во ред во домот, ве молам разговарајте со родителите, тие се Роми.“

Директорот им поставува мноштво прашања на родителите во врска со животната ситуација, приходот, работата, број на браќа и сестри, како и за болести и пречки во развојот во семејството. Потоа им дава упатства за тоа што треба да прават.

Дискутирајте за пристапот во комуникацијата со родителите во оваа студија на случај.

Како се разговара со родителите во вашето училиште?

Учество во училиштата Забелешки од извештај на УНИЦЕФ

„Училиштата малку користат писмена комуникација, оттаму одлучувањето и одлуките може да бидат потешки за откривање. Родителите понекогаш учествуваат во училишните активности и, технички, децата може да ги изразат своите ставови во училиштата. Меѓутоа, генерално, училиштата немаат механизми кои ги охрабруваат родителите и децата да ги изразат своите мислења и да учествуваат во училиштата. Учениците не се обучени за демократските начини на изразување на своето мислење, а наставниците често ги казнуваат учениците за кои се смета дека изразуваат негативни ставови.“ (2009 г.)

Каква е ситуацијата во вашата држава, заедница или училиште?

Зошто соработката е значајна за инклузивното образование?

Размислување за состојбата на учење

Пленарно: Обучувачот ги повикува учесниците да се навратат на содржината на првиот модул и да гледаат напред кон она што ќе биде фокус во модулот 2.

„Работење со другите“ беше една од единиците во модулот 1 и една од областа на компетенции за инклузивни наставници (види Профил на инклузивен наставник).

Групна дискусија за визијата за инклузивно образование. Нагласување дека врските се основа на системите. Преку соработка, системите и општествата може да бидат преобразени.

Гледање наназад – гледање напред

Размислување за последниот модул

- Дали «подобрувањето на врските» или «подобрувањето на соработката» беа споменати како исходи кои би сакале да ги постигнете во Вежбата «Река на живот»?
- Кое е значењето на соработката во вашата Визија за инклузивно образование?

Перспективи за соработката и комуникацијата:

- Лична перспектива: Развивање на идентитетот преку учество
- Меѓучовечка перспектива: Креирање врски преку интеракција и комуникација

Институции и заедници: Придонес кон општеството преку меѓусебно поврзани професионални и социјални улоги

Активност 2.1.3.: Мапа на соработка

Преглед

Намера:

- Добивање преглед на сите врски што се важни за работата на учесниците.
- Размислување за природата на овие врски и нивното значење за практиката на учесниците.
- Креирање визуелно претставување на врските и нивното значење.

Фокус на активността:

Сопствени професионални врски. Процеси во општеството и институциите што придонесуваат кон инклузија и исклучување.

Материјали и методи:

Хартија и моливи, мемо белешки или картички, флипчарт, пенкала. Индивидуална бура на идеи или во мали групи (види информации за обучувачот).

Дополнителни информации/алтернативи:

Може да се изберат други пристапи со цел работните врски да станат видливи или да се направи мапа на соработката.

Информации за обучувачот

Учесниците можат да работат во групи само доколку работат во исто училиште или некоја друга заедничка средина, затоа што во тој случај ќе ги споделуваат истите професионални врски. Доколку учесниците доаѓаат од многу различни средини или заедници, оваа активност ќе треба да се направи индивидуално.

Креирањето графичко претставување на врските е првиот потребен чекор за размислување за врските на работа; нивната намера, нивниот квалитет и нивното влијание врз сопствената практика. Со мапирањето на сопствените професионални врски се прават видливи човечките ресурси кај другите. На учесниците им е дадена можност да го земат предвид значењето на нивните врски и да ги преиспитаат сопствените ставови во однос на она што го кажуваат другите и што се знае дека е добра практика во контекст на инклузивното образование. Давањето можност за размислување за своите сопствени практики е клучно за креирањето ментални алатки што им се потребни на наставниците за да создадат средини што им помагаат на сите ученици. Правењето мапи на соработка е активност што тие може да ја прават заедно со нивните колеги, што ќе им биде основа за дискутирање за потребните промени.

Она што ќе биде продукт или резултат од оваа активност ќе биде повторно употребен во единица 3 и во единица 4, за што е потребно да има добро документирање на резултатите. Продуктите

на оваа активност, исто така, ќе му дадат некои навестувања на обучувачот за тоа какво е размислувањето на учесниците и колку тие умеат да ја претстават мрежата на врски во коишто работат.

Редослед на активност

„Мапа на соработка“

Пленарно: Обучувачот дава краток вовед со објаснување на активната. Битно е да им се нагласи на учесниците дека продуктот од оваа вежба ќе биде одново употребен. Квалитетот на работата што ќе ја завршат сега ќе има влијание врз нивното учество во идните активности.

Примерите што се дадени на следните слајдови треба да им помогнат на учесниците во создавањето визија и да осмислат како може да изгледа нивниот продукт. Обучувачот можеби сака да додаде некои свои примери. Има многу различни начини да се направи тоа.

Учесниците преку бура на идеи, или сами или во мали групи, го запишуваат она што ќе им дојде на ум (на мемо ливчиња или картички). Еден по еден, тие ги ставаат картичките/мемо ливчињата на флипчарт и повлекуваат линии за да создадат мрежа.

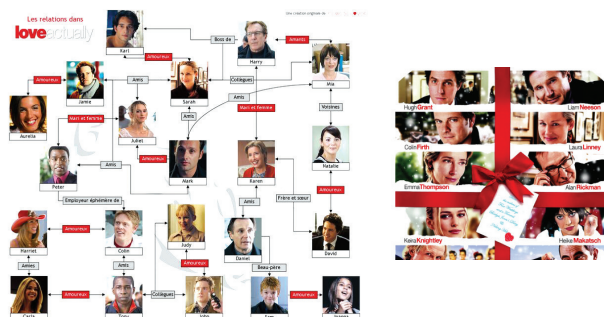
Учесниците им ги презентираат своите мапи на соработка на другите групи.

Мапа на соработка

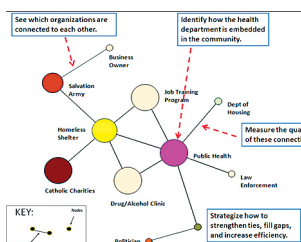
Креирајте мапа на сите ваши професионални врски!

1. Бура на идеи: Со кого комуницирате или соработувате на работа?
2. Запишете го името на секое лице, заедно со професионалната улога или позиција (на пример: социјален работник, ученик, директор, инспектор). Користете мемо белешки или мали картички.
3. Споредете ги имињата со вашите колеги од истото училиште: Кој беше споменат од сите, а кој беше споменат само од неколкумина? Дали сите заборавивте некој?
4. Подредете ги имињата (вклучувајќи ги оние кои беа додадени во текот на дискусијата) и на плакатна хартија претставете ја мапата на професионалните врски во вашето училиште. Бидете подготвени да го презентирате плакатот пред сите групи.

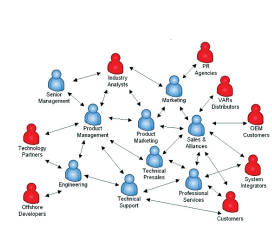
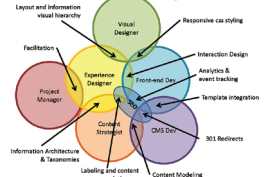
Пример на мапа за поттикнување

Collaborative Relationships: a new model for teaching and learning

Project Collaboration

Активност 2.1.4.: Анализа на врските

Преглед

Намера:

- ▶ Размислување за значењето на различни-те врски во мапата на соработка.
- ▶ Запознавање со стратегијата или методот за анализирање на врските.
- ▶ Употреба на моделот на теорија на активност за да се воочи како намерата, фокусот, методите и контекстот заедно се поврзуваат.
- ▶ Употреба на циклусот за решавање проблеми за размислување во врска со намерата на тековната соработка.

Фокус на активността:

Врските на соработка се разгледуваат како најважни.

Активност на соработка.

Намера на соработката во циклусот за решавање проблеми.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала (по избор за известувањето), празни формулари со циклус за решавање проблеми и модел на активност. Размислување и самоанализа, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

За информации за моделот на теоријата на активност и циклусот за решавање проблеми, види ја воведната брошура и модулот 1.

размислувањето за природата на врските на соработка. Со графичкото претставување се олеснуваат дискусиите и создавањето предлози за подобрувања. Исто така, овој модел може да биде употребен во училиштата, со колегите за да се подобри соработката за да се направи позначајна и поефикасна.

Циклусот за решавање проблеми е овде воведен како помош за добивање сеопфатен преглед на тоа како врските придонесуваат при решавањето проблеми. За оваа намера треба да се замисли конкретен процес за решавање проблеми. Поврзано со инклузивното образование беше избран процесот за „индивидуализирано/персонализирано учење“. За да им се помогне на учесниците да разберат што значат термините што се додадени на соодветниот слајд, може да се употребат следните прашања:

- ▶ Идентификацијата значи препознавање на проблем или ситуација кој/која треба да биде подобро разбран/а.
- ▶ Проценката вклучува мерење и собирање информации, но исто така и разбирање и анализирање на проблемот.
- ▶ Планирање е за истражување на различните решенија на проблемите, разјаснување на намерите и носењето одлуки.
- ▶ Инструкцијата и интеракцијата се поврзани со заедничко вршење на работите, да се дејствува заеднички за разгледување/решавање на проблемот во училницата.
- ▶ Рефлексијата и евалуацијата се поврзани со сумирање на она што било направено и што било постигнато.

Информации за обучувачот

Откако ќе се добие преглед на сите врски на соработка (мапа на соработка), оваа активност им дава на учесниците можност да размислат за природата на избраните врски. На тој начин тие се запознаваат со методот што може самите да го употребат за анализа на врските, или може да го употребат заеднички со колегите за разјаснување на очекувањата и заеднички да го определат тоа за што треба да биде соработката. Овој метод исто така функционира во училницата – со потребното приспособување за да биде соодветен за децата.

Моделот на теорија на активност (воведен во модулот 1 и во воведната брошура) помага во

Соработката низ Циклусот за решавање проблеми, за приспособено индивидуализирано планирање, ќе биде повторно разгледана во следната активност, и ова може да се разбере како организатор што ја олеснува следната активност. Исто така, циклусот за решавање проблеми ќе биде разгледан и во модулот 3. Доколку обучувачот сака оваа поврзаност да ја направи експлицитна, презентирањето може да биде фотографирано или обучувачот може да ги собере продуктите/резултатите од активността 2.1.5.

Редослед на активнoста

„Анализа на врски“ (индивидуална и работа во мали групи)

Обучувачот ги објаснува упатствата. Прашањата може да бидат презентирани како такви или може да се направи врска со моделот на теоријата на активност (употребен во модулот 1).

Доколку учесниците доаѓаат од исто училиште и како резултат на тоа споделуваат врски, работат во мали групи. Во спротивно, вежбата треба да биде направена индивидуално. Резултатите не мора да бидат презентирани пленарно, но треба да бидат документирани. Групите може да го употребат образецот за да се осврнат кон „споделена активност“.

„Анализа на врски за учеството на деца и семејство“ (групна дискусија)

Вториот дел од оваа активност се фокусира врз соработките за обезбедување на учеството на децата и семејствата. Прашајте дали децата и семејствата биле идентификувани во одговорите на прашањето 2 (цел на соработка) или на прашањето 3 (тема на соработка). Ако е да, дозволете им на групите да објаснат (употребувајќи го моделот на теоријата на активност). Ако е не, нека се навратат на нивните мапи на соработка.

Учесниците ги разгледуваат своите мапи на соработка за да изнајдат некоја врска на соработка што се фокусира на семејствата и децата.

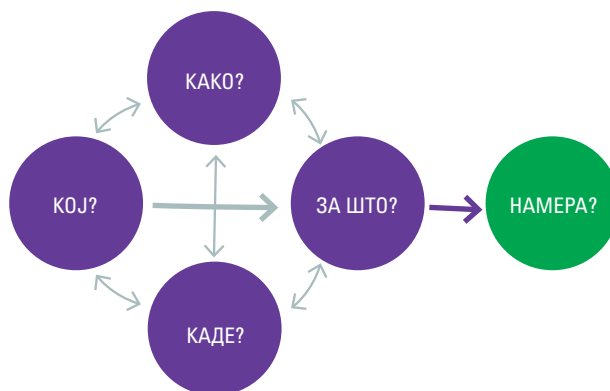
- ▶ Дали можеа да најдат некоја? Која?
- ▶ Доколку не најдоа, што значи тоа?

Анализа на врските

Изберете две или три од најважните врски на соработка и одговорете на следните прашања:

1. Кој соработува со кого? (пример: наставник со родител)
2. Зошто соработувате или која е целта на вашата соработка? (пример: размена на информации, подготовка на лекции, инспекција)
3. Која е главната тема на вашата соработка или за што е вашата соработка? (пример: однесување на детето, организирање на времето, управување со училиницата)
4. Како соработувате? Кои методи или алатки ги користите? (пример: домашни посети, телефонски разговори, формулари, неделни состаноци, електронска платформа)
5. Каде соработувате или во кој социјален контекст соработувате? (пример: училиница, просторија за кадарот, месна заедница).

Комуникација и соработка како „споделена активност“

Сега ќе се фокусираме на соработката поврзана со:

- ▶ „За што“: „Децата и нивните семејства“
- ▶ „Намера“: „Обезбедувањето учество“

→ дали можете да ги пронајдете истите во вашата „Мапа на соработка“?

Размислување за состојбата на учење

Пленарно: Обучувачот ги повикува учесниците да размислат за нивните соработки како што се запишани на мапата и се анализирани со моделот на активност.

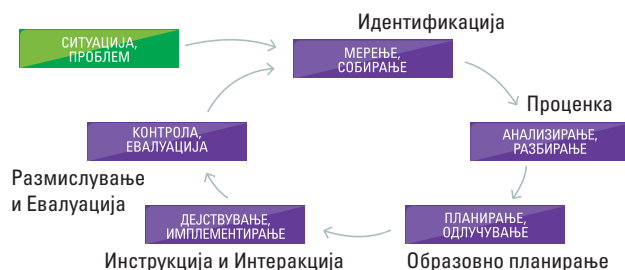

Кога се разгледува проблемот за обезбедување учество во училищата: „Кои соработки придонесуваат кон решавање проблеми и кога?“ Групите може да го користат образецот на циклусот за решавање проблеми за лоцирање на соработките.

Групна дискусија. Резултатите од активноста може да бидат направени видливи со презентирање на циклусот на сидот и додавање на споменатите соработки (на пр. наставник – родител или наставник – дефектолог, итн.).

Заедничко решавање проблеми

Активност 2.1.5.: Соработка за учество (води до единицата 2)

Преглед

Намера:

- ▶ Идентификување деца и семејства што се во ризик да бидат исклучени и да не учествуваат целосно.
- ▶ Креирање дефиниции или описи за да се направат видливи сопствените верувања, вредности и знаење.
- ▶ Групирање на децата според дефинираните карактеристики со цел имплицитната категоризација да стане експлицитна.
- ▶ Размислување за начинот на кој учесниците ги карактеризираат овие семејства и деца.
- ▶ Размислување за одговорностите кон овие семејства и деца.

Фокус на активностата:

Перцепција и описи на учесниците во врска со децата и семејствата што се со ограничување на учеството.

Перцепција на одговорностите кон овие деца и семејства.

Материјали и методи:

Хартија и моливи за мали групи, образец за циклусот за решавање проблеми (по избор), флипчарт.

Бура на идеи, размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност се фокусира врз децата и нивните семејства што се соочуваат со ограничување на учеството и исклучување. Учесниците ги именуваат групите на деца и нивните карактеристики. Тоа ќе му помогне на обучувачот подобро да разбере како учесниците на обуката ги „категоризираат“ децата. Дали јазикот е учтив или дали покажува знаци на предрасуди или дискриминаторски јазик? Обучувачот ќе треба да одлучи кога и во кој степен ќе бидат разгледани ваквите прашања.

Оваа активност е важна подготовка за единицата 2 во која ќе бидат подетално испитани ограничувањата на учеството. Одговорите дадени од учесниците ќе бидат повторно употребени, давајќи им можност на учесниците оваа информација подобро да ја организираат и да изградат подлабоко разбирање. Оваа активност е значајна затоа што ги прави видливи и размислувањето на учесниците и практиката и претставува неопходна почетна точка за каква било промена во практиката.

Редослед на активноста

Соработка за учество

Пленарен вовед во активноста. „Откако ќе се размисли за соработката за да се обезбеди учество, треба да знаеме кои групи деца се под ризик или да не учествуваат или пак да бидат исклучени“.

Дискусии во мали групи со цел да се разменат идеи за карактеристиките и да ги организираат. Самите учесници ги дефинираат начелата за организација на карактеристиките.

За да се дискутира за тоа кој е вклучен во обезбедувањето учество, може да биде употребен празен образец од циклусот за решавање проблеми.

Групна дискусија за комплетирање на сите групи или видови деца и нивните карактеристики. Употреба на флипчарт за оваа намера. Флипчартот или групните резултати се потребни и за единицата 2.2.

Соработка за учество

Кои деца и семејства не учествуваат доволно во образованието и училишниот живот?

- Разговарајте со вашите колеги и запишете ги сите карактеристики.
- Организирајте ги различните карактеристики по видови или групи.
- Дали заборавивте нешто?
- Употребете плакатна хартија и запишете ги различните групи деца.

Кој е вклучен во обезбедувањето учество на овие различни групи деца во секоја фаза од циклусот на решавање проблеми? (Идентификација, Проценка, Планирање, Интервенција, Евалуација)

- Разгледајте ја вашата мапа за да ги идентификувате личностите кои се најтемелно вклучени.
- Дали има континуитет на вклученост низ циклусот?

Единица 2.2.:

Разбирање за ограничувањата на учеството

Преглед на единицата 2.2.

Намера на единицата

- ▶ Создавање подлабоко разбирање на ограничувањата на учеството.
- ▶ Употреба на различни перспективи за анализирање на ограничувањата на учеството.
- ▶ Развој на стратегии што може да бидат употребени за истражување на ограничувањата на учеството.
- ▶ Запознавање со моделот за продлабочена анализа на ограничувањата на учеството во контекст на здравјето и благосостојбата.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите или намерите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање коешто може да го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат употребени од учесниците за да ги постават кога тој проблем ќе биде дискутиран на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

Активност 2.2.1.: Анализа на ограничувањата на учеството

Активност 2.2.2.: Истражување на ограничувањата на учеството

Активност 2.2.3.: Споделување на знаењето и учење едни од други

Активност 2.2.1.: Анализа на ограничувањата на учеството

Преглед

Намера:

- ▶ Испитување на разбирањето, претпоставките и верувањата што се поврзани со различните групи деца.
- ▶ Да станат експлицитни и јасни ставовите на учесниците поврзани со причините за ограничување на учеството, одговорностите и нивото на потреба за поддршка што се карактеристични за одредени групи деца.
- ▶ Идентификување групи деца кои не беа споменати досега, но исто така се под ризик на исклучување.

Фокус на активността:

Аспекти за ограничувањата на учеството (види и во модулот 1 и во воведната брошура).
Одговорности за надминување на ограничувањата на учеството.
Ниво на потреби за поддршка (модел од три нивоа).

Материјали и методи:

Работен лист „Анализирање на ограничувањата на учеството“, молив или пенкало за пополнување на работниот лист, резултати од единицата 1.
Размислување, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Во единицата 2 се надградуваат идеите и размислувањата што се создадени во единицата 1 и целта е да се разјаснат претпоставките што ги имаат учесниците за потеклото на ограничувањата на учеството, за одговорностите и за нивото на потребна поддршка за специфичните групи деца. Важно е овие врски да бидат експлицитни за да можат учесниците да размислат за нивната соодветност, имајќи го предвид инклузивното образование. Учесниците треба да бидат охрабрани да ја анализираат својата моментална практика и состојбата на децата со различни потреби и потекло, со цел да се променат и да се создаде околина што е поинклузивна. Оваа активност исто така ги внесува моделите и информациите кои беа воведени во модулот 1. Овие модели сега се употребени како алатки за да им се помогне на учесниците

да ја анализираат состојбата на децата кои се под ризик на исклучување.

Различните домени на учество овде се воведени како организациско начело за подобро разбирање и испитување на ограничувањата на учеството со цел да се нагласи фактот дека децата може да искушат ограничувања на учеството во некои домени од нивниот живот, но не и во другите. Домените се одредени во „Меѓународната класификација на функционирањето, попреченоста и здравјето“ (МКФ – ICF) креирана од Светската здравствена организација за анализирање на ограничувањата на учество во контекст на здравјето (една од четирите перспективи што овде се воведени). Домените се општоприфатени и може да бидат употребени за сите четири перспективи (перспектива на развој, перспектива на наставна програма, перспектива на односите и перспектива на здравје).

Редослед на активност

Разбирање на ограничувањата на учество

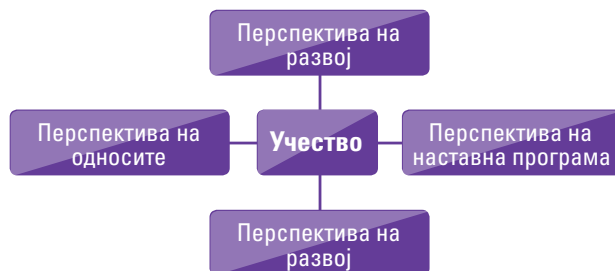

Пленарно: Обучувачот дава вовед за активност, кажувајќи дека учесниците ќе ги анализираат специфичните ограничувања, потребите за поддршка и одговорностите во врска со овие деца. Ова треба да им помогне на учесниците да изградат по темелно разбирање на ограничувањата на учеството. Прво се дадени потребните информации и учесниците се потсетуваат на она што било дискутирано во модулот 1.

Обучувачот ги води учесниците низ овие три слајдови и им поставува прашања за да се осигура дека разбираат. Ве молиме да користите примери што му помагаат на разбирањето.

Анализа на ограничувањата на учеството

Зошто децата не учествуваат доволно? Запишете ги вашите белешки и обидете се да доделите карактеристики на една од перспективите кои се воведени во Модул 1.

Домени на учество: Дадете примери за разјаснување:

Учење и примена на знаење: да се научи да се чита, да се научи да се свири на музички инструмент.

Општи задачи и барања: учество во училишните рутина, справување со барањата на секојдневниот живот.

Комуникација: разговор со врсници, пишување до пријателите.

Подвижност: Одење пеш на училиште со другите, користење велосипед, возење во автомобил.

Грижа за себе: облекување, јадење и пиење, одење во тоалет.

Домашни работи: подготвување јадења, работни задачи низ домот.

Меѓучовечки: однос со врсниците, родителите итн.

Образование: одење на училиште, учење, интеракција, играње.

Заедница: да се биде дел од заедницата.

Потреби за поддршка (модел од три нивоа): Каде во моделот припаѓаат групите што се идентификувани од учесниците? Зошто се распоредени на едно ниво, а не на некое друго? Каков тип поддршка им е потребен? Зошто?

Прашајте ги учесниците за примери од нивното училиште за да се осигурате дека го разбираат моделот од три нивоа.

Работен лист „Анализа....“ Објаснување на задачата

Пленарно: Обучувачот го дели работниот лист (повеќе копии за едно лице) и го објаснува за да се осигура дека сите ја разбираат задачата.

Учесниците пополнуваат работни листови. Бидете сигурни дека за секоја група деца користат нов работен лист.

На крајот на активността, работните листови се собираат и се групираат одделно според перспективата. Тоа може да се постигне така што прво ќе се бараат сите работни листови каде што е означена „перспективата на односите“ и откако тие ќе бидат собрани, се продолжува со следната перспектива итн. Во спротивно, обучувачот ќе треба да ги класифицира по групи, откако ќе ги собере.

Домени на учество

Учење и примена на знаењето

Општи задачи и барања

Комуникација

Подвижност

Грижа за себе

Домашни работи

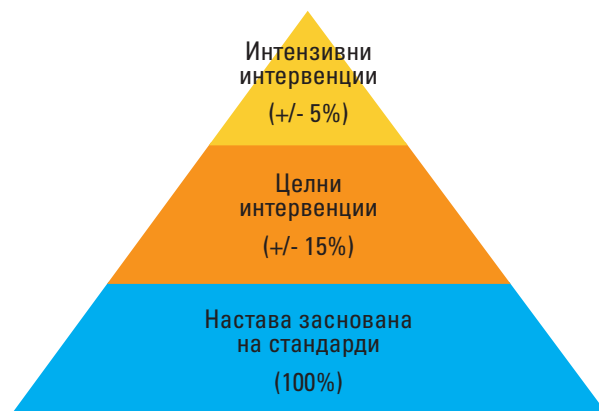
Меѓучовечки интеракции и врски

Главни животни области: образование, работа и вработување, економски живот

Заедница, социјален и граѓански живот

Во кои области од животот овие деца искусуваат ограничувања на учеството?

Анализа на потребите за поддршка

Кои се потребите за поддршка на овие деца? Обидете се да ги распоредите децата на одредено ниво во „Моделот на три нивоа“ воведен во Модул 1.

Работен лист: „Анализирај...“

- ▶ Ве молиме работниот лист да го користите индивидуално или во мали групи. Користете еден работен лист по група на деца, кои ги опишавте во Единица 1.
- ▶ Опишете ги карактеристиките на групата или видот. Кој е вклучен во обезбедувањето учество (вашиите резултати од Единица 1).
- ▶ Во која перспектива припаѓаат?
- ▶ Кое е потребното ниво на поддршка (Модел на три нивоа)?

Пополнете го работниот лист за да можат другите да ја употребат оваа информација за следната активност.

Активност 2.2.2.: Испитување на ограничувањата на учеството

Преглед

Намера:

- ▶ Размислување за знаењето и верувањата на учесниците со користење на работниот лист „Разбирање на ограничувањата на учеството“.
- ▶ Редуцирање на различното знаење за нагласување на противречностите.
- ▶ Давање можност да се формира подлабоко разбирање на учеството.
- ▶ Воведување метод којшто училиштата може да го употребат за истражување на ограничувањата на учеството во нивните училишта.

Фокус на активността:

Личните перцепции и разбирање на ограничувањата на учеството од страна на учесниците.

Работен лист и поставените прашања ја насочуваат активността.

За секоја група по една перспектива за ограничувањата на учеството.

Материјали и методи:

Работен лист „Истражување на ограничувањата на учеството“, флипчарт, пенкала за документирање на забелешките.

Пополнети работни листови „Анализа на ограничувањата на учеството“, поделени според перспектива.

Анализа на одговорите, размислување, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност им дава можност на учесниците да научат нешто повеќе за ставовите на другите учесници, во врска со нивното размислување за „групите“ или „видовите“ што се идентификувани во единицата 2. Учесниците се замолени, земајќи го предвид она што досега го научиле за инклузивното образование, критички да ги анализираат групирањата, задачата на перспективата, нивото на поддршка и одговорностите. Способноста критички да се осврнеме кон сопственото мислење и кон мислењето на другите е суштинска за инклузивното образование. Наставниците треба да умеат да се оддалечат од сопствените размислувања и ставови – оваа активност им помага на учесниците да ја развијат оваа способност.

Во активността се користи циклусот за решавање проблеми од модулот 1, кој може да се примени како алатка за размислување. Редоследот на циклусот за решавање проблеми веќе беше употребен во работниот лист „Анализа на учеството“. На ваков начин на учесниците им се даваат можности да ги употребат моделите, а не само да учат за нив. Доколку училиштата сакаат да станат организации што учат, наставниците и другите професионалци треба да умеат да ги користат тие ментални модели (види воведна брошура). Употребата на едни исти модели како алатки и за размислување и за решавање проблеми, е суштинско за ефикасна соработка и комуникација.

Исто така, активността може да биде употребена во училиштата коишто сакаат да се осврнат на своите ученици, на системите за поддршка и на одговорностите. Така, оваа активност дава можност да се применат овие модели и подобро да се разбере нивната употреба со цел подоцна да се употребуваат во контекст на реалниот живот.

Обучувачот треба да им препорача на учесниците да проверат дали ги пополниле работните листови со цел да ја имаат потребната документација за активността. Доколку во работниот лист нема доволно место за пишување, учесниците треба да употребат празни листови хартија и да ги нумерираат. Главните забелешки и (критички) размислувања треба да бидат документирани на флипчарт.

Редослед на активноста

Истражување на ограничувањата на учеството

Пленарно: Обучувачот дава вовед за активността велејќи дека учесниците ќе ги истражуваат сите одговори што беа идентификувани дека ѝ припаѓаат на една перспектива.

Претходните групи сега се измешани, така што луѓето се распоредуваат во четирите агли на просторијата и избираат една од четирите перспективи на којашто сакаат да работат. На секоја група ѝ се дадени соодветните работни листови „Разбирање....“ од претходната активност.

Обучувачот ги обезбедува празните работни листови „Истражи...“ и ги поделува купчињата работни листови „Анализа...“, според „перспективата“ на секоја група и ја објаснува задачата.

Групите работат на работниот лист. Треба да се организираат според тоа дали сакаат да ја поделат работата или сè да прават заедно. Пет минути пред завршувањето на активността, потсетете ги групите да ги запишат заклучоците и забелешките.

Обезбедете ги работните листови што се пополнети од групите за да може да бидат употребени за следната активност.

Работен лист „Истражи...“

Работните листови „Анализирај...“ се собрани и поделени според перспектива (односи, развој, наставна програма, здравје) и одново поделени во четирите групи одговорни за една од овие перспективи. Секоја група се фокусира на една перспектива:

- Разгледајте ги описите: Дали се доследни? Креирајте резиме на карактеристиките.
- Дали овие групи се доследно распоредени на едно ниво?
- Кој е наведен како одговорен за овие деца?

Осврнете се на резултатите, користејќи го вашето познавање за инклузивно образование.

Споредете ги карактеристиките со дефиницијата за учество креирана во Модул 1 (Види го работниот лист „Истражи...“).

Пополнете го работниот лист за да можат другите да ја употребат информацијата! Запишете ги вашите заклучоци и забелешки на плакатна хартија.

Активност 2.2.3.: Споделување на знаењето и учење едни од други

Преглед

Намера:

- ▶ Да се добие искуство за методот на соединување на резултатите од различни луѓе.
- ▶ Вклучување во процесот на „проширено учење“.
- ▶ Знаењето на учесниците да биде видно во однос на инклузивните практики во училиштата.
- ▶ Стекнување продлабочено разбирање на тоа како да се разгледаат ограничувањата на учеството.

Фокус на активността:

Јазик употребуван од учесниците за да се опишат децата што имаат ограничувања на учеството.

Стратегии за подобрување на учеството.
Тековни практики во училиштата.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала; пополнети работни листови „Истражи...“ од претходната активност, образец „Решавање проблеми“. Анализа на одговорите во работните листови, дискусија, бура на идеи, размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Во оваа активност учесниците треба да го спојат и да го заокружат сето досегашно размислување и да се направи поместување од „истражување/испитување“ во „планирање“. За планирање во образованието, умеењето да се направи ваквото поместување е клучно, а пак тоа да се направи заедно со другите е централно за инклузивното образование. Инклузивно образование не може да биде постигнато во изолација. Учесниците се вклучуваат во оваа активност со другите и заеднички креираат решенија. За многумина учесници на обуката, па дури и за обучувачот, ова може да биде ново искуство – но од суштинско значење е на учесниците да им се даде можност да ги искусат овие начини на размислување и на заедничко работење на проблемите. Обучувачот е оној што треба да одлучи дали ова треба да биде експлицитно или пак учесниците само ќе бидат ангажирани во активността.

Она што обучувачот треба да се стреми да го постигне е од учесниците да се добијат следниве резултати (за секоја од четирите перспективи за учество, документирано на флипчарт):

- ▶ идеи за недискриминаторски описи на децата (извор на информации: оригиналните видови и групи на деца се преиспитани/реорганизирани),
- ▶ идеи за стратегиите за подобрување на учеството (извор на информации: нивното досегашно размислување и добрите практики во нивните училишта),
- ▶ тековна практика во училиштата и заедниците (извор на информации: нивното сопствено искуство).

Резултатите ќе бидат собрани на по еден флипчарт за секоја од четирите перспективи (развој, наставна програма, односи, здравје). Ова се четирите дела на „сложувалката“, коишто учесниците можат да ги користат за истражување на стратегиите за подобрување на практиката во однос на четирите перспективи на ограничувањата на учеството.

Редослед на активноста

Објаснување на групната работа за споделување на знаењето

Пленарно: Обучувачот го користи овој слајд за претставување на групната работа. Групите ги користат двата работни листови („Анализа...” и „Истражување...”) и сите белешки или информации од претходните активности во оваа единица. Обучувачот објаснува што се очекува како исход од секоја група.

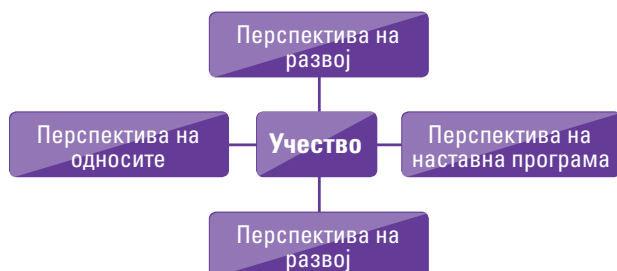

Обучувачот ја прашува секоја група на која перспектива работи (види ги упатствата за секоја група на следните четири слајдови на презентацијата во Пауер поинт). Обучувачот треба биде сигурен дека барем по една група работи на секоја од перспективите.

Известување

Пленарно: Обучувачот ја модерира презентацијата на групната работа за секоја група и ја сместува за да ги собере четирите перспективи:

Учесниците имаат создадено заеднички продукт, а тој води кон поттикнување на учеството. Единицата 2 ги водеше низ процесот на анализирање, истражување и планирање. Оваа поврзаност треба да ја направи обучувачот, а групата треба да размисли за процесот (види исто во единицата 3 во модулот 1 – Различност на учениците).

Работење во групи за споделување на знаењето

За оваа активност, групите може да останат исти како и за претходната активност или да се формираат нови (за да се зголеми ефектот од учењето). Продуктот од оваа групна работа ќе биде споделен со сите учесници. Тој го претставува знаењето, искуствата и практиките на сите, а кои се поврзани со:

- ▶ Како да се опишат групите без да се користи јазик кој е недискриминаторски.
- ▶ Стратегии за подобрување на учеството.
- ▶ Тековни практики во училиштата и заедниците.

Резултатите ќе бидат документирани на плакатна хартија или слајд и ќе бидат споделени со сите учесници. Ова ќе помогне во планирањето на последниот модул, каде одново ќе се осврнеме на овие теми.

Известување на пленумот

Секоја група ги резимира резултатите на плакатна хартија. Четирите плакати се четирите дела од сложувалката кои се потребни за соодветно разбирање на ограничувањата на учеството, а не погрешно да се дискриминираат децата заради непознавање на сите придонесувачки фактори. Групите ги презентираат резултатите и одговараат на прашања.

Употреба на моделот сложувалка во училницата:
<https://www.jigsaw.org/>

Единица 2.3.:

Соработка за надминување на ограничувањата на учеството

Преглед на единицата 2.3.

Намера на единицата

- ▶ Запознавање со МКФ (ICF) како вообичаена рамка за соработка (контекст на здравје и благосостојба).
- ▶ Освен циклусот за решавање проблеми, креирање стратегии за соработка.
- ▶ Запознавање и креирање алатки што помагаат во имплементирањето на овие стратегии.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите или намерите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање што го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат употребени од учесниците подоцна и да ги постават кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на ктивностите

Активност 2.3.1.: Опишете ја различноста во контекст на здравјето

Активност 2.3.2.: Запознавање со МКФ (ICF)

Активност 2.3.3.: Ве молам, решете го мојот проблем!

Активност 2.3.1.: Опишете ја различноста во контекст на здравјето

Преглед

Намера:

- ▶ Подетално истражување на една од четирите перспективи (перспектива на здравјето).
- ▶ Размислување за сопствениот јазик, размислувањата и претпоставките во врска со попреченоста.
- ▶ Да се научи да се применува циклусот за решавање проблеми за сопствено организирање на заедничкото работење.

Фокус на активността:

Разбирањето на учесниците што е поврзано со попреченост.

Ограничувања на учеството – искуства на три лица со Даунов синдром.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала; изборно: белешки за „групи и видови деца“ (активност 2.1.5. и единица 2), лично размислување и искуство.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Најдолго присутната перспектива во образовните системи е „Перспективата на здравјето“. И денес, тоа е најзначајна перспектива што се избира за да се разберат ограничувањата на учеството и често пати е единствената според која се овозможува дополнителна поддршка. Поради тоа, важно е да се посвети дополнително време за нејзино истражување и за воведување начин за разбирање на попреченоста, земајќи го предвид приодот базиран на човековите права. Според Конвенцијата на ОН – Правата на лицата со попреченост (КПЛП), треба сите држави коишто се потписнички да го имплементираат инклузивното образование и да овозможат соодветна поддршка за децата со попреченост. *Меѓународната класификација на функционирањето, попреченоста и здравјето* (МКФ – ICF), заедно со сличната верзија за деца и млади (МКФ-ДМ /ICF-CY) е рамката во која се нагласува КПЛП.

Иако овде не може да се овозможи целосно запознавање со МКФ (ICF), учесниците треба да бидат запознати со домените на активностите и учеството и со факторите од средината. Домените претставуваат области каде што учеството мора да биде обезбедено согласно КПЛП, факторите од средината помагаат при размислувањето за бариерите и за тоа како да се изградат средини што помагаат.

Обучувачот треба да го нагласи фактот дека МКФ (ICF) се користи само за опишување на разликата во контекст на здравјето. Доме-

ните на активноста и учеството помагаат во градењето мостови кон другите перспективи (развој, однос, наставна програма). Тоа е рамка којашто може да помогне во креирањето заеднички јазик кој може да се користи за соработка, заедничка работа и комуникација меѓу професионалците и системите (на пр. здравство, социјална заштита, образование).

Книшката 2 и придружниот вебинар, „Дефинирање и класификација на попреченоста“ од серијата на УНИЦЕФ, *Правото на образование на децата со попреченост: Инклузивно образование според пристапот заснован на права*, овозможува дополнителни информации за МКФ (ICF). Обучувачот може да го употреби вебинарот како подготовка за оваа единица. Вињетите на трите случаи на Ана, Сара и на Пабло се преземени од вебинарот. Дополнителни информации за Ана: таа е родена со шум на срце, но физички е здрава. Таа е сериозно загрозена од нејзините кумулативни здравствени проблеми и не може да ги врши секојдневните задачи, делумно поради тоа што е социјално изолирана. Приказната на Сара (Карин во вистинскиот живот) е базирана на извештај (има и видеоматеријал) на вестите на Еј-Би-Си (ABC News), достапен на интернет. Таа беше усвоена само неколку месеци пред да биде префрлена во институција за ментално здравје за возрасни. Последната вињета е за случајот на Пабло Пинеда, шпански наставник, актер и активист. Тој настапува во филмот „И јас исто така“ (Yo, también).

Редослед на активнoста

Различнoста во контекст на здравјето

Пленарно: Обучувачот ги претставува случаите на Ана, Сара и Пабло – нивните способности, нивната животна ситуација. Овој вовед може да биде кус или збогатен со видеоматеријал или слики. Со вињетите од трите случаи, обучувачот дава објаснување и ги остава учесниците да ги истражат трите изјави во врска со нарушувањето или попреченоста дадени на овој слајд.

На учесниците им се дава кратко време за да продискутираат во мали неформални групи. Обучувачот треба да нагласи дека може да се навраќа на дискусијата во единицата 2.

Малите групи даваат повратни информации, обучувачот ги запишува резултатите на флипчарт.

Овие потточки треба да бидат извлечени како заклучок:

- ▶ Важно е да се знае дијагнозата затоа што тоа помага во идентификување на „лековите“, но не постои лек за Даунов синдром.
- ▶ Важно е да се познаваат нарушувањата, затоа што тоа помага за елиминирање на бариерите за учеството, но не кога се употребуваат единствено за етикетирање на детето.

Обучувачот објавува дека учесниците ќе бидат запознати со моделот и рамката што помага за креирање недискриминаторски јазик.

Опишување на различнoста во здравјето

Дијагностицирани со Даунов синдром, етикетира ни дека се со «интелектуална попреченост».

- ▶ Ана, седум години, своите први три години ги помина во Украинско сиропиталиште пред да биде усвоена од страна на Американско семејство
- ▶ Сара, три месеци, беше родена со фетален алкохолен синдром и напуштена од мајката по раѓањето
- ▶ Пабло, роден во 1974 година, на седумгодишна возраст беше дијагностициран со Даунов синдром, а сега тој е актер и наставник

Нарушувањето или попреченоста не ја предвидуваат животната ситуација на детето. Нарушувањето или попреченоста не ги предвидуваат ограничувањата на учеството.

Нарушувањето или попреченоста не ги предвидуваат потребите за поддршка.

Како да се опише разновидност во однос на здравјето, благосостојбата и инвалидско без дискриминација?

Активност 2.3.2.: Запознавање со МКФ (ICF) како вообичаена рамка

Преглед

Намера:

- ▶ Запознавање со моделот на МКФ (ICF) како алатка за размислување за попреченоста.
- ▶ Овозможување прво изложување на домените на активност и учество на МКФ (ICF).
- ▶ Примена на моделот и домените на активност и учество на МКФ (ICF).
- ▶ Размислување за употребата на МКФ (ICF) и како тоа може да го промени размислувањето на учесниците.

Фокус на активността:

Модел на МКФ (ICF) со компоненти на функционирање и попреченост, фактори од средината.

Примена на МКФ (ICF) во училиштето и во сопственото размислување.

Материјали и методи:

Не се потребни дополнителни материјали. Бура на идеи и размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

За информации за МКФ (ICF) види во воведната брошура и во вебинарот за „Дефиниција и класификација на попреченоста“, информации обезбедени од Светската здравствена организација: <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

Информации за обучувачот

Оваа активност е краток вовед кон МКФ (ICF). Пред почнувањето на оваа активност, се препорачува обучувачот да го гледа вебинарот и да ја прочита техничката брошура. Оваа активност е најефикасна ако се користат дискусиите и поентите направени во претходната активност за да им помогне на учесниците да го поврзат своето размислување со моделот. За полесно упатување, подолу се наброени дефинициите на различните компоненти и тие треба да им бидат дадени на учесниците при објаснувањето на моделот.

Телесна компонента

- ▶ Телесни функции се физиолошки функции на телесните системи (вклучувајќи ги и психолошките функции).
- ▶ Телесни структури се анатомските делови на телото, како што се органите, екстремитетите и нивните компоненти.
- ▶ Нарушувања се проблеми во телесната функција или структура како што се значајни девијации или загуба.

Компонента на активности и учество (домени што веќе се воведени во единицата 2)

- ▶ Активност е извршувањето на задача или дејство од страна на поединец.
- ▶ Учество е вклучување во животна ситуација.
- ▶ Ограничувања на активността се потешкотиите што може да ги има поединецот при вршење на активностите.
- ▶ Ограничувања на учеството се проблеми кои поединецот може да ги искуси при вклучувањето во животните ситуации.

Контекстуални фактори

- ▶ Фактори од средината ја сочинуваат физичката, социјалната и средината поврзана со ставовите, средина во која што луѓето живеат и ги водат своите животи.
- ▶ Лични фактори исто така се компонента на контекстуалните фактори, но тие не се класифицирани во МКФ (ICF) поради големото социјално и културно отстапување.

Обучувачот треба да се осигура дека учесниците ја разбираат интеракцијата меѓу средината и учеството. Овде може да помогне приказната на Ана, затоа што двете различни развојни траектории (доколку таа заминеше во институција за ментално здравје за возрасни наместо да порасне во грижливо семејство) може да бидат полесно испитани во однос на влијанието на двете средини врз нејзината животна ситуација и развој.

Редослед на активноста

МКФ (ICF) како вообичаена рамка

Пленарно: Обучувачот дава вовед за МКФ (ICF), користејќи ги виџетите на трите случаи. Учесниците се повикани да дадат примери за секоја од компонентите на моделот, обучувачот ги дава дефинициите.

Групна дискусија, прашања и одговори се додека обучувачот не е сигурен дека моделот е разбран.

Информации за компонентите

Пленарно: Овој слајд се фокусира на компонентите што се важни за наставниците и професионалците кои работат во образованието: активностите и учеството, исто како и факторите од средината. Исто така, треба да бидат споменати и личните фактори, тие ја опишуваат личната ситуација (поранешни животни искуства отелотворени во личноста).

Групна дискусија, прашања и одговори се додека обучувачот не е сигурен дека моделот е разбран.

МКФ (ICF) за инклузивно образование

Пленарно: Обучувачот ги презентира начините на кои МКФ (ICF) може да биде употребена за инклузивно образование. Дополнителни информации може да бидат најдени во вебинарот и техничката брошура.

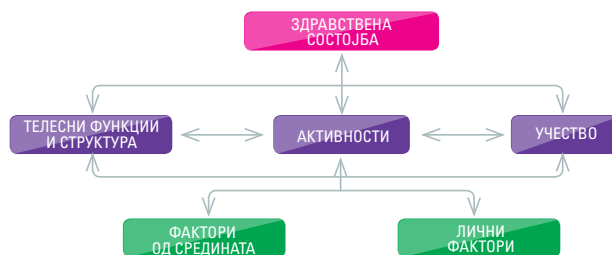

Дискусии во мала група за примената на МКФ (ICF) во државата, заедницата или училиштето на учесниците. Размислување на нивната претходна работа за „групи и видови“ деца. Креирање на првите идеи за тоа како може да се употреби МКФ (ICF).

Известувањето од групната работа е по избор, но обучувачот треба да овозможи размислување на тековните примени на МКФ (ICF), доколку се достапни.

МКФ (ICF) како вообичаена рамка

За подетални информации:

<http://www.who.int/classifications/icf/en/>

Компоненти важни за наставниците

- Домени на **Активности** и **Учество** (види Единица 2)
- **Фактори од средината:**
 1. Продукти и технологија
 2. Природна средина и промени на средината создадени од човекот
 3. Поддршки и врски
 4. Ставови
 5. Служби, системи и политики
- **Личните фактори** може да вклучуваат пол, возраст, социјално потекло, минати и сегашни искуства, етничка припадност, професија. Тие се сфатени како конкретна позадина на животната ситуација на поединецот во однос на функционирањето.

МКФ (ICF) за Инклузивно образование

Вообичаената рамка и јазик меѓу различните професионалци кои работат во секторите за образование, здравје и социјална политика.

Алатка за опишување на ситуацијата на децата со попреченост и хронични здравствени проблеми со фокус врз учеството.

Алатка за нагласување на разликите во забележувањето, сфаќањето и очекувањата (пример: поставување цели) меѓу различни заинтересирани фактори.

Рамка за планирање, осигурување и набљудување на инклузијата и учеството во рамка на Ковенција-та за правата на лицата со попреченост (КПЛП).

Дали МКФ се користи во вашата држава, заедница или училиште? Навратете се на активностите во Единица 1 и 2: Дали МКФ овозможува посоодветен јазик за разговарање за одредени групи деца?

Активност 2.3.3.: Ве молам, решете го мојот проблем!

Преглед

Намера:

- ▶ Вежба за пишување добар опис на проблемите.
- ▶ Вежба на заедничко решавање проблеми.
- ▶ Давање повратни информации за решението што е најдено од некој друг.

Фокус на активността:

Нерешени проблеми на учесниците.
Практики на соработка на учесниците.
Решенија на учесниците.

Материјали и методи:

Хартија и моливи.
Работа во мали групи, размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Упатства за политиките за инклузивно образование: <http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001778/177849e.pdf>
Пристап кон инклузивно образование заснован на правата: http://www.inclusive-education.org/system/files/publications-documents/UNICEF_Right%20Children%20Disabilities_En_WebACCESS.pdf

Информации за обучувачот

Со оваа вежба им се овозможува на учесниците да разговараат со другите во врска со некој проблем којшто не можеле да го решат и добивање на идеи за тоа како да се справат со проблемот. Учесниците во мали групи се фокусираат на конкретни проблеми во нивната секојдневна работа. Групите се повикани, по нивен избор, да ги користат обрасците на моделот на теоријата на активност и циклусот за решавање проблеми, кои беа претходно воведени. Оваа вежба треба да биде спроведена во духот на партнерството и забавата, но сепак да даде можност да се вежба заедничкото решавање проблеми.

Оставено е слободно да се избере природата на проблемот, но обучувачот може и да го ограничи опсегот на проблеми, на пример велејќи дека проблемот треба да биде ограничување на учеството што го искусува некое конкретно дете. Дали ова ќе биде корисно, исто така ќе зависи од контекстот и учесниците. Со голема насоченост врз учеството може да се поддржи севкупното искуство од учењето на оваа единица или пак може да биде препознато како премногу ограничувачко, доколку учесниците сакаат да разговараат за други проблеми.

Редослед на активноста

Ве молам, решете го мојот проблем
Пленарен вовед:

Обучувачот ја објаснува вежбата: една група го решава проблемот на друга група. Обучувачот ги дели учесниците во мали групи и дава упатства (види го слајдот).

Малите групи прават опис на проблемот и ѝ го предаваат на другата група.

Малите групи ги решаваат проблемите што им се дадени од другата група.

Повратни информации се даваат пленарно: Дobar опис на проблемот? Корисни решенија? Нови идеи? Коментари и заклучоци?

Овој слајд го посочува Циклусот за решавање проблеми што може да го употребат малите групи за заеднички да ги изнајдат решенијата. Учесниците имаат образец што може да го употребат за подготовка на решенијата. Обрасците на моделот на теоријата на активност може да бидат употребени за стекнување подобро разбирање на проблемот и за изнаоѓање решенија.

Употребата на обрасците е по избор на групата/обучувачот.

Ве молам решете го мојот проблем!

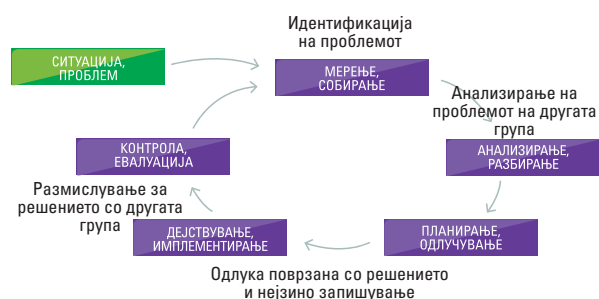
Малите групи го запишуваат проблемот со кој се сретнале во својата работа и не успеале самите да го решат. Дадете што е можно повеќе информации со цел другата група да може да разбере кој е всушност вашиот проблем. Напишете ги вашите имиња на листот.

Потоа проблемот се разменува меѓу двете групи: секоја група има задача да го реши проблемот на другата група. Дадени се обрасците со Модел на теорија на активност и Циклус за решавање проблеми (употребата е по избор).

Двете групи се соединуваат и ги споделуваат своите решенија. Ги споделуваат повратните информации за корисноста и применливоста на нивните решенија.

Бидете подготвени да дадете придонес во пленарната дискусија која што следи!

Соединување на искуствата и идеите

Единица 2.4.:

Градење инклузивни тимови и заедници

Преглед на единицата 2.4.

Намера на единицата

- ▶ Стекнување разбирање за целите и активностите на инклузивниот тим.
- ▶ Разгледување на она што сте го научиле досега и како тоа помага во градењето инклузивен тим.
- ▶ Креирање стратегии за градење заедници за инклузија во вашето окружување.
- ▶ Размислете за нештата кои сè уште сакате да ги научите.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите или намерите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање што го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат употребени од учесниците подоцна и да ги постават кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

Активност 2.4.1.: Заедничко решавање на големите проблеми

Активност 2.4.2.: Размислување за улогите и задачите на инклузивниот тим

Активност 2.4.3.: Размислување за врските со користење на мапата за соработка

Активност 2.4.4.: Идеи и визии за подобрување на врските за инклузија

Активност 2.4.1.: Заедничко решавање на големите проблеми

Преглед

Намера:

- ▶ Ангажирање на сите учесници во заедничко решавање проблеми.
- ▶ Создавање идеи за подобрување на учеството на ниво на заедница.
- ▶ Создавање визији и стратегии за достигнување на визиите.

Фокус на активността:

Состојбата на ромските семејства во заедницата (или употреба на социјална група што е вклучена во заедниците на учесниците).

Ограничувања на учеството во сите животни домени.

Визији и стратегии за подобрување на учеството.

Материјали и методи:

Картички со различни идентитети, хартии и моливи, 7 флипчарти со животните домени, селотејп за лепење на листовите на флипчартот, зелени и црвени кружни лепенки, обрасци на моделот на теоријата на активност.

Бура на идеи, креирање визија, градење на стратегија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа е групна активност што ги ангажира учесниците за да се искуси процесот кој може да биде употребен за започнување проект на ниво на училиштето или на ниво на заедницата. Учесниците се покануваат да ја преземат социјалната улога на едно лице (или група лица) во оваа заедница. Идентификувајќи се со тоа лице и неговиот проблем, учесниците се повикани да даваат идеи за тоа што може да се направи за подобрување на учеството на Ромите (на пример). Доколку модулите се користат во училиште, држава или област без население од ромски етникум, обучувачот ќе треба да ја приспособи оваа активност за да одговара на состојбите во локалната заедница. Обучувачот

треба да подготви „картички со идентитети“ за секој од учесниците, соодветно на состојбата во локалната заедница. Овие идентитети треба да бидат културно сензитивни и да јаотсликуваат локалната состојба, па може да вклучуваат: директор на основно училиште, директор на средно училиште, наставник од детска градинка кој е од ромско потекло, семеен доктор, социјален работник, татко Ром, тинејџер кој го напуштил училиштето, културолошки посредник, претставник од Министерството за образование, итн.

Идеите треба да бидат насочени кон подобрување на учеството, особено на ромските деца, но учесниците исто така може да креираат и други соодветни идеи. Обучувачот треба да подготви флипчарти на сидовите, и секој од нив да има наслов со еден од следните домени на активност и учество: „учење и примена на знаење“, „комуникација“, „подвижност“, „меѓучовечки интеракции и односи“, „домашни работи“, „образование во училиште“ и „живот во заедницата“. Може да биде обезбеден празен флипчарт за други идеи.

Во вториот дел на оваа активност, сите идеи треба да бидат испитани и анализирани: Дали има идеи со спротивставени цели а се во истиот домен на учество? Кои идеи се слични? Кои идеи се особено добри и треба да бидат проширени? На учесниците треба да им биде дадена можност да се движат низ просторијата и да дискутираат едни со други. Потоа, учесниците треба да бидат повикани да ги рангираат овие идеи, на пример секој да залепи пет зелени кружни лепенки (за најдобрите пет идеи) до листовите хартија. Учесниците можеби нема да имаат желба да ги рангираат идеите на нивните колеги, но треба да се нагласи дека доколку се сака ефикасна соработка, треба да им се даде приоритет на добрите идеи. Обучувачот треба да ги слика листовите на флипчартите со цел подоцна идеите да бидат достапни до сите учесници. Од сите создадени идеи, би требало да има некои каде што „училишните инклузивни тимови“ играат главна улога. Подоцна, овие идеи може да се разгледаат повторно.

Редослед на активноста

Заедничко решавање на големите проблеми

Обучувачот дава краток вовед и ја објаснува групната активност. Тој им доделува различни идентитети на учесниците така што ги поделува картичките по случаен избор. Учесниците се повикуваат да генерираат идеи за тоа како може да се подобри учеството на Ромите.

Учесниците запишуваат идеи (со големи букви), и тоа секоја идеја ја запишуваат на еден лист.

Сите учесници се обидуваат да ги поврзат своите идеи со соодветна област и ги лепат идеите на соодветниот флипчарт. Штом ова ќе биде завршено, секој е повикан да ги прочита сите идеи, без разлика дали тие се слични или многу различни. Учесниците може да ги рангираат идеите, според тоа колку им се допаѓаат, употребувајќи ги зелените лепенки или додавајќи го знакот „ми се допаѓа“. Обучувачот треба да ги вклучи учесниците во неформални дискусии и откако ќе заврши рангирањето да ги слика сите флипчарти.

Информирање (пленарно)

Оваа вежба можеби нема да биде толку лесна за сите учесници, и поради тоа треба да се испланира информирањето и тоа може да биде подолго или пократко, во зависност од состојбата.

Обучувачот ги разгледува прашањата на пленарна сесија и учесниците даваат повратни информации и коментари.

Заедничко решавање на „големи проблеми“

Во вашето село, повеќето ромски семејства не се доволно интегрирани во животот на заедницата. Нивните деца ги гледаат како проблематични и често пати не одат на училиште. Ова е делумно резултат на тоа што другите деца ги спречуваат да влезат во автобусот. Некои ромски деца примаат помош за попреченост, пари кои се употребуваат за купување храна. Штом нешто не е во ред, Ромите се тие кои се обвинети за тоа. Сега, училиштата во селото сакаат да започнат проект во заедницата за поттикнување на социјална и образовна инклузија. Тие организираат настан на којшто се поканети сите за да ги споделат своите идеи за тоа што може да се направи.

Дадена ви е картичка со идентитет. Заземете го гледиштето на таа личност: создадете идеи за тоа што може да се направи за да се поттикне учеството. Употребете лист хартија за секоја идеја! Пишувајте со големи букви за да може да се прочита на оддалеченост од два метри.

Брифирање

Дали имате коментари за оваа вежба или како се чувствувате кога ја правевте?

Дали ви беше тешко кога се дискутираше за вашите идеи и кога беа рангирани?

Дали можете некои од овие активности да ги вградите во проект или иницијатива?

Дали можете да креирате иницијативи за тоа како би го спровеле таквиот проект?

Дали можете да замислите да направите нешто такво во вашата заедница?

Дали можете да кажете нешто за слични проекти кои ги знаете или во кои сте учествувале?

Активност 2.4.2.: Размислување за улогите и задачите на инклузивниот тим

Преглед

Намера:

- ▶ Давање можност за прво истражување на „инклузивните тимови“.
- ▶ Размислување за целите што може да се постигнат со „инклузивен тим“.
- ▶ Размислување за тековните соработки како тие може да бидат подобрени.

Фокус на активноста:

Како учесниците го разбираат инклузивниот тим.

Целта на создавање инклузивен тим.

Тековни соработки, коишто се претставени на мапата на соработка.

Материјали и методи:

Не се потребни материјали; образец на моделот на теоријата на активност (по избор).

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Обучувачот, досега, веќе има стекнато разбирање за тоа како учесниците на обуката гледаат на своите колеги и за ниво на нивна соработка при справување со тешките ситуации во училиштата. Обучувачот треба да ја земе предвид досегашната работа на учесниците и да умее да ги нагласи јаките страни и слабости, како и можностите и заканите (SWOT-анализа) за вистинско создавање тимови во училиштата што ја подржуваат напредната реализација на инклузијата и кои може да бидат „мултипликатори“ и „промотори“.

За да се добие подобро разбирање на улогата на инклузивниот тим и кои улоги се остварливи во дадените околности, учесниците треба да испитаат во кои одговорности или улоги и во кои задачи или активности би се вклучувал инклузивниот тим. Целта на оваа активност е тоа да им го разјасни на учесниците.

Многу е корисно ако има примери. Ако обучувачот може да обезбеди примери или доколку учесниците имаат искуство со работење во вакви тимови, би било корисно да ги споделат ваквите искуства. За ова има и видеоматеријал, кој е достапен на Јутуб, и може да се употреби како вовед во активноста. Матрицата којашто е воведена во модулот 1, може да помогне во лоцирање на различните практики: тимско поучување во училиницата, олеснување на соработката родител – училиште, креирање ученички совет, водење на процесите за развој на училиштето, итн.; потребно е само да се именуваат неколку.

Во вториот дел од активноста, обучувачот треба да избере некои од целите што се споменати од учесниците а се најветувачки или најзначајни за да бидат подетално испитани. Тоа ќе им помогне на учесниците да создадат свој систем на размислување и да ги земат предвид можните противречности или проблеми кои може да се појават со таквата практика. На пример, тимот може да има заедничка визија или дури и заеднички да се работи за постигнување на истата цел. Меѓутоа, може да не бидат изводливи ваквите практики (заради правила од Министерството, немање време) или можеби нема вообичаени „алатки“ (работни стратегии, форми на индивидуално образовно планирање, вештини за соработка) за да може заеднички да се работи кон визијата или кон целта. На учесниците треба да им се овозможи детално да размислат за ваквите активности заедно со другите, со или без добивање насоки од обучувачот.

Редослед на активнoста

Намера на инклузивните тимови

Пленарно: Обучувачот дава вовед за намерата да се формираат училишни инклузивни тимови во чиишто задачи или активности може да се вклучи инклузивниот тим. Учесниците треба да бидат потсетени дека овие области беа дискутирани и во модулот 1 и дека тие се преземени од „Профил на инклузивни наставници“. За ова треба да бидат обезбедени примери (на пр. видеоснимки, лични образложенија, студии на случај) со кои се илустрираат некои улоги и задачи што ќе помогнат во дискусијата.

Групни дискусии за овие три области, како и споделување искуствата на учесниците и идеи за тоа кои цели тие ги замислуваат за училишниот тим.

Обучувачот може ова да го поврзе со матрицата во модулот 1. Доколку дискусиите се спроведени во мали групи, се организира пленарна презентација на резултатите.

Синтеза на идеи

Пленарно: За да се направи длабинска анализа на некои од целите што беа споменати од групата, може да биде употребен моделот на теоријата на активност. Тоа може да се направи на табла, на флипчарти, или на компјутер. Заедно треба да се испитаат најмалку три цели со нивните системи на активност.

Доколку обучувачот мисли дека ова би било корисно, може да бидат формирани мали групи за да се испитаат дополнителните цели и потребните услови за да бидат и тие постигнати (доколку е потребно може да бидат обезбедени обрасци).

За да се затвори активнoста, треба да следи завршна дискусија (можни се и презентации на моделите на активност).

Инклузивен тим – за која цел?

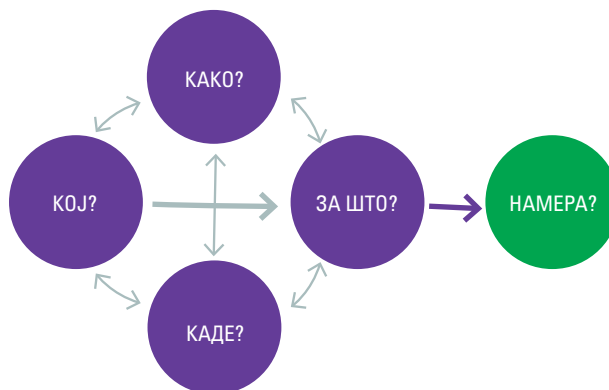
Севкупната намера на „инклузивниот тим“ е работењето заедно за:

- ▶ Вреднување на разликноста на учениците – бара комуникација, без дискриминација и изразена употреба на моќ- „без отфрлени деца“.
- ▶ Поддршка за сите ученици – бара разбирање на учениците како активни партнери во наставата и учењето, а не како пасивни цели - „без механичко учење“.
- ▶ Личен професионален развој – бара партнерства за учење меѓу сите професионалци - „без изолација на наставниците“.

Што мислите дека треба да прави инклузивниот тим – земајќи ги предвид овие три области за компетенции на инклузивните наставници?

Во која област би ја поздравиле поддршката од другите професионалци?

Соединување на вашите идеи

Која е целта на работењето заедно? (намера)

Што прави училишниот инклузивен тим? (објект)

Кој е вклучен и што прават тие? (субјект)

Како работат заедно? (алатки и артефакти)

Каде работат заедно? (социјален контекст)

Активност 2.4.3.: Размислување за врските со користење на мапата за соработка

Преглед

Намера:

- ▶ Размислување за тековните соработки поврзани со содржината на овој модул.
- ▶ Вклучување во дискусии поврзани со соработката.
- ▶ Создавање идеи за тоа како може да бидат подобрени врските што се поврзани со инклузијата.

Фокус на активността:

Мапа на соработка креирана во единицата 1 од модулот 2.

Природата на професионалната врска.

Подобрување на врските за олеснување на инклузијата.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала (по избор) за известување.

Размислување, дискусија, споделување идеи.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност ги враќа учесниците назад кон нивната почетна работа и нивниот прв придонес кон овој модул и поставува неколку потешки прашања за основните претпоставки за одредени релации, за распределбата на моќ и за вградените предрасуди коишто може да ги спречат партнерите во соработката и во тоа да дадат значаен придонес. Начинот на којшто функционираат врските може да придонесе кон исклучување и доколку училиштето сака да промовира инклузија, природата на овие врски треба да биде променета.

На пример, некое училиште може да има практика да ги повикува родителите на оние ученици што не покажуваат успех да дојдат во училиштето и им вршат интервју што повеќе наликува на накрсно сослушување. Обучувачот може да се повика на студијата на случај, која беше употребена во единицата 2 (активност 2.1.2.). Намерата на училиштето да добие информации од родителите можеби е оправдана, но училиштата треба да го преиспитаат начинот на којшто ги вклучуваат родителите. Со понаатамошното истражување на студијата на случај, обучувачот може да дојде до дополнителни идеи за тоа што може да се стори за да им се помогне на учесниците со оваа активност.

Редослед на активността

Размислување за мапата за соработка

Пленарно: Обучувачот дава вовед за оваа активност и објаснува што треба да се направи. Обучувачот може да се повика на студијата на случај за Флорика и нејзините родители и да ги потсети учесниците на тоа што беше кажано таму, и тоа се користи за објаснување на прашањата.

Учесниците работат поединечно или во мали групи/парови, во зависност од тоа како била креирана мапата за соработка. Ова, исто така претставува и преглед на соодветните содржини во модулот 1 и модулот 2.

10 минути пред завршување на даденото време, обучувачот треба да провери и да биде сигурен дека сите поединци/групи ги запишуваат своите идеи за подобрување на врските.

Врски во училишниот инклузивен тим

Вратете се на вашата мапа на соработка и

- ▶ Размислете за социјалните идентитети на сите луѓе на вашата мапа (осврнете се на Единица 3 во Модул 1)
- ▶ Чии вредности, верувања, чувства доминираат во соработката?
- ▶ Кој доминира во врските?
- ▶ Кој има најголема институционална моќ?
- ▶ Кој е маргинализиран и зошто?
- ▶ Дали има предрасуди во групата/вон групата?

Запишете ги вашите размислувања.

Разговарајте за вашите размислувања со вашите колеги.

Поврзете ја дискусијата со Единица 2 од Модул 1 – компетенции за различност?

Идеи за подобрување кои сакате да ги споделите со другите?

Активност 2.4.4.: Идеи и визии за подобрување на врските за инклузија

Преглед

Намера:

- ▶ Споделување идеи за подобрување на врските што се значајни за инклузија.
- ▶ Собирање на најдобрите идеи, креирани од учесниците.

Фокус на активноста:

Сопствени идеи и идеи на другите за тоа како да се подобрат врските.

Материјали и методи:

Флипчарт и пенкало (за да ги документира обучувачот најдобрите идеи).
Интеракција, размислување, дискусии.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност ги охрабрува учесниците да ги споделуваат своите идеи со другите и да добијат повратна информација за нивно подобрување. Ова, исто така, е неформален „процес на евалуација“ каде што учесниците добиваат повратни информации од своите колеги. Истовремено, тоа треба да биде и момент на истакнување на напредокот што го направиле учесниците, на нивниот процес на учење и на резултатите што ги постигнале.

Како и секогаш, квалитетот на продуктите зависи од ситуацијата. Обучувачот може да го олесни процесот со тоа што ќе создава средина која е безбедна и која помага и ги мотивира учесниците навистина да ги споделат своите идеи и да не се плашат од критиката или незаинтересираноста кај другите. Најзначајна за инклузивното образование е способноста и подготвеноста да се учи од другите.

Обучувачот треба да се осигура дека идеите за подобрување, кои се презентирани на пленарната сесија, се соодветно евидентирани за да им бидат подоцна достапни на сите учесници.

Редослед на активноста

Споделување идеи за подобрување

Пленарно: Обучувачот дава упатства за да помогне во оваа серија на слободна размена меѓу поединците или малите групи.

Поединците или малите групи пред сите ја споделуваат својата најдобра идеја и тоа откако ќе се слушнат повратните информации од другите и ќе се добијат идеи за подобрување на нивните идеи.

Обучувачот треба да овозможи овие идеи – најдобрите – да се документираат и да се достапни за сите учесници.

Споделување идеи за подобрување

Да ги соединиме идеите!

Земете ја вашата идеја и побарајте некогаш со кого сè уште немате работено заедно или не сте размениле искуства. Менувајте се со друго лице, кога ќе ги кажувате вашите идеи за тоа како може да се подобрат училишните инклузивни тимови.

По размената и испитување како може да се подобри идејата, отидете до следното лице и повторете ја постапката.

Најдобрите идеи треба да бидат поставени пленарно и документирани за сите учесници!

Модул 3: Средини што го помагаат индивидуализираното учење

Опсежна изјава за целта

Модулот 3 се фокусира на средините за индивидуализирано учење. Основното начело на индивидуализираното учење е тоа дека училиштето постои за децата, а не обратно и затоа училиштата треба да се приспособат со цел да им овозможат на учениците да научат што повеќе. Но, училиштата исполнуваат и други функции; на пример, одново да го создадат социјалниот ред на општеството, што наведува на процес на селекција: иако секој има занимање, не секој може да стане министер, адвокат или доктор. Оваа социјална динамика и нејзиното влијание врз функционирањето на училиштата не треба да се заборави, а наставниците треба да станат свесни за различните мислења и дискусии во однос на тоа што е добар наставник: Наставник што вложува во најинтелигентните ученици? Наставник што голем дел од времето го минува поддржувајќи ги најслабите ученици? Наставник што ги постигнува најдобрите оценки на државните тестирања на учениците? Притоа, сите училишта имаат ограничени ресурси, а традиционалната настава се чини како единствениот ефикасен метод за подучување на големи одделенија во минимален простор, со материјали за учење што не се индивидуализирани. При работењето на овој модул не треба да се занемари реалноста на условите за работа на учесниците.

Индивидуализираното учење подразбира дека секое дете е прифатено како личност со таленти и способности, со специфично семејно потекло, социјален идентитет, како и со претходни искуства од учењето. Секое дете може да учи; учењето е суштински дел од човековата природа. Секое дете сака да биде дел од заедницата. На крајот, но не и помалку значајно, секое дете има амбиции, соништа, надежи и желба да стане независно; двигател на неговите или нејзините права. Искуството на компетентност, припаѓање и дејствување е суштинско за учењето, затоа што само децата што учествуваат во

активност може да научат од неа (види ја воведната брошура). Модулот 3 се стреми да илустрира како наставниците може да одговорат на овие потреби во својата училница. За да научиме нешто повеќе за наставниците, наставата и учењето, и за педагогија базирана на интересите и потребите на децата, ве молиме да ја разгледате брошурата 12 од изданието на УНИЦЕФ, *Инклузивно образование за децата со попреченост – пристап заснован врз права*.

Традиционално, вниманието на наставниците е повеќе насочено кон групата отколку кон поединечните деца. При подготовките за подучување тие ги земаат предвид интересите и претходното искуство од учењето на групата. Бидејќи децата се групирани во хомогени возрастни групи, наставниците очекуваат хомогеност и од аспект на учењето, интересите, стиловите на учење, стиловите на интеракција, итн. Доколку сите деца се исти и сакаат да го учат истото во исто време, групната настава е најнеефективна и најнефикасна. Меѓутоа, ова се случува ретко; оттаму некои деца обично се оставени да назадуваат, што во многу училишни системи се смета за прифатливо. **Инклузивното образование го оспорува ова верување и го нагласува правото на секое дете да учи.** Верувањата и претпоставките на наставниците во однос на учењето имаат значително влијание врз децата и затоа тие треба да бидат разрешени и јасни. Модулот ги разгледува овие верувања преку примери и студии на случаи што ги нагласуваат – без засрамување на учесниците.

Традиционално, вниманието на наставниците е насочено повеќе кон задачи отколку кон ситуации, и повеќе врз содржината на наставната програма отколку врз способностите на ученикот. Ако учениците може да ги завршат задачите и ако содржината на наставната програма е предадена на крајот на учебната година, се чини дека сè е во ред. Меѓутоа, дали учениците

навистина научиле нешто значајно што ќе можат да го употребат во својот живот? Докажете употребени во модулот 1, како и резултатите од меѓународните програми за тестирање на учениците, покажаа дека традиционалните методи на подучување се неефикасни, особено во нововидните училиници. Префрлањето на вниманието од задачите врз ситуациите, и од содржината на наставната програма врз способоста, не може да се постигне за неколку дена. Пристапот кон подучување преку ситуации се провлекува низ сите три модули (модел на теоријата на активност), и одново се применува во модул 3. Модулот 3 го нагласува значењето на поставувањето цели како акт на замислување на идните компетенции на учениците за водење на наставата. На учесниците им се дава можност за вежбање на поставувањето цели, бидејќи тоа е еден од најважните делови на планирањето на индивидуализираната настава.

Преглед

Пред започнувањето на овој модул, важно е обучувачот да биде целосно запознат со содржината на брошурата 11 – *Пристап кон средината за учење II, универзален дизајн за учење* – во изданието на УНИЦЕФ, *Инклузивно образование за децата со попреченост – пристап заснован врз права*, како и брошурата – *Наставници, инклузивно, подучување насочено кон децата и педагогија* – во истите изданија.

Бидејќи многу од она што е покриено во овој модул претпоставува дека обучувачот длабоко верува дека децата се двигатели на промена и умеат да ги изнесат (и пренесат) нивните желби, важно е обучувачот да биде запознат со работата на организацијата Да ги спасиме децата (Save the Children UK) поврзана со учеството на децата. Ве молиме видете на: <http://www.inclusive-education.org/publications/see-me-hear-me-guide-using-un-convention-rights-persons-disabilities-promote-rights>

Целта на модулот 3 е создавање средини што го помагаат индивидуализираното учење. Единицата 1 се фокусира на состојбата на учење на децата и младите, и за тоа како свеста на наставникот и децата за ситуацијата ги води нивните дејства. Поради недостиг на свесност за ситуацијата кај наставниците, многу можности за учење минуваат незабележани, а бариерите за учењето остануваат невидливи за наставниците. Децата реагираат на контекстуални информации; тоа влијае врз нивниот пристап кон

решавањето проблеми, оттаму врз резултатите од учењето. Презентирани се и разработени се различни примери за да им се помогне на учесниците да ги разберат контекстуалните влијанија на човечкото однесување. За крај на првата единица се употребува моделот на теоријата на активност за осврт кон различните компоненти што имаат влијание врз тоа како некој постапува во дадена ситуација. Разбирањето на интеракцијата меѓу личноста и контекстот е важно за да се разберат состојбите на учење.

Единицата 2 се фокусира врз следниот чекор во циклусот за решавање проблеми: штом некое лице се стекнало со добро разбирање на состојбата (анализирање/разбирање), тој/таа започнува да ги замислува можните начини за одење напред. Некои луѓе имаат поинтуитивни процедурални пристапи кон решавањето проблеми (да почнеме одовде и да видиме што ќе се случи), другите си поставуваат експлицитни цели и ги дефинираат очекуваните резултати и потоа продолжуваат да размислуваат за стратегија. Поставувањето цели прво се разгледува преку секојдневни примери со цел учесниците да се запознаат со пристапот, а потоа се прсликува во рамките на пристапот на „Животен циклус“. Преку серија вежби учесниците се водат за да ја согледаат разликата меѓу краткорочни, среднорочни и долгорочни цели и како тие се поврзуваат со успехот, постигнувањата и способностите. Нивното внимание потоа се насочува кон фактот дека тие често ќе се соочуваат со противречни цели во својот професионален живот; она што изгледа најдобро за детето, за поттикнување на неговите/нејзините способности, не е секогаш во интерес на училиштата или наставниците.

Единицата 3 е посветена на приспособување на состојбите на учење и се обидува да го нагласи фактот дека ова не значи креирање поединечна програма за секој ученик (или за „посебните“ ученици) со што децата би се изолирале едни од други. Вниманието на учесниците е насочено кон фактот дека во секоја ситуација може да се научат многу различни работи. Повторно, тоа ќе зависи од свесноста на наставникот за ситуациите и дали тој/таа е свесен/а за овие можности. Употребувајќи ја студијата на случај претставена во единицата 1, учесниците треба да размислат за што е можно повеќе можности за учење – врз основа на првиот редослед (раскажување на басната „Јагнето и волкот“). Последователно, учесниците креираат различ-

ни цели коишто може да бидат постигнати, земајќи ги предвид различните можности за учење. Без никакви приспособувања на училишната, можностите за учење се отворени, затоа што тие сега претставуваат можности во умот на наставникот. Приспособувањето на средините за учење е последната поента на оваа единица, пред учесниците да бидат повикани да размислат за своите сопствени компетенции во однос на тоа што значи да се биде инклузивен наставник.

Единицата 4 се стреми да соедини сè што дотогаш било разгледано во трите модули. Учесниците имаат можност да дискутираат едни со други за она што им е потребно, како и за она што треба да биде воведено или променето во нивното училиште за да се промовира инклузивното образование. Потоа, групите ќе ги одберат најдобрите идеи и ќе ги конкретизираат за да можат да ги искористат во нивната околина и да ги споделат со другите учесници. Последната активност се фокусира на освртот кон модулите и размислување како може да се започне со употреба на она што било научено во нивната работна околина. Оваа активност треба да ја креира обучувачот, бидејќи таа треба да ги исполнува локалните барања.

Учесници

Обуката ќе биде успешна само ако успее да допре до знаењето, искуствата и верувањата што ги носат наставниците на обуката. Модулот треба да им овозможи на учесниците да станат двигатели на инклузивно образование во нивната работа. Тоа бара можности за размислување за сопствената ситуација и за креирање врски меѓу содржината на модулот и нивните активности.

Обучувачот треба да знае што е можно повеќе за ситуацијата на учесниците, пред започнувањето на модулот. Тоа ќе направи разлика за тоа каде моментално се наоѓаат во нивниот професионален развој: дали сè уште се студенти за да станат наставници, дали се наставници-почетници или искусни наставници? Дали се наставник-едукатор или наставник-ментор? Разликата во професионалното искуство на учесниците може да биде позитивно употребена, овозможувајќи учење меѓу учесниците. Тоа создава можност за носење на принципите на инклузивното образование.

Може да се размисли и за начините на кои учесниците може да бидат поддржани во нивното

индивидуално учење. Постојат различни алатки што може да се искористат со цел учењето да стане видливо (како што е креирањето портфолио или пишувањето дневник за учењето).

Средина што помага

Околината којашто е креирана во текот на обуката треба да ја олеснува размената, дискусијата и документирањето на мислите, очекувањата и идеите. Таа треба да ги промовира идеите и начелата на инклузивното образование, со вреднување на различните искуства што ги носат учесниците на обуката, со овозможување на индивидуално учење и со создавање на атмосфера на соработка.

Модулите се засновани врз активност затоа што се стремат да го поддржат обучувачот во создавањето на можности за учење. Учесниците треба да дадат свој придонес за да може да се потпрат на заедничкиот збир од знаења и да учествуваат и да соработуваат. Средината за учење, создадена од обучувачот, треба да го помогне активното учење, а не да пренесува информации што се достапни и на друго место.

Важен дел од тоа да се биде олеснувач на учењето е обучувачот да се осигура дека учењето ќе биде видливо. Модулот дава предлози како да се постигне тоа за индивидуалните активности, но обучувачот треба да размисли за документирање на учењето на учесникот, за водење евиденција за значајните исходи од дискусиите или индивидуалната работа и за олеснување на примената на наученото во работната средина на учесниците.

Обуката ќе биде поефикасна, доколку може да се создадат врски меѓу околината за обука и реалната работна околина. Тоа може да се постигне со вметнување на модулот во сеопфатен проект или активност за промовирање на инклузивното образование во училиштето или во заедницата. Доколку модулите од обуката се комбинираат со развојна дејност, практиката може да го зајакне учењето на модулите. Активностите дадени во овој модул може да се прошират во практичната работа во училиштата.

Учесниците ќе бидат помотивирани, доколку нивното учество во модулот послужи за повеќе цели. На пример, доколку модулите се акредитирани од Министерството за образование и придонесуваат кон исполнување на обврските за професионален развој или квалификации,

тоа ќе претставува дополнителен фактор на мотивација за завршување на модулите.

Како да се пристапи кон модулот

Обучувачите треба да се чувствуваат опуштено во однос на содржината и концептите во овој модул. Тоа може најдобро да се постигне доколку тие биле претходно активно вклучени како ученици. Доколку на обучувачот не му е пријатно во однос на некои активности, тој/таа може да размисли за креирање алтернативни активности што ќе служат за истата или за слична цел.

Концептите презентирани во овие модули не се нешта што треба да се научат, туку нешта што треба да се употребат. Концептуалното разбирање ќе биде продлабочено преку примена на овие концепти врз практични проблеми. Концептите треба да се гледаат како алатки за мислење и за водење на дејството, а не како нешто што треба да се научи како изолиран дел од знаењето. Затоа, теоретскиот вовед кон концептите треба да биде минимален за да се обезбедат соодветни можности за активно мислење и решавање проблеми.

За да им се помогне на учесниците во ориентацијата, важно е да се обезбеди преглед на модулите и единиците и да се даде можност за осврт кон нив. Поради тоа, треба да се оддели време за запознавање со целите на единицата. Иако ова не е организирано како активност, тоа треба да биде првиот фокус на обуката. Тоа ќе им дозволи на учесниците самите да се ориентираат, што е неопходно за кој било активен ученик. Целите, наведени за секоја единица, треба да бидат споделени со учесниците. Тие може да се искористат за разгледување на единиците и модулите.

Продуктите, создадени од учесниците, треба да бидат разбирливи за да може повторно да се употребат во текот на обуката. Бидејќи употребливоста на овие продукти ќе зависи од нивниот квалитет, обучувачот е тој што треба да одлучи како да се употребат.

Единица 3.1.:

Анализа на состојбата на учење кај деца и млади

Преглед на единицата 3.1.

Цели на единицата

- ▶ Да се примени она што е досега научено за анализирање на состојбите на учење.
- ▶ Да се научи да се анализира состојбата од перспектива на наставник и ученици.
- ▶ Да се вежба фокусирање врз состојбите наместо карактеристиките на ученикот.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање што го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да се постават кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

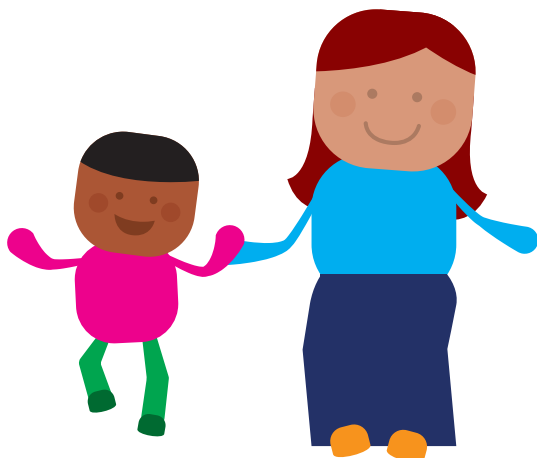
Активност 3.1.1.: Подготовка: Свесност за ситуацијата

Активност 3.1.2.: Студија на случај „Јагнето и волкот“

Активност 3.1.3.: Разбирање на свесноста за ситуацијата кај децата

Активност 3.1.4.: Навраќање на тестот со слез

Активност 3.1.5.: Примена на модел кај Сара и нејзините соученици

Активност 3.1.1.: Подготовка: Свесност за ситуацијата

Преглед

Цели:

- ▶ Запознавање со важноста на свесноста за ситуацијата.
- ▶ Размислување за влијанието на свесноста на ситуацијата врз носењето одлуки.
- ▶ Подготовка за работење на студијата на случај „Јагнето и волкот“.

Фокус на активностa:

Две ситуации што креираат дилеми.
Сопствена свесност за ситуацијата.
Влијание на свесноста за ситуацијата врз носењето одлуки.

Материјали и методи:

Упатства на слајд, хартија и молив (изборно).
Самоанализа и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Свесноста за ситуацијата е знаење за тоа што се случува во вашата моментална средина во контекст на место и време. Меѓутоа, не е само тоа. Делумно, свесноста за ситуацијата е формирана од разбирањето што се случило претходно (нештата што довеле до моменталната средина која ја доживувате) и умењето да се предвидат идните настани пред да се случат (оние нешта кои сè уште не се случиле, меѓутоа се предвидува дека ќе се случат – исходите од вашите дејства или интеракции). Види на: <http://www.samatters.com/using-simulation-environment-to-improve-situational-awareness/>

Свесноста за ситуацијата е важна за инклузивното образование затоа што согледувањето и толкувањето на ситуацијата има огромно влијание врз дејствата на наставниците. Поради тоа што наставниците се помоќниот партнер во интеракцијата во рамките на училищата, нивната свесност ќе има големо влијание врз мотивацијата на учениците, чувството за себе и способноста за учење. Свесноста за ситуацијата е „метакогнитивната ангажираност“, која е неопходна за водење на сопствените дејства од еден момент до другиот („потези“, види во воведната брошура во „Потези, рутина и концепти“). Ова ќе биде подетално разработено со учесниците, подоцна во овој модел.

Дилема е недоумица во комуникацијата каде што поединците или групите примаат две противречни пораки во ситуација каде што овој конфликт (навидум) не може да биде разрешен. На пример: еден млад човек е одбиен (невербално) кога ја изразува љубовта за оваа мајка. Кога тој реагира на ова одбивање, мајката го обвинува и го понижува и него и неговите чувства. Најверојатно, ова е модел на интеракција, кој може да придонесе кон шизофреничен напад. Како директна спротивност, зен наставникот сака да го подучи својот ученик да размислува поинаку и да се ослободи од манипулации. зен ученикот учи дека постојат илјадници начини да се реагира на одредена ситуација, наместо да се заглави во невозможна. Оваа промена во размислувањето е она што треба да го научат наставниците кога се соочуваат со ситуации каде што се чувствуваат заглавени – меѓу интересите на учениците и своите интереси.

Редослед на активноста

Вежба „Свесност за ситуацијата“ (прво пленарно, потоа во мали групи)

Наставникот дава вовед кон вежбата, прашувајќи дали учесниците некогаш слушнале за „свесност за ситуацијата“. Обучувачот претставува две ситуации и ги повикува учесниците да дискутираат за прашањата.

На учесниците им е дадено одредено време да размислат за прашањата и да смислат некои одговори. Доволни се десет минути за анализирање на ситуацијата и смислување начини на кои реагираат младиот човек и ученикот.

Дискутирајте за одговорите и хипотезите на пленумот.

Што е свесност за ситуацијата? (пленарно)

Обучувачот ги анализира изјавите на овој слајд, заедно со учесниците, употребувајќи ги коментарите и решенијата креирани во последната серија.

Обучувачот и учесниците може да дадат некои дополнителни примери што го нагласуваат значењето на свесноста за ситуацијата.

На пример, пилотот Чесли Саленбергер, кој во 2009 година слета со Ербас А320 на реката Хадсон без никој да се повреди; или граѓаните коишто правилно ги читаат знаците на чудно однесување и помагаат во спречувањето на терористички напад.

Свесност за ситуацијата

Еден млад човек, кој неодамна закрепна од шизофреничен напад, беше посетен од неговата мајка. Му беше мило што ја гледа и импулсивно ги стави рацете околу нејзините рамена, при што таа се вкочани. Тој ја повлече раката и таа го праша: „Не ме сакаш повеќе?“ Потоа тој се вцврени, а таа рече: „Мило, не треба толку лесно да се засрамуваш и да се плашиш од своите чувства.“

Зен учителот го зема стапот и го држи врз главата на ученикот и вели: „Ако кажеш дека овој стап е вистински, ќе те удрам со него. Ако кажеш дека не е вистински, ќе те удрам со него. Дали овој стап е вистински?“

Што се случува овде? Опишете го вашето разбирање на ситуациите. Што следно ќе направат младиот човек и ученикот?

Што е свесност за ситуацијата?

Информациите без контекст имаат мала вредност. Оној кој носи одлуки мора да има разбирање за оперативната средина и тоа бара обработка на трагите и знаците за да се протолкува она што се набљудува и слуша.

Свесноста за ситуацијата е:

- Основа за добро носење одлуки
- Формирана од набљудување и разбирање на она што се случува во вашата средина.

Ова „разбирање“ понатаму се користи за да се направат предвидувања за идните настани. Овие предвидувања го водат носењето одлуки и дејства.

Активност 3.1.2.: Студија на случај „Јагнето и волкот“

Преглед

Цели:

- Размислување за свесноста за ситуацијата на наставниците и учениците.
- Анализа на учеството на децата во ситуациите.
- Осврт кон влијанието на наставниците врз состојбата на учење на децата.

Фокус на активността:

Студија на случај којашто нагласува како наставникот може да стане бариера за учењето.

Ситуации од перспектива на наставникот и учениците.

Влијание на непознавањето на ситуацијата од страна на наставникот врз мотивацијата на ученикот.

Материјали и методи:

Хартија и молив за работење на студијата на случај (изборно: табла за презентации (флипчарт) или слајдови за презентирање на пленумот).

Работа во мали групи, групна дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Модел на комуникација од четири страни:
http://en.wikipedia.org/wiki/Four-sides_model

Информации за обучувачот

Студијата на случај е пример за наставник којшто има мала свесност за ситуацијата, пропушта многу можности за учење и креира амбиент каде што се обесхрабрува вистинското учење. Наставникот создава ситуации кои водат до ограничувања на учеството како резултат на способност (Сара не може добро да слуша), припаѓање (Ивана не е вклучена во разбирањето; Тобијас го губи интересот) и автономија (Дејан не е почитуван од наставникот).

Наставниците се склони прво да се фокусираат на задачата што е пред нив и содржината што сакаат да им ја „пренесат“ на учениците. Додека таа ја чита приказната, учениците се многу внимателни и мотивирани, очигледно е дека оваа приказна им значи нешто. Меѓутоа, таа е толку фокусирана на приказната и задачите што сака учениците да ги завршат потоа, што не обрнува соодветно внимание на реакциите на учениците. Реакциите изразуваат длабоко разбирање, а тоа требаше да биде анализирано за да се нагласи природата на басните и зошто се користат и денес. Разбирањето што се појавува кај учениците е уништено кога наставничката продолжува со задавање на следните задачи, наместо да ја искористи ситуацијата за понатамошно анализирање.

Всушност, наставникот креира дилема: им дава алатка на децата да ја анализираат сопствената ситуација (наставникот е волкот, децата се јагнињата): децата може да кажат што сакаат, тоа воопшто не прави разлика, а наставникот го прави токму она што сакал да го направи уште од почетокот. Им забранува на децата да ја употребат оваа алатка за проширување на нивното разбирање. Децата кои често минуваат низ вакво искуство, ќе загубат секаков интерес за учење и ќе почнат да го презираат наставникот, училиштето и учењето воопшто.

Студијата на случај одново се фокусира врз прашањата за учеството и комуникацијата, вклучувајќи ги и прашањата за моќта и потеклото на исклучувањето. Обучувачот треба да ги направи видливи овие врски за да им помогне на учесниците во поврзувањето на она што веќе го научиле со она на што ќе работат во овој модул.

Редослед на активноста

Вовед кон студијата на случај (пленарно)

Обучувачот укажува дека оваа студија на случај се однесува на свесноста за ситуацијата на наставничката и нејзините четири ученици. Се фокусира на две серии од една лекција, по втората серија учениците треба да работат индивидуално на прашањата што се подготвени од наставничката.

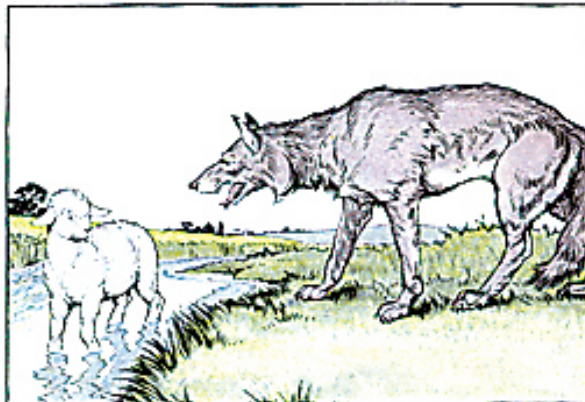
Обучувачот прашува дали учесниците ја знаат оваа басна од Езоп, раскажувач од Стара Грција, кој живеел 620–564 пр. н.е. Ако басната е добро позната, обучувачот може брзо да мине на следниот слајд, во спротивно приказната треба да биде раскажана.

Потоа, обучувачот ги претставува четирите деца присутни во училницата меѓу сите други деца. Учесниците ќе посветат посебно внимание на реакцијата на овие четири деца.

Потоа, обучувачот ги води учесниците низ двата слајда што даваат кратко резиме на двете серии.

Учесниците треба да се навратат на овие слајдови за да продискутираат за прашањата (види ја следната серија).

Студија на случај „Јагнето и волкот“

Басната „Јагнето и волкот“

Си бил еднаш еден волк и се плискал во изворот на падината. Кога го кренал погледот, видел едно јагне како пие вода малку подолу. „Еве ми ја вечерата“ си рекол „само да најдам некој изговор и да го фатам.“

Му рекол на јагнето, „Како се осмелуваш да ја матиш водата од која пијам?“

„Не, волку, не,“ му одговорило јагнето; „Како можам да ти ја матам водата, волку, кога ти си погоре, а јас подолу?“

На тоа волкот му рекол: „А, зошто лани, ова време, ме нарекуваше со погрдни имиња?“

„Тоа не е вистина,“ одговорило јагнето; „Јас имам само шест месеци.“

„Не ми е гајле,“ почнал да `рже волкот; „Ако не си бил ти, тогаш бил татко ти,“ и истрчал накај сиротото јагне и го изел.

Претставување на четири деца

Сара е наглува. Таа има тешкотии со слушањето, особено во групни ситуации и се срами да зборува, поради тоа што има проблеми со изговорот на зборовите.

Тобијас беше дијагностициран со синдром на невнимание и хиперактивност. Тој е импулсивен и затоа му е тешко да го следи она што го кажува наставничката во подолг временски период. Тој има проблем да ги запамети упатствата.

Ивана не го говори наставниот јазик. Не секогаш ги разбира задачите кои се објаснети од страна на наставничката. Било какви писмени информации не и се достапни.

Дејан е многу горделив и независен. Тој се навредува од пристапот на наставничката да го третира како девојче и чувствува дека не ја почитуваат неговата потреба за автономија

	Сесија 1: Наставничката ја чита приказната Наставничката изјавува дека ќе ја прочита басната пред учениците од четврто одделение. Дејан забележува, неповикан, дека одделението е престоаро за приказни за мали деца. Наставничката го игнорира и почнува да чита. Додека наставничката чита, учениците внимателно слушаат и јасно е дека тие се фасцинирани од приказната и на некој начин се допрени од нејзината порака. Ивана делува малку збунета, но Тобијас е невообичаено внимателен.
	Сесија 2: Прашања и одговори Откако ја прочита приказната, наставничката праша дали учениците имаат некои прашања или забелешки. Сара вели „волкот не можеше да го поднесе тоа што јагнето беше многу невино.“ Некоје друго дете коментира „тој само бараше изговор за да го изеде јагнето.“ Сепак едно дете додаде „тој не го слушаше она што го кажа јагнето, само сакаше да го изеде.“ Наставникот одговори со „да“ или „добро“ и се движеше од едно дете до друго. Набрзо во одделението замолчеа. Дејан почна да го удира девојчето што седи до него, а наставничката го прекори. Во овој дел од часот, Тобијас си играше со пенкалото, обидувајќи се да го балансира на едниот прст, но наставникот не го забележа тоа. И Сара и Ивана изгледаат збунето, но тие се тивки и фокусирани на наставникот. Наставничката го завршува овој дел од часот, кога четирите деца ќе го дадат својот одговор. Воодушевувањето кај учениците, што можеше да се почувствува претходно, сега целосно исчезна. Наставничката ја објаснува работата што треба да се направи.
<i>Дискусија за студијата на случај (пленарно)</i> Обучувачот ги прегледува прашањата за да се осигура дека учесниците ги разбираат. Тој ги повикува учесниците да дискутираат за прашањата во мали групи и да ги запишат заклучоците и да ги споделат со другите. Учесниците дискутираат за прашањата поединечно или во мали групи. Учесниците известуваат за дискутираното. Обучувачот ги додава своите размислувања (види исто „информации за обучувачот“ за оваа активност).	Ве молиме дискутирајте по следните прашања! Што се случува во овие две сесии од лекцијата? Опишете ја ситуацијата од перспектива на наставникот. Каково е разбирањето на наставникот за ситуацијата? Опишете ја ситуацијата од перспектива на четирите деца. Каково е нивното разбирање за ситуацијата? Идентификувајте ги клучните одлуки што ги направила наставничката и размислете за алтернативите кои можеа да го поттикнат учеството на четворицата ученици? Кои се вашите заклучоци? Запишете ги и споделете ги.

Активност 3.1.3.: Разбирање на свесноста за ситуацијата кај децата

Преглед

Цели:

- ▶ Да се креира разбирање дека ситуациите влијаат врз однесувањето.
- ▶ Да се научи ситуациите да се гледаат низ очите на децата.
- ▶ Примена на моделот на теоријата на активност за да се анализираат ситуациите.

Фокус на активността:

Влијание на контекстот на свесност за ситуацијата на децата.

Моделот на теоријата на активност за да се создаде претстава за свесноста за ситуацијата.

Материјали и методи:

Хартија и моливи, флипчарт, пенкала.

Бура на идеи, индивидуално или во мали групи (види информации за обучувачот).

Дополнителни информации/алтернативи:

Може да се изберат други пристапи со цел работните врски да се направат видливи или да се одбележи (мапира) соработката.

Информации за обучувачот

Наставниците можат да ги поддржат децата во нивното учење само доколку овозможат разбирање на ситуацијата од перспектива на детето. Фокусот на оваа активност е да се нагласи значењето на контекстот во кој се спроведува активността. Примерот, употребен во оваа активност, е преземен од истражувањето кое беше направено од Купери Харис во 2002 година (Cooper, B., Harries, T., 2002, *Образовни студии по математика*. 49, 1–23). Истражувањето „Детските одговори на противречни 'реални' математички проблеми: Колку реални може да бидат децата?“ покажува дека контекстот има влијание врз пристапот на децата кон задачата. Следното е извадок од истражувањето: „Нивните резултати се презентирани од аспект на два вида одговори на прашањето во врска со писмото од 120 грама. Ученикот може да го 'прочита' резултатот, гледајќи ја табелата што е реално да се очекува дека ќе го направи и во пошта. Од друга страна, ученикот може да употреби стратегија што вклучува пресметување на стапката на поштарина, на пример со додавање на стапката којашто е претставена во колоната за 20 грама на стапката за 100 грама за да се добие стапката за 120 грама. Селје (Säljö) и Виндам (Wyndhamn) открија дека 57,4% од учениците што ја работеа задачата за изолираните 120 грама на часот по математика правеа пресметки за да го добијат одговорот, додека само 29,3% од учениците кои го решаваа 'истиот проблем' на часот по општествени науки го направија истото. Ова го наведува јасното влијание на контекстот врз одговорот“.

Наставниците имаат тенденција да се фокусираат врз задачите и не се осврнуваат доволно на контекстите во кои се изведуваат овие задачи. Со цел да се приспособат состојбите на учење на потребите на учениците, наставниците треба да бидат свесни за контекстуалните фактори и на тоа како начинот на кој го претставуваат прашањето, ситуацијата или проблемот влијае врз нивниот пристап. Овој пример ја нагласува оваа поента во главни црти и ја поврзува со искуствата на учесниците – без да се осврне на разликите меѓу поединечните деца.

Редослед на активноста

„Свесност за ситуацијата кај децата“ (пленарно)

Обучувачот дава краток вовед кон оваа „задача“ и ги повикува учесниците да ги предвидат одговорите на ученикот. Обучувачот ги истакнува двата различни амбиенти (лекција по математика наспроти лекција по општествени науки).

Обучувачот прво треба да ги праша учесниците за нивните претпоставки и потоа да го претстави доказот од истражувањето.

Изборно е дали ќе се документираат или не главните поенти од дискусијата.

Обучувачот ги потсетува учесниците на моделот на теоријата на активност, кој веќе беше употребен во модулот 1 и 2. Овде, моделот може да биде употребен за да се нагласи разликата во свесноста за ситуацијата.

Обучувачот може да ги претстави двата слајда и да ги повика учесниците да ги додадат своите размислувања или обучувачот може прво да претстави образец од моделот и да ги повика учесниците да анализираат.

Обучувачот треба да согледа дали овде учесниците го разбираат влијанието на контекстот. За таа цел може да се дадат примери што се поврзуваат со секојдневниот живот на учесниците.

- ▶ Кога Дездемона, сопругата на Отело, вреска дека умира, никој не повикува доктор, затоа што контекстот (опера) упатува на тоа дека таа само глуми.
- ▶ Доколку сме во продавница со пријатна музика и во која има убава миризба, поголема е веројатноста дека ќе купиме нешто.
- ▶ Подобро можеме да се потсетиме на информациите во ситуација во која во прв ред сме ги дознале. Кога се наоѓаме на одредено место, тоа ги активира сеќавањата за тоа место. Оттаму: Доколку се подготвувате за тест, најдобро е тоа да го правите во средина која е слична на средината за тестирање!

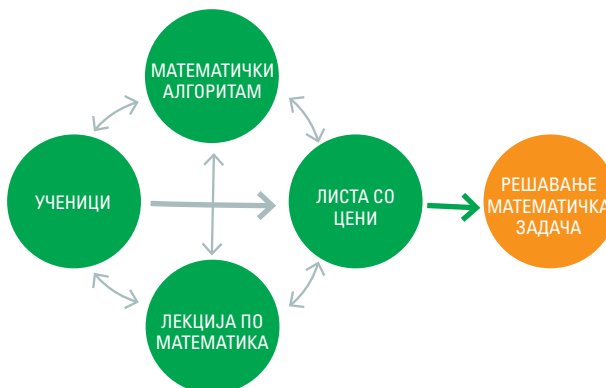
Свесност за ситуацијата кај децата

Прашање: Колку би чинело да се испрати писмо кое има маса 120 грама во Шведска? (на децата им е дадена табела)

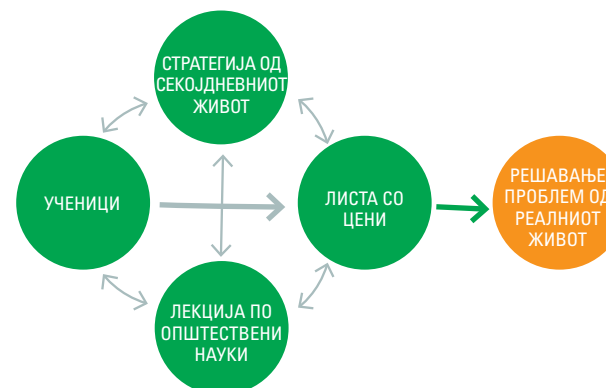
Писма Домашни	
Обични писма и разгледници	
Максимална маса во грамови	Поштарина SEK
20	2,10
100	4,00
250	7,50
500	10,50
1000	14,50

Разгледувањето на проблемот во лекција по математика наспроти лекција по општествени науки има влијание во резултатите – кое е влијанието и зошто?

Употреба на моделот на теорија на активност

Употреба на моделот на теорија на активност

Активност 3.1.4.: Навраќање на тестот со слез

Преглед

Цели:

- Разбирање како однесувањето на наставникот влијае врз однесувањето на ученикот.
- Размислување за влијанието на недоверливите средини врз импулсивноста на децата.
- Стекнување искуство дека истражувањето може да биде значајно за наставниците.

Фокус на активноста:

Тестот со слез.

Влијание на недоверливиот контролор врз однесувањето на децата кога чекаат.

Материјали и методи:

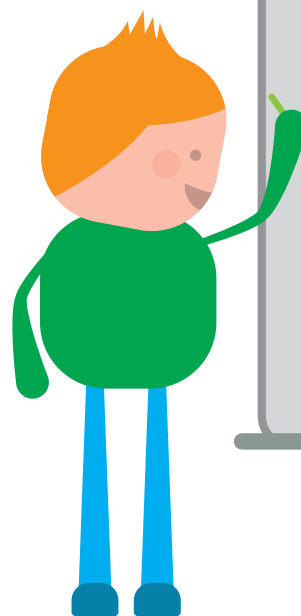
Не се потребни материјали.

Размислување и дискусија

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност е всушност презентација на истражувањето за носење одлуки (Kidd, C., Palmeri, H., Aslin, R.N. (2013). *Носењето одлуки од страна на малите деца во врска со задачата со слез влијаат врз подоцнежните верувања за доверба и сигурност во окружувањето*, *Cognition*, 126(1), 109–114). Исто така, има и видеоснимка од Универзитетот во Рочестер, која е достапна на интернет и го објаснува оригиналниот тест со слез, како и замислата и резултатите од истражувањето. Истражувањето нагласува дека она што се сметаше за карактерна особина (импулсивност) може да биде под влијание на факторите од средината. Наставниците се склони да веруваат дека тие не можат да влијаат врз импулсивноста (на пр. Тобијас) и ја воочуваат како фиксна особина наместо како состојба, и нема да вложат многу напор да размислат за тоа како би можеле да создадат олеснувачки средини.

Редослед на активноста

Навраќање на тестот со слез (пленарно)

Обучувачот ги прашува учесниците дали некогаш слушнале за тестот со слез. Тој прво бил спроведен од страна на Волтер Мишел и неговите колеги во 60-тите и 70-тите години од минатиот век.

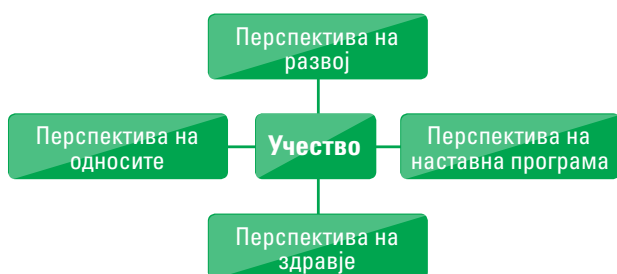
Импулсивноста е нормална кај малите деца (на пр. испадите на бес на тригодишно дете кое не го добива она што го сака), но на четиригодишна возраст, децата треба да можат да го одложат задоволството. Очигледно е дека ова е нешто што децата треба да го научат, но импулсивноста е исто така тенденција кај одредени карактери („Природа и воспитување“). Умењето да се одложи задоволството е силен показател на успехот во училиште и професионалниот живот.

Обучувачот го објаснува тестот; тој исто така е достапен и на Јутуб (YouTube), доколку обучувачот сака да оддели време за да го гледаат. Доколку на публиката не ѝ е познат концептот, видеоснимката ќе биде од голема помош.

Тестот беше одново разгледан од истражувачите кои сакаа да знаат дали социјалниот контекст направи разлика во однос на тоа колку долго чекаат децата. Обучувачот може да ја објасни замислата на експериментот, употребувајќи ги овие слајдови. Повеќе детали може да се најдат на видеоснимката и во истражувањето (види ја горната референца).

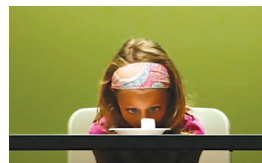
Резултатите треба да бидат продискутирани со учесниците. Кои заклучоци ги извлекоа од овој експеримент? Што им е потребно на импулсивните деца како што е Тобијас? Дали имаат импулсивни деца во својата училница? Дали ги зеле предвид сите четири перспективи кога се обиделе да ги објаснат нивните ограничувања на учеството?

Ова истражување ја нагласува перспективата на врските, но исто така овде може да бидат анализирани сите четири перспективи.

Дали способноста за одложување на задоволството е „самоконтрола“?

Децата се неуспешни во одложувањето на задоволството заради подоцнежното постигнување на поголема награда, при што некои се понеуспешни во чекањето од другите.

Индивидуалните разлики во способноста да се почека се припишани на самоконтрола, делумно поради докази дека оние што одложуваат подолго време, се поуспешни во понатамошниот живот.

Меѓутоа контекстот прави разлика – навраќање на тестот со слез

Дали социјалниот контекст влијае на самоконтролата на децата?

Ситуација со цртање пред вистинскиот тест со слез:

На детето му е кажано дека контролорот има многу убави фломастери и ќе оди да ги земе сега

<https://www.youtube.com/watch?v=JsQMdECFnUQ>

Две експериментални групи: доверлива наспроти недоверлива средина

Контролорот се враќа со ветените боички

Контролорот се враќа и вели дека згршила, нема други боички

Резултати и заклучоци

Децата во доверливата група чекале просечно по 12 минути пред да го изедат слезот – споредено со 4 минути во групата која беше изложена на недоверливо однесување.

Чекањето, одложувањето, е под влијание на искуството пред експериментот

Искуството на недоверливост од партнерот во интеракцијата е поврзано со способноста за самоконтрола.

Дали можете да извлечете некакви заклучоци од овој експеримент?

Што им е потребно на импулсивните деца каков што е Тобијас?

Активност 3.1.5.: Примена на модел кај Сара и нејзините соученици

Преглед

Цели:

- ▶ Продлабочување на разбирањето на ситуациите со вежбање на анализа на ситуациите.
- ▶ Употреба на анализа на ситуацијата за испитување на контекстите на учење.
- ▶ Истражување како дејствата на наставникот може да создадат неповолни средини за учење.
- ▶ Размислување за начините на кои наставниците може позитивно да влијаат врз ситуациите.

Фокус на активността:

Ограничувања на учеството на Сара, Тобијас, Ивана и Дејан.

Анализа на моделот на активност за ограничувањата на учеството.

Влијанието на наставниците врз средините за учење.

Материјали и методи:

Флипчарти, пенкала (изборно за известување), обрасци на моделот на активност. Размислување и самоанализа, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

За информации за моделот на теоријата на активност, види во воведната брошура, модул 1 и модул 2.

Доколку воопшто е можно, охрабнете ги сите учесници да го гледаат Вебинар 11 – Пристап кон средината за учење II, Универзален дизајн за учење – во изданијата на УНИЦЕФ, *Инклузивно образование за деца со попреченост – пристап заснован на права*, пред почетокот на оваа активност.

фактот дека луѓето може да ја искушат истата ситуација прилично различно, и како противречните пораки од наставникот може да креираат ситуации на дилеми. Барьерите креирани од наставникот беа испитани во главни црти, но не специфично за поединечни деца. Фокусот беше врз тоа да се стане свесен (перцепција, види модул 1) за севкупната ситуација создадена од наставникот, и како ситуациите може да ги охрабрат или да ги обесхрабрат децата и да влијаат врз нивното учество во текот на лекцијата.

Во оваа активност, учесниците се повикани самите да го употребат моделот на теоријата на активност за да ја анализираат ситуацијата на децата за време на критичните точки во текот на лекцијата. Треба да биде избран моментот кога учеството е под најголем ризик за четирите деца, на пример:

- ▶ Сара: Наставничката ја кажува приказната (Наставничката создава ситуација каде што Сара не може да го употреби својот слух за да ја разбере приказната. Решение: промена на алатката: слушно апаратче, слики за поддршка на разбирањето; или промена на контекстот: нека седи во првиот ред.).
- ▶ Тобијас: Наставничката одговара со да/не (Тобијас губи интерес и мотивација и се впушта во однесување кое веќе не е ориентирано кон целта/нема намера. Решение: наставничката го менува контекстот или го привлекува неговото внимание.).
- ▶ Ивана: Наставничката ја кажува приказната (Ивана не може да ја следи приказната, таа не може да го користи наставниот јазик како алатка за пристап до значењето на приказната. Решение: дајте ѝ го на Ивана текстот, пред лекцијата, на јазикот што таа го зборува во домот.).
- ▶ Дејан: Тој удира девојче, наставничката го прекорува (Дејан го изгуби интересот и мотивацијата, го фокусира вниманието врз девојчето, веројатно за да го привлече вниманието на наставничката. Решение: наставничката можеше да му се обрати, на пример на неговата забелешка за „приказна за мали деца“ за да ја направи ситуацијата да биде позначајна за него.).

Информации за обучувачот

Оваа активност ја придвижува анализата на ситуацијата еден чекор напред. Во активността 3.1.2. (Јагнето и волкот), учесниците беа повикани да ја истражат „свесноста за ситуацијата“ на наставниците и учениците – нагласувајќи го

Одговорите од учесниците ќе му овозможат некако разбирање на обучувачот за тоа колку учесниците умеат да ги анализираат ситуациите, земајќи ја предвид перспективата на детето. За време на дискусијата за промените во сре-

дината, треба да се нагласи дека промените во средината може да влијаат врз која било компонента на активност на детето. Наставничката може да го „смени“ детето (Кој?) со тоа што ќе го мотивира, осигурувајќи се дека ситуацијата одекнува во неговиот/нејзиниот идентитет и искуства. Наставничката може да влијае врз стратегиите што ги применува детето (Како?), со овозможување алатки што го поддржуваат извршувањето на активност (напишаната приказна за Сара, преводот за Ивана). Наставничката може да влијае врз социјалниот контекст (Каде?) со креирање на позитивен и охрабру-

вачки амбиент во училницата и со негување на позитивните врски. Наставничката може да им помогне на децата да го фокусираат нивното внимание на одредениот објект (Кој? објект) со зголемување на предвидувањето и давајќи инспиративна презентација на приказната. Наставничката може да ги зајакне резултатите од учењето (намера) со тоа што ќе ги наведе и ќе ги мотивира децата да постигнат значаен резултат.

Редослед на активност

„Примена на моделот за Сара и соучениците“ (индивидуална работа или работа во мали групи)

Обучувачот ги објаснува упатствата. Досега учесниците имаа многу можности да го употребат моделот на теоријата на активност. Сепак, обучувачот може да одлучи да разработи пример со учесниците.

Индивидуална работа или работа во мали групи. Обучувачот треба да одлучи дали резултатите треба да бидат доставени до пленумот или не.

Известување на пленумот (изборно).

Применете го моделот на Сара и соучениците!

Вратете се на лекцијата за јагнето и волкот и создадете слична слика за децата кои се прикажани таму. Изберете го моментот кога нивното учество е ограничено и кога наставниците може да го протолкуваат нивното однесување како „немирно“, „невнимателно“ или „некадарно“.

Замислете го моделот: Што може да се промени во средината?

Единица 3.2.: Поставување ефикасни цели

Преглед на единицата 3.2.

Цели на единицата

- ▶ Примена на пристапот кон животниот циклус при поставувањето цели.
- ▶ Градење на капацитетот за креирање ефикасни краткорочни, среднорочни и долгорочни цели.
- ▶ Употреба на изјави за целите или намерите, за обезбедување значајни повратни информации.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите или намерите на единицата туку и да побараат од учесниците да го запишат секое прашање што го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Овие прашања може да бидат поставени кога тој проблем ќе се разгледува на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

Активност 3.2.1.: Постигнување самоопределена цел

Активност 3.2.2.: Пристап кон животниот циклус и поставување цели

Активност 3.2.3.: Краткорочни, среднорочни и долгорочни цели

Активност 3.2.4.: Употреба на изјавите за цели за повратни информации

Активност 3.2.5.: Противречни цели

Активност 3.2.1.: Постигнување самоопределена цел

Преглед

Цели:

- ▶ Истражување на спецификите на поставувањето цели, започнувајќи со искуствата на учесниците.
- ▶ Размислување за она што ја прави целта ефикасна и како може да се поддржи следењето на одредена цел.
- ▶ Стекнување на примарно разбирање за она што е значајно за формулирање на целта.

Фокус на активността:

Искуства на учесниците со постигнување на самоопределената цел.

Услови што го олеснуваат (или го спречуваат) следењето и реализацијата на целите.

Материјали и методи:

Обрасци со моделот на теоријата на активност.

Размислување, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Единицата 2 се стреми да ги води учесниците кон подлабоко разбирање на целите и како формулирањето на целта влијае врз нејзината ефикасност. Целите треба да се претворат во визији, внатрешни претставувања на постигнувањето или резултатот и во критични ситуации, да умеат да ја водат личноста кон целта наместо далеку од неа. Првата активност се фокусира врз сопствените искуства на учесниците во врска со постигнувањето на самоопределена цел. Првотие се повикани да ги анализираат проблемите поврзани со поставувањето на целта, или со користење пример кој има јасен и однапред дефиниран резултат (пишување книга), или цел што е ориентирана кон процесот каде што умеенето да се направи нешто е целта (пловење околу светот).

Штом ќе ги потсети учесниците на нивната самоопределена цел која бара долгорочно пла-

нирање, обучувачот може да ги употреби нивните примери за да ја нагласи природата на целите како когнитивни претставувања што се преполни со емоции и ја водат мотивацијата (= креираат мотиви) и волјата (= извршуваат мотиви). Целите се идеи за иднината и само ако луѓето креираат такви идеи, тие може да бидат водени од нив, наместо онаму каде што ги водат настаните на денот или волјата на другите луѓе. Изјавата на соодветниот слајд ќе треба да биде илустрирана со помош на многу примери. За водење на овој процес, двете цели претставени на првиот слајд ќе бидат употребени како примери.

Следењето на долгорочните цели бара да се осигураме дека целта е запомнета, а мотивацијата

и волјата се одржуваат. Поради тоа, важно е да се осврнеме кон условите што ќе помогнат со реализацијата на целите. Во оваа активност се воведени условите коишто го олеснуваат следењето на целта. За да се креираат ефикасни цели, овие услови треба да бидат вклучени во процесот на дефинирање на целите; ова треба да биде разбрано како битен дел од поставувањето цели. Подолу се дадени некои примери, но со групата треба да бидат создадени повеќе. Исто така, обучувачот може да го употреби описот на Сара, Тобијас, Ивана и Дејан како примери за креирање цели.

Редослед на активност

Постигнување самоопределени цели (пленарно)

Пленарно: Обучувачот дава вовед кон активната, велејќи дека учесниците се повикани да размислат за долгорочна цел што самите ја поставиле и биле успешни во следењето (на пр. пишување книга, пловење околу светот). Доколку обучувачот даде пример, тоа ќе им помогне на учесниците.

На учесниците им се дава малку време за да продискутираат за прашањата, во мали групи.

Соединување на сите мисли, земањето белешки може да помогне во пренесувањето на она што било кажано тука врз ситуацијата на денот.

Постигнување самоопределена цел

- Дали некогаш сте следеле самоопределена цел која вклучува многу време, труд и енергија?
- Завршување на долгорочен проект како што е пишувањето книга?
- Подготовка и исполнување на дамнешниот сон како што е пловидба околу светот?
- Што ви помогна да се држите до целта, кога изгубивте мотивација или кога се соочивте со потешкотии?
- Навратете се на сите етапи на постигнување на оваа самоопределена цел и запишете што ви помогна да ја постигнете?

Целите како идеи за иднината (пленарно)

Обучувачот ги објаснува овие изјави, користејќи го она што досега било речено и извлекувајќи примери од учесниците.

- ▶ Апстрактно: Да се плови околу светот и да се биде среќен; Конкретно: да се напише книга и да се објави.
- ▶ Пишувањето книга ги вклучува следните процедурални информации: истражување во библиотеката; искористениот нацрт за организирање на книгата; новиот компјутер што ќе биде купен, комуникациите со партнерот за издадоците; разговорите со редакторот.
- ▶ Пишувањето книга ќе овозможи подобра позиција на универзитетот, заработка на пари, ќе донесе слава, итн.
- ▶ Услови: пишувањето во текот на годишниот одмор на Малдивите, наспроти пишување на работната маса во канцеларија ќе активира различни внатрешни слики, чувства, асоцијации итн.

Обучувачот ги истражува условите за реализација на целите со учесниците. Одново треба да се дадат примери за објаснување:

- ▶ информации за реализацијата: види погоре,
- ▶ активирање, пример на книга: локации во кои има книги, каде што книгите се вреднуваат, итн., луѓе кои напишале книги и биле успешни,
- ▶ да се сака она што помага за постигнување на целта: седење во канцеларија, минување време во библиотека, пишување, итн.,
- ▶ двосмислено поттикнување: искажано одобрување од врсниците, иако тие може да бидат колебливи,
- ▶ потиснување на знаењето: осаменост на партнерот, високи трошоци, слаби изгледи за остварување профит.

Треба да бидат дадени многу примери, а важните поенти да се запишат (изборно).

Целите се идеи за иднината

- ▶ Целите се когнитивно преставување на посакуваната крајна состојба. Оваа замисла може да биде конкретна или апстрактна.
- ▶ Целите вклучуваат и процедурални информации. Кое однесување, план, објект итн. Помага за да се постигне оваа крајна состојба? И овие може да бидат конкретни или апстрактни.
- ▶ Сите крајни состојби може да бидат разбрани како средства за постигнување крајна состојба од повисок ред. Исто така, целите имаат намера да постигнат други цели.
- ▶ Целите се активирани според одредени услови за водење на дејството. Колку повеќе збиени и повеќе аспекти се овие претставувања, чувства и врски, толку поверојатно е дека овие цели ќе бидат активирани.

Услови за реализација на цели

Значајните цели содржат информација за нивната реализација

Активацијата на целите е преку средината и преку личности, што го потсетуваат лицето на целта.

Доколку луѓето активно ја следат целта, тие го сакаат она што им помага да ја постигнат својата цел и не го сакаат она што ги одвраќа од неа.

Целта треба да се „поседува“, лицето треба да ја зграпчи. Тоа бара создавање на нејзино силно когнитивно претставување.

- ▶ Влијае врз вниманието и толкувањето на двосмисленото поттикнување
- ▶ Го потиснува знаењето и искуствата кои не се важни и не се поврзани со постигнување на целта

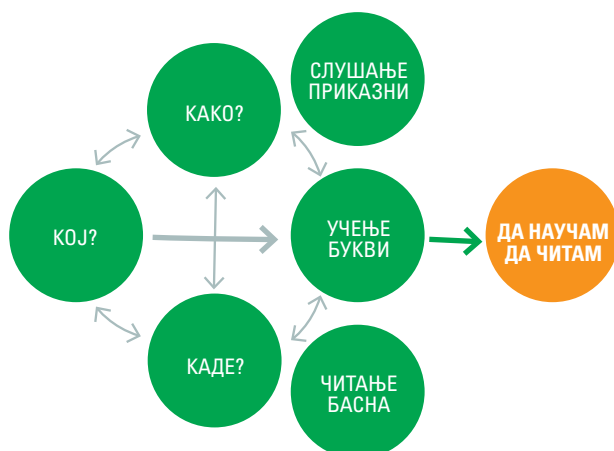
Силно претставување на целите (пленарно)

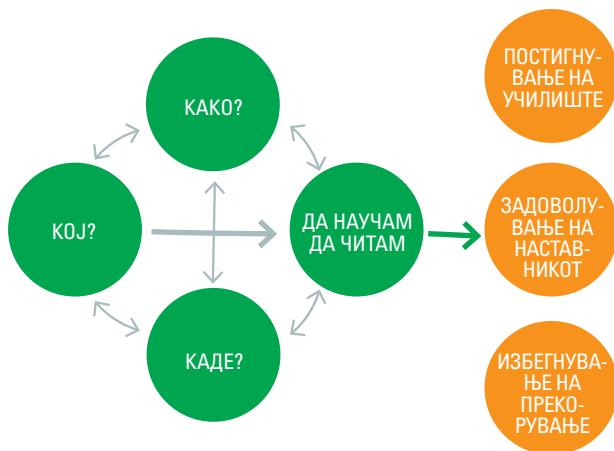
Последниот слајд за оваа активност го поврзува она што било речено со моделот на теоријата на активност. Одново, примерите кои веќе биле дадени, треба да бидат употребени за да се објасни употребата на моделот за креирање изјави за целите кои навистина може да ги водат дејствата.

Учесниците се повикани да го употребат моделот и да го пополнат образецот за различни цели. Наброените цели може да бидат разбрани како крајна цел:

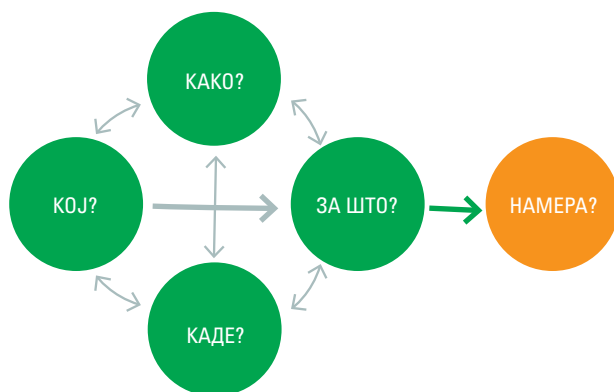
или како средства за постигнување други цели:

Овде се дадени примери за означување на фактот дека децата може да следат различни намери/цели. Децата треба да се водат од позитивни, значајни резултати поврзани со читањето, кои се вредни за нив во моментот (на пр. умеењето да се открие сè за нечија омилена филмска звезда).

Силно претставување на цели

- ▶ Применете го Моделот на теорија на активност за поставување цели!
- ▶ Изберете различни цели и соодветно нацртајте го моделот:
 - ▶ Да научам да читам
 - ▶ Да ослабам
 - ▶ Да станам инклузивен наставник

Активност 3.2.2.: Приод кон животниот циклус и поставување цели

Преглед

Цели:

- ▶ Отворање на размислувањето на учесниците за животниот циклус на нивните ученици.
- ▶ Осврт кон долгорочните цели за децата и целите кои се стреми да ги постигне инклузивното образование.
- ▶ Запознавање со начините на кои децата може да бидат поддржани во нивните напори за постигнување.

Фокус на активността:

Животите на децата и како образованието придонесува кон доживотното учење. Што се стремат да постигнат училиштата. Што треба да направат наставниците за да го осигураат постигнувањето.

Материјали и методи:

Не се потребни материјали (изборно флип-чарти и пенкала, доколку дискусијата во малите групи треба да се пренесе пред плenumот).

Размислување и дискусија, примена.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Последниот слајд од претходната активност дава вовед на приодот кон животниот циклус. Ова одново може да се разгледа овде. Децата може да станат активни ученици само доколку знаат зошто прават нешто и каде ќе ги одведе тоа. Иако зрелите години премногу се апстрактни за да можат најголем дел од децата да ги замислат, важно е тие да разберат зошто е важно да се стекнат вештини, компетенции и да има постигнувања во однос на учењето. Особено за малите деца, наставникот има должност да се осврне на тоа како сегашната вклученост на децата во спроведувањето на активностите или во решавањето на задачите ќе придонесе кон нивното идно учество. Ова помага во оврзувањето на краткорочната цел со среднорочните цели (учество во животни ситуации). Домените на активността и учеството, воведени во модул 2, може да се искористат за оваа цел (на пр. учење, примена на знаење, комуникација, меѓучовечки интеракции и врски, итн.).

Целите се фокусираат на постигнувањата, на резултатите, на она што ќе биде стекнато со реализирањето на оваа активност. Во овој момент обучувачите може да ги потсетат учесниците на она што беше дискутирано во модулот 1 (пристап, учество, постигнување). Тие, исто така, може да го споменат пристапот заснован на човекови права и правото на децата на отворена иднина. Тоа прави разлика во поставувањето цели, т.е. како наставниците ги толкуваат ограничувањата на учеството (модул 2), затоа што без размислување и професионално анализирање на ограничувањата на учеството, тие најверојатно ќе бидат водени од своите верувања и ставови. Ова може да ги одведе децата по одредена траекторија која не им помага во целост да ги развијат својот потенцијал и таленти.

Дополнително на употребувањето на примерите, кои беа дискутирани во претходната активност 3.2.1., обучувачот може да се осврне на Сара, Тобијас, Ивана и Дејан за да ги илустрира различните траектории коишто наставниците може да ги замислат за овие четири деца, како и да креираат алтернативни претпоставки. Позитивните претпоставки ќе влијаат врз поставувањето на целите и, последователно, врз она што децата веројатно ќе го постигнат. Овие дискусии треба да се искористат за нагласување на значењето на очекувањата на наставникот. Поставувањето на целите значи овие очекувања да се направат видливи.

Редослед на активноста

Пристап кон животниот циклус при поставување на целите (пленарно)

Обучувачот дава упатства, поврзувајќи ја оваа активност со претходната и објаснувајќи го пристапот кон животниот циклус (види ја воведната брошура). Учесниците треба да бидат вклучени во дискусија за клучните пораки кои се направени овде. Ќе бидат потребни многу примери за да се разјаснат пораките.

Учесниците потоа се повикани да размислат за позитивните и негативните очекувања што ги носат децата во училиштето и како може да се влијае врз нив. Треба да се разгледа прашањето дека и очекувањата на наставниците се исто така важни.

Образованието како долгорочен проект (пленарно)

Обучувачот објаснува како учеството во задачите денес им помага на децата да учествуваат во различни животни ситуации и како ова придонесува кон нивното целосно и ефикасно учество во општеството.

Учесниците треба да бидат повикани да креираат примери, употребувајќи ги студиите на случаи воведени во модулот 2 (Флорика) и единица 1 од модулот 3.

Обучувачот треба да одлучи дали ова ќе се прави пленарно или во мали групи. Доколку работата се прави во мали групи, некои примери треба да бидат претставени и пленарно.

Пристапот кон животниот циклус при поставувањето на целите

Образованието е проект за целиот живот. Долгорочната цел на инклузивните училишта е да се промовира доживотното учење.

Зошто луѓето учат? Што треба да се негува кај децата за да останат заинтересирани за учење?

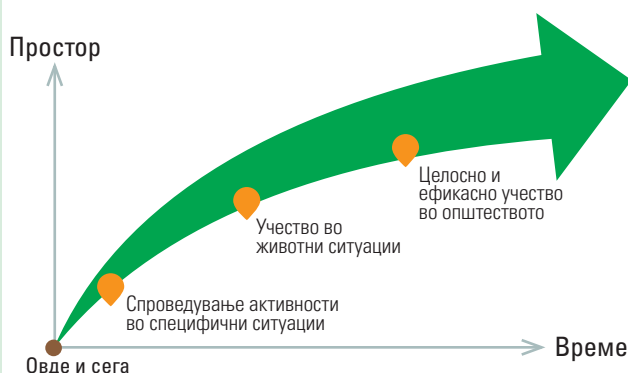
Позитивни очекувања за резултатите – успехот е можен

Она што се очекува е вредно – успехот е вреден за трудот

Очекувањата и вредностите меѓусебно се поврзуваат за да ги предвидат важните резултати како што се ангажираноста, продолжениот интерес и академското постигнување.

Кои очекувања и вредности ги носат децата на училиште?

Образованието како долгорочен проект

Постигнувањето во инклузивните училишта (пленарно)

Обучувачот дискутира за условите што го олеснуваат постигнувањето на целта. Овој слајд се навраќа на активноста 3.2.1. и тоа треба да се истакне.

Примерите на Сара, Тобијас, Ивана и Дејан може да се искористат уште еднаш за да ги покажат начините на кои децата може да бидат поддржани во постигнувањето на целите. Треба да биде нагласено дека ова е важен дел од тоа да се биде инклузивен наставник, не само да се пренесе содржината, туку да се олесни учеството (поддршката за да ги искушат своите можности/компетенции, да почувствуваат припаѓање, автономија/дејствување).

Постигнувањето во инклузивните училишта

Што можат да направат наставниците за да го осигурат постигнувањето на сите деца?

- ▶ Да им помогнат на децата да увидат како нивните активности во „овде и сега“ се совпаѓаат со она што можат да го постигнат во нивните животи.
- ▶ Да им помогнат на децата да ги визуелизираат позитивните резултати и начините на кои можат да ги постигнат.
- ▶ Да се осигурат дека децата го искусуваат учењето како нешто што вреди за трудот, а не како бескорисна вежба.
- ▶ Да понудат поддршка и грижа за децата кои изгубиле надеж или се плашат од неуспех.
- ▶ Поддршка на дејствувањето на децата оставајќи ги да ги следат нивните сопствени цели.

Активност 3.2.3.: Краткорочни, среднорочни и долгорочни цели

Преглед

Цели:

- ▶ Да научат да разликуваат краткорочни, среднорочни и долгорочни цели.
- ▶ Да се истакне дека краткорочните цели треба да се поврзат со среднорочните цели за да имаат смисла.
- ▶ Да се стекне подобро разбирање дека краткорочните цели се средство за постигнување на среднорочните цели.

Фокус на активността:

Образовните цели во контекст на пристапот кон животниот циклус.

Краткорочни цели, среднорочни цели, долгорочни цели.

Целите како средство за другите цели.

Материјали и методи:

Не се потребни материјали.

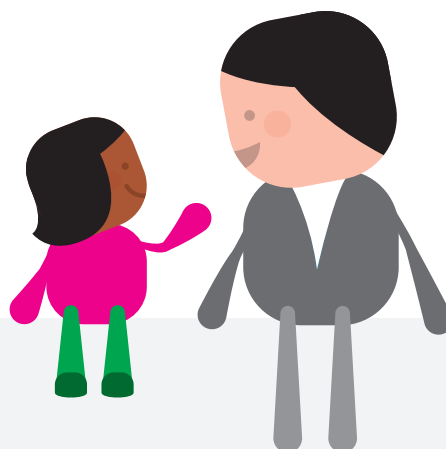
Размислување, анализа на целите, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Поставувањето цели е клучно за индивидуализираната настава, за креирање развојни или образовни планови, како и за нивната имплементација и оценување. За жал, истражувањата покажуваат дека поставувањето на целите генерално е најслабата точка на „Индивидуалните образовни планови“ (ИОП). Целите се обично премногу широки или премногу ограничени, тие се склони да бидат премногу општи или премногу специфични и содржат малку информации за околностите или ситуациите во коишто може да се следат. Заедно со недостигот од свесност за ситуацијата – што им овозможува на наставниците да ги препознаат можностите за учење – недостигот од замислување на целите ги остава наставниците без насоки за индивидуализирање на образованието.

Генерално, наставниците ги формулираат целите без изразување на врската меѓу краткорочните, среднорочните и долгорочните цели. Краткорочните цели треба да се разберат како средства за постигнување на среднорочните цели, а среднорочните цели придонесуваат кон постигнување на долгорочните цели. Долгорочните цели на образованието се дефинирани во наставната програма, но во многу држави наставната програма прикажува содржина што треба да се покрие наместо компетенции што треба да се постигнат.

Редослед на активноста

Целите во образованието (пленарно)

Обучувачот го користи овој слајд за да објасни како поставувањето на цели треба да се поврзе со животниот циклус. Краткорочните цели се насочени кон изведбата, среднорочните врз постигнувањата, а долгорочните цели врз способностите (види го пристапот заснован врз човековите права во воведната брошура).

Треба да се дадат примери за појаснување на овие перспективи на целите:

- ▶ приказот употребен во активност 1.4.1.: наместо да се фокусираме на завршување на задачата, фокусирајте се на постигнувањето, со цел сите животни да бидат подготвени за операцијата за спасување за време на поплави,
- ▶ Јагнето и волкот (активност 3.1.2.): наместо да ги подготвите децата за индивидуална работа, помогнете им да ја ценат природата на басната.

Дефинирање на различните видови цели (пленарно)

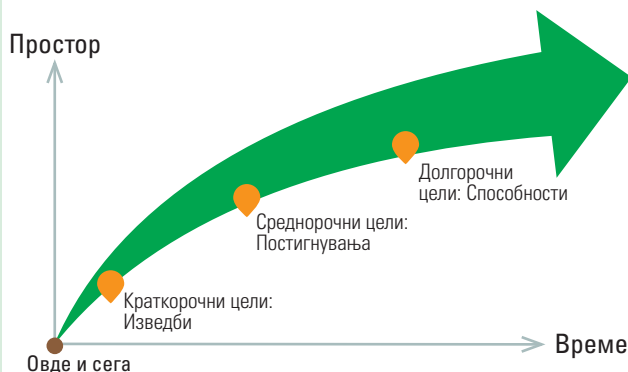

Обучувачот дава дефиниции што се во согласност со претходните слајдови.

Може да се употребат примерите од активност 3.2.1. (самоопределените долгорочни цели на учесниците).

Цели во образованието

Дефинирање различни видови цели

Завршување на задачи и спроведување активности во моменталната околина

- ▶ Перспектива за изнаоѓање конкретни решенија за идните работни предизвици во конкретни ситуации: „Способност да се решаваат проблеми во специфична ситуација“ → „Дидактички цели“

Покажување способност во типична ситуација или соочување со предизвик

- ▶ Перспектива за соочување со барањата на секојдневниот живот, покажување способност во типичните животни ситуации: „Да се биде способен и да се поседуваат вештините кои се битни за животниот домен“ → „Педагошки цели“

Постигнување на образовните и развојните цели

- ▶ Перспектива за водење добар живот, да може да се живее независно и да се биде вклучен во општествениот живот: „Оформување нечиј сопствен живот“ → „Образовни цели“.

Вежба за различните видови цели (пленарно)

Обучувачот дава краток вовед за да ја објасни вежбата: „Ова се различни цели што беа запишани за време на средбата за планирање со родителите. Ве молиме да го примените сето она што го кажавме досега за целите и одговорите на следните прашања“:

- ▶ Дали ова се краткорочни, среднорочни или долгорочни цели?
- ▶ Дали овие цели се добро формулирани, а доколку не се, како може да бидат подобрени?

Учесниците треба да ја направат оваа вежба во мали групи или индивидуално.

Групната дискусија треба да го даде одговорот на прашањата, треба да се дадат примери за подобрени цели. Треба да се нагласи дека дел од содржините што се овде наведени, не претставуваат цели (на пр. продолжување на терапијата на говорот).

Краткорочна, среднорочна или долгорочна цел?

1. Продолжување на терапијата за говорот
2. Роналд учи да го искажува своето расположение
3. Стефан може да ги прифати своите слабости
4. Работи независно
5. Бенџамин создава портфолио
6. Подобрување на концентрацијата со правење паузи
7. Разликување звуци (б-д, ф-с)
8. Останување мотивиран и со волја за учење
9. Употребување соодветен интерактивен стил со врсници
10. Читање и разбирање едноставен текст
11. Зголемување на брзината на читање
12. Еднаш неделно, наставникот проверува дали сите работни листови се правилно пополнети

Целите како средство за другите цели (пленарно)

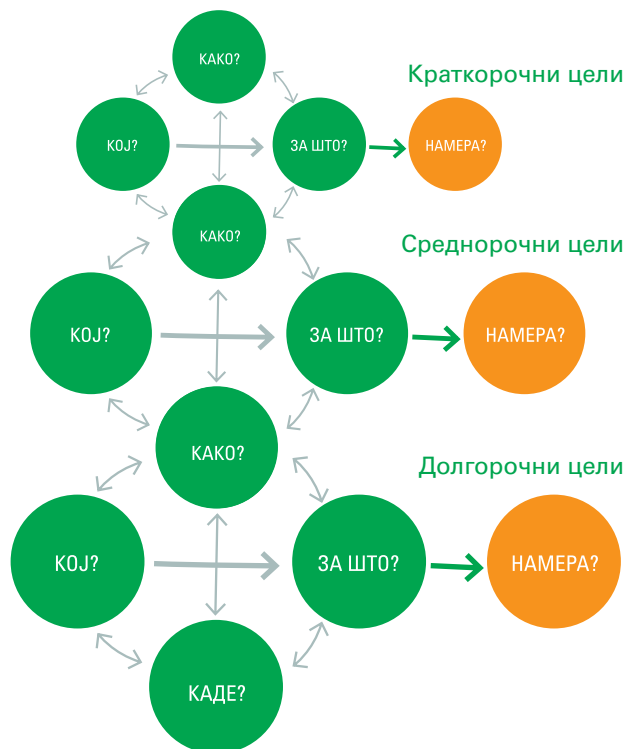
На крајот на оваа активност, обучувачот треба да ја појасни врската меѓу краткорочните, среднорочните и долгорочните цели. Овој графикон ја нагласува поентата дека краткорочните цели се „алатки“, „стратегии“ или „средства“ за постигнување на долгорочните цели.

Примерот со совладување на читањето може одново да се употреби:

- ▶ да се научат букви за да се читаат зборови,
- ▶ да се научи да се чита текст за да се пристапи до знаењето,
- ▶ да се стекне знаење со помош на читањето за да се научи за историјата (итн.).

Треба да се нагласи дека поврзувањето на ваквите цели е многу важно за давањето упатства за сопствените активности во училницата и за креирање средини кои го помагаат учењето (види ја следната единица).

Целите се средства за други цели

Активност 3.2.4.: Употреба на изјавите за цели за повратни информации

Преглед

Цели:

- ▶ Да се разбере поврзаноста меѓу изјавите за целите и корисните повратни информации.
- ▶ Да се прави разлика меѓу корисните и штетните повратни информации.
- ▶ Рефлексија за сопствените практики за давање повратна информација.

Фокус на активност:

Особини на ефикасна повратна информација.
Идеите на Џон Хети за „моќни повратни информации“.
Сопствените практики поврзани со обезбедувањето повратни информации.

Материјали и методи:

Копии од образецот на моделот на теоријата на активност (изборно), хартија и молив.
Дискусија, размислување, креирање прашања за повратни информации.

Дополнителни информации/алтернативи:

Џон Хети: Видливо учење (книга, интернет-страница), презентација во Пауер поинт (PowerPoint) на „Моќта на повратните информации“ на: https://www.eduweb.vic.gov.au/edulibrary/public/publ/research/publ/john_hattie_making_learning_visible_feedback.pdf; YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=S770g-LULFY>

Види исто така на: <http://assessment.tki.org.nz/> (Процена на практиките за учење; ефикасни повратни информации) и на: <http://assessment.tki.org.nz/Assessment-in-the-classroom/Assessment-for-learning-in-practice/Effective-feedback>

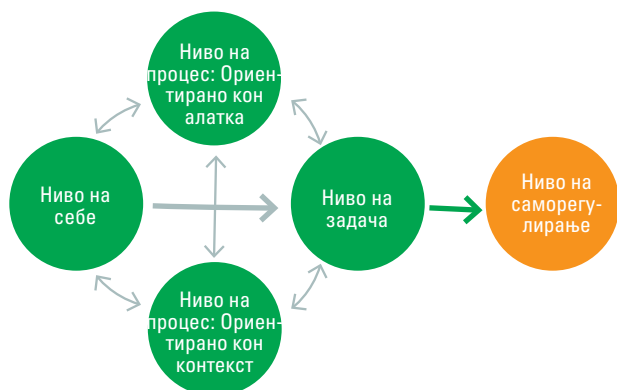
Информации за обучувачот

Повратните информации може да ги охрабрат или да ги обесхрабрат децата од постигнување на целите. Но, повратните информации се нешто што наставниците го прават/даваат секој ден, во секоја лекција. Видот на повратна информација што ја даваат наставниците е тесно поврзана со нивната свесност за ситуацијата, нивното разбирање на ситуацијата на детето, како и нивното разбирање на целта што треба да биде постигната со спроведување на активноста. Обично, наставниците даваат повратни информации на „лично“¹ ниво, на тој начин карактеризирајќи ги децата, но скоро никогаш не се осврнуваат на другите нивоа (ниво на задача, ниво на процес, ниво на саморегулирање). Во однос на поставувањето цели, сите овие димензии беа разгледани во претходните активности од оваа единица.

Наставничката на Сара, Тобијас, Ивана и Дејан дава повратни информации кажувајќи „да“ или „добро“, и на тој начин ги пропушта одличните можности да даде повратни информации што се однесуваат на прашањата воведени од Хети за зајакнување на учењето – „Каде одам?“ – за продлабочување на разбирањето на посакуваната цел – „Како одам?“ – за добивање докази за тоа каде се наоѓаат во однос на целта, и за добивање насоки за тоа како да се оди напред кон посакуваната цел – „Каде понатаму?“. Повратните информации за овие прашања може да бидат разгледани на различни нивоа. Нивоата што ги цитира Хети може да бидат преведени во моделот на теоријата на активност за да им помогне на учесниците да ги поврзат нивните формулации на целите со начините на кои тие може да дадат повратна информација:

¹ Ваквата повратна информација е општа и речиси бескорисна (а може да биде и контра продуктивна).

Пофалбата го насочува вниманието од задачата кон ученикот („добра девојка“), и содржи мал број информации што се поврзани со задачите. Исто така пофалбата содржи напор, ангажирање, или процеси/перформанси во врска со задачата („ти си навистина добар, бидејќи внимателно ја заврши оваа задача со примена на овој концепт“).

Обучувачот треба да ја разгледа презентацијата во Пауер поинт на Џон Хети, во која тој детално ги објаснува сите нивоа. Во спротивно, обучувачот може да одлучи само да го покаже првиот и третиот слајд и само да го употреби моделот на теоријата на активност без да го поврзе со терминологијата на Хети.

Редослед на активноста

Џон Хети за повратните информации (пле-нарно)

Обучувачот дава објаснување за ефикасните повратни информации што помагаат во водењето/насочувањето на учењето на учениците. Обучувачот може да ја употреби студијата на случај „Јагнето и волкот“ за да ги нагласи практиките на повратните информации на наставникот и да даде примери за тоа како би звучеле подобрите повратни информации. Доколку учесниците го разбираат англискиот јазик, може да го гледаат видеото на Јутуб, каде што се дадени и објаснувања.

Обучувачот им дозволува на учесниците да креираат дополнителни прашања поврзани со целите што тие ги дефинираа или ги дискутираа.

Џон Хети за повратните информации

За повратните информации да бидат ефикасни, на учениците им треба:

- Разбирање на посакуваната цел
- Доказ за тоа каде се наоѓаат во однос на целта
- Водство за намалување на разликата

Каде одам?

Како одам?

Каде понатаму?

Моќта на повратните информации:

<https://www.youtube.com/watch?v=S770g-LULFY>

Модел на „Моќта на повратните информации“ (пленарно)

Обучувачот е тој што треба да одлучи дали овој слајд треба да биде покажан или дали само ќе ги усложни работите без да придонесе за подобро разбирање (ве молиме осврнете се погоре на „Информации за обучувачот“).

Употреба на изјавите за повратните информации (Џон Хети: Моќта на повратните информации)

Намерата на повратните информации:

- Да се намалат разликите меѓу тековните разбирања / изведба на посакуваната цел.

Разликата е намалена со:

- Зголемените напори на учениците и примена на поефикасни стратегии
- Наставниците даваат предизвикувачки и специфични цели и им помагаат на учениците да ги постигнат.

Ефикасните повратни информации даваат одговор на три прашања:

- Каде одам?
- Како одам?
- Каде понатаму?

Секое прашање од повратните информации функционира на четири нивоа:

- **Ниво на задача:** колку добро се изведени / разбрани задачите
- **Ниво на процес:** главниот потребен процес за разбирање / изведување на задачата
- **Ниво на само-регулирање:** дејства за самонабљудување, упатување и регулирање
- **Ниво на себе:** лична евалуација и влијание за ученикот

Разговор со децата за нивното учење (пленарно)

Потсетете ги учесниците дека претходно го употребија моделот на теоријата на активност за да ја опишат ситуацијата на децата. Поставувањето цели е поврзано со предвидувањето на идните ситуации, давањето повратни информации е поврзано со откривањето на минатите ситуации. Употребата на истиот модел ќе им помогне на учесниците да го заменат нивното поставување на целите со прашања за повратните информации.

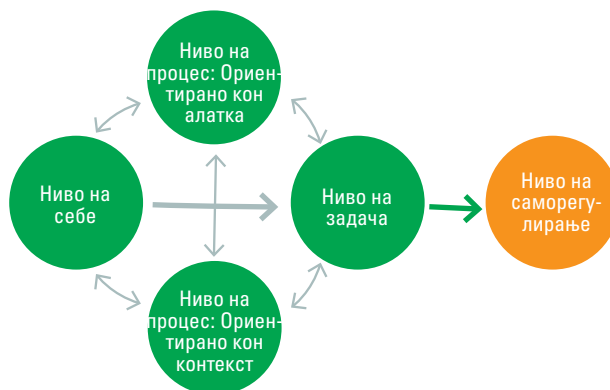

На учесниците треба да им се даде можност да се навратат на своите формулации на целите и анализа на состојбата за да креираат прашања за повратните информации што се осврнуваат на различните компоненти на моделот. Учесниците треба да ги запишат прашањата.

Дискусија и одговарање на прашањата (пленарно), презентација на некои прашања креирани од учесниците.

Разговарање со децата за нивното учење

- Креирајте прашања за секоја компонента од моделот

Активност 3.2.5.: Противречни цели

Преглед

Цели:

- Размислување за сложеноста на постигнувањето на целите.
- Нагласување на фактот дека имплементирањето на пристапот базиран на човекови права и пристапот базиран на животен циклус може да создаде конфликти со другите цели што ги имаат наставниците и училиштата.
- Дискусија за начините за разрешување на противречните цели наместо попречување на правата на детето.

Фокус на активността:

Противречни цели – што сакаат наставниците и што им е потребно на децата.
Гласот на децата и нивното право да бидат слушнати.
Начини на справување со противречните цели.

Материјали и методи:

Флипчарт, пенкала; пополнети работни листови „Истражи“ од претходната активност, образец „Решавање проблеми“.
Анализа на одговорите на работните листови, дискусија, бура на идеи, размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност го привлекува вниманието кон фактот дека поддржувањето на децата во постигнувањето на нивните цели може да биде противречно со намерите и очекувањата на наставниците и училиштата. Овде се користи случајот на Марта Пејн, ученичка од Шкотска, за да се нагласат тензиите меѓу различните цели и намери. Но, обучувачот може да избере и друг пример што е поблизок со локалната средина на учесниците. Друг пример би бил приказната за Малала Јузафшаи, добитничка на Нобеловата награда за мир во 2014 година, чии цели и визии беа целосно спротивни на социјалните вредности и намери на талибанците.

Вежбата има за цел да ја олесни дискусијата за противречни цели и како може да се справиме со таква ситуација на најпозитивен начин. Можни точки за дискусија:

- Димензија на човекови права: правата на децата да бидат слушнати, да имаат глас и како тоа може да биде приспособено во училиштата што се соочени со „повеќегласност“ во нивната заедница. Како може да им се даде глас на сите деца, а во исто време да се одржи дисциплина во училницата и да се остане „една заедница на учење“.
- Одговорност на наставникот: наставниците се одговорни за учењето на нивните ученици; тие не можат само да ги остават да прават што сакаат. Како може ова да се реши?
- Контрола на наставникот: наставниците се навикнати да ги држат учениците под контрола со тоа што сите ученици го прават истото нешто во исто време. Очигледно дека ова не е духот на инклузивното образование. Меѓутоа, кои се алтернативите на губењето контрола штом на децата им се дозволи да имаат свој став во однос на она што го учат?
- Изгледа добро гледано однадвор и во ретроспектива – не изгледа толку добро кога сте дел од тоа. Приказните како оваа се одлични ако ги читате како аутсајдер кој веќе ги знае позитивните резултати. Но, кога сте дел од ситуацијата, работите може да изгледаат помалку привлечни, а резултатите неизвесни. Што може да направат наставниците за да ги замислат позитивните резултати и да помогнат во нивното постигнување?

Учесниците треба да разговараат за сопствените искуства кога биле соочени со противречни цели. Дискусијата треба да ги охрабри наставниците да ги идентификуваат ваквите ситуации, и да бараат решенија за дилемата што ја искусуваат. Ова исто така е поврзано со свесноста за ситуацијата: потврдувајќи ги противречните цели, учесниците можеби се обидуваат да стекнат ново разбирање што за нив отвора нови линии за дејствување. Обучувачот може да избере да ги нагласи овие поенти, навраќајќи се на значајната содржина на овој модул во единицата 1.

Оваа активност исто така ги подготвува учесниците за единицата 3, каде што тие се фокусираат врз состојбите на учење коишто се приспособени, земајќи ги предвид намерите и целите

на наставниците. Поставувањето цели ги прави намерите видливи. Намерите се водени од верувањата, вредностите и ставовите, но исто така се под влијание на свесноста за ситуацијата на наставникот. Целите помагаат да се постави сцената и даваат упатства за задачите и ак-

тивностите како осигурување дека планираните постигнувања се остварени. Различните цели може да бидат разработени во истата состојба на учење и тоа е она што наставниците треба да го разберат за да умеат да ја индивидуализираат наставата.

Редослед на активност

Дискусија за противречни цели (пленарно)

Обучувачот ги користи овие слајдови за да ја раскаже приказната на Марта Пејн. Приказната започнува кога таа одлучила темата на нејзиниот училиштен проект по пишување да се однесува на нејзините училишни оброци. Нејзиниот татко ѝ помогна со креирањето на блогот и, почнувајќи од април 2012 година, таа секој ден го сликаше својот оброк и го оценуваше според критериуми што самата ги имаше дефинирано. Насловот на блогот алудираше на фактот дека училишните оброци не се здрави, ниту вкусни. Поради зголемената популарност, советот на училиштето го забрани блогот, што предизвика протест.

Марта ја искористи популарноста за да собере пари за оброците на Мери, добротворна организација која обезбедува училишни оброци за сиромашните држави за да можат децата да одат на училиште и да имаат барем еден оброк дневно. Во времето кога беше пишуван овој модул, беа собрани повеќе од 130 000 фунти. Блогот сè уште е на интернет, адресата е наведена во вториот слајд, а можете да го видите и написот на Википедија. Ве молиме да ги посетите овие интернет-страници за подетални информации.

Обучувачот треба да ги запамети неколкуте клучни поенти, но да ги повика учесниците да придонесат со своите размислувања и искуства. Поентите што се наведени во „информации за обучувачот“ може да се искористат за водење на дискусијата.

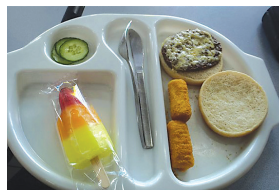
Треба да се дискутираат следните прашања:

- ▶ Противречни цели: целите на Марта, целите на советот на училиштето?
- ▶ Колкав „глас“ и самоопределување треба да им се даде на децата?

Противречни цели: случајот на Марта Пејн

Марта Пејн на neverseconds.blogspot.com

Нејзиното рангирање на овој оброк:

Хранометар – 7/10

Полна уста – јадење и броење и разговарање со другарчињата е тешко!

Јадење – главно/десерт

Цена – 2 фунти

Број на влакна од коса – 0!

Колку толерантни треба да бидат училишната и локалната власт?

News • UK & World • Big Brother

By Dailyrecord.co.uk | 15 Jun 2012 10:48

Council ban school dinners blogger Martha Payne from taking pictures.. then do a U-turn after outcry

A COUNCIL banned a nine-year-old girl from taking pictures of her school dinners.. then performed a U-turn hours later after an uproar on the internet.

- ▶ Цели што се појавуваат: иднината е несигурна, но треба да биде отворена за децата, а не затворена. Поставувањето цели не е во врска со самоопределувањето, тоа е невозможно за среднорочни и долгорочни цели.
- ▶ Кои средини за учење им овозможуваат на децата да дејствуваат и да ги следат своите сопствени цели?
- ▶ Важноста да бидеме поддржани и да ни се помогне кога тежнееме кон остварување на долгорочни цели. Ова не е „мамење“ (затоа што Марта не направи сè сама), ова е соработка – нешто што е многу важно да се научи.
- ▶ Сопственото искуство на учесниците поврзано со прашањата што овде се изнесени.

Best Food Blog 2012

Donation summary

*Online donations	147,730.78 €
Offline donations	4,326.96 €
Text donations	75.61 €

Scottish 9-year-old Martha Payne's ban on food blogging lifted by local council

14 Comments · 1 Shares · 10 Tweets · 1 Email · more

(CBS/AP) Martha Payne, a 9-year-old blogger from Scotland who set off a food blogging outcry when local authorities banned her food blog containing images of her school's meals, has won her blog back.

9-year-old's blog changes school into changing food

Total raised
152,133.35 €

Gift Aid
24,994.51 €

* Charities pay a small fee for our service. Find out how much it is and what we do for it.

2/3

Марта собира пари за Оброците на Мери

Единица 3.3.:

Приспособување на состојбите кон барањата на ученикот

Преглед на единицата 3.3.

Цели на единицата

- ▶ Да се научи да се поврзуваат целите со состојбите на учење.
- ▶ Запознавање со начините на кои учеството во училищата може да биде подобро.
- ▶ Примена на она што го научивте досега за да креирате индивидуализирани планови за учење.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите или намерите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање кое може да го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Учесниците може да ги постават овие прашања кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

Активност 3.3.1.: Една приказна, многу лекции за учење

Активност 3.3.2.: Создавање можности за учење!

Активност 3.3.3.: Спарување на целите со можностите!

Активност 3.3.4.: Приспособување на средините за учење!

Активност 3.3.5.: Компетенции за инклузија

Активност 3.3.6.: Лично размислување

Активност 3.3.1.: Една приказна, многу лекции за учење

Преглед

Цели:

- ▶ Потсетување на учесниците на студијата на случај за басната на Езоп.
- ▶ Поврзување на она што ќе биде направено со концептите на пристап, учество и постигнување.
- ▶ Подготовка за работење на можностите за учење, спарување на целите и приспособување на средините за учење.

Фокус на активността:

Басната за „Јагнето и волкот“ како почетна точка за следните вежби.
Инклузивно образование и што претставува тоа.

Материјали и методи:

Не се потребни материјали.
Потсетување и рефлексивност.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа прва кратка активност е наменета за пренасочување на вниманието на учесниците кон она што претставува инклузивното образование. Тоа уште еднаш ги нагласува концептите на „пристап“, „учество“ и „постигнување“, што беа дискутирани во модулот 1, со посебен акцент на учеството и ограничувањата на учеството (модул 2). Обучувачот треба да ги истражи овие три аспекти на индивидуализирање на наставата и да најави дека учесниците ќе бидат ангажирани во активности за да го сторат токму тоа.

Основната порака овде е дека овие три чекори се потребни за индивидуализирање на наставата – преку едноставна ситуација којашто може да биде одново создадена во која било училишница, за која не е потребна никаква посебна опрема; во основа, сè што е потребно е некој да ја прочита приказната „Јагнето и волкот“ и самиот наставник треба да создаде значајни состојби на учење за сите ученици.

Редослед на активността

Една приказна, многу лекции за учење (пленарно)

Обучувачот ги потсетува учесниците на лекцијата, која беше искористена како студија на случај во првата единица од овој модул. Наставничката не умееше да ја искористи можноста за олеснување на учењето, иако би имала многу услови да го направи тоа.

Обучувачот ги потсетува учесниците на визијата на инклузивното образование и на тоа дека пристапот, учеството и постигнувањето треба да бидат обезбедени за сите деца. Обучувачот потоа го дава „напредниот организатор“ и објавува дека овие се чекорите што треба да се преземат за да се биде инклузивен наставник.

Една приказна, многу лекции да се научат

Инклузивното образование се однесува на создавањето значајни состојби на учење за сите деца – пристап, учество, постигнување.

Како може наставникот ова да го постигне?

- ▶ Да биде свесен за можностите за учење
- ▶ Со спарување на можностите за учење со целите
- ▶ Со приспособување на средините за учење на ситуацијата на учениците

Единица 3 се фокусира на овие три аспекти за индивидуализирање на образованието:

- ▶ Создавање можности за учење за сите ученици
- ▶ Спарување на целите со можностите за сите ученици
- ▶ Приспособување на средините за учење за сите ученици

Активност 3.3.2.: Создавање можности за учење!

Преглед

Цели:

- ▶ Разбирање дека наставникот е најважен за креирање можности за учење.
- ▶ Поминување низ процесот на бура на идеи за идентификување веројатни можности за учење.
- ▶ Креирање организиран преглед на можностите за учење, кој може да биде употребен за поставување цели.

Фокус на активността:

Можности за учење со раскажување на басната на Езоп.
Визуализирање на сопственото мислење за можностите за учење.

Материјали и методи:

Хартија и моливи, флипчарт и пенкала (за презентација).
Бура на идеи и размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

За информации за бури на идеи, умствена мапа и мапа на концепти, ве молиме побарајте ресурси на интернет (методи за учење за возрасни).

Информации за обучувачот

Оваа активност се стреми да им покаже на учесниците дека една приказна може да биде почетната точка за многу различни можности за учење. Ова се поврзува со свесноста за ситуацијата на наставникот и употреба на имагинација, знаење и креативност за да се креираат можности за учење. Важно е учесниците да не добијат идеја дека прво ќе им требаат повеќе ресурси, пред да може да станат поинклузивни. Всушност, ситуацијата е спротивна: прво треба да умеат да ги замислат можностите за учење пред да можат успешно да употребат кои било дополнителни/различни ресурси.

Обучувачот може да ја започне вежбата за бура на идеи заедно со учесниците за да им даде некои примери за тоа што може да се научи слушајќи ја оваа приказна. Некои од примерите се наброени подолу, како инспирација за обучувачот:

- ▶ Езоп и неговиот живот;
- ▶ искуство на дејствување и контрола наспроти немоќност и беспомошност;
- ▶ метафори, сликовито искажување во јазикот, буквално и фигуративно значење;
- ▶ искуство да се биде дел од публиката и внимателно да се слуша (за задоволство, информација, уживање во друштво на другите итн., сите аспекти на тоа зошто луѓето одат на предавања или во театар);

- ▶ знаење поврзано со литературната форма на басна;
- ▶ да се биде дел од културната заедница со специфично наследство.

Резултатите треба да бидат организирани во умствена мапа или мапа на концепт. Доколку овие алатки не им се познати на учесниците, треба да се направи краток вовед.

Редослед на активностa

МКФ (ICF) како заедничка рамка (пленарно)

Обучувачот дава вовед и ја објаснува задачата (види ги информациите погоре).

Учесниците ќе работат во мали групи, прво бура на идеи, потоа создавање умствена мапа. Ова може да се направи на хартија. Доколку се планира презентација пред пленумот, умствените мапи треба да бидат префрлени на флипчартите или на слајдовите од презентациите во Пауер поинт.

Групна дискусија, дополнување и збогатување на можностите за учење генерирани од учесниците.

Создавање можности за учење

Креирањето можности за учење не се однесува на сложените подготовки за подучување, скапите учебници и новите компјутери.

Тоа се однесува на способноста на наставникот да биде свесен за можностите за учење.

Без имагинација, знаење и креативност, кои и да било материјални ресурси нема да бидат претворени во можности за учење.

Дали сте запознаени со техниките „Бура на идеи“, „Умствена мапа“ или „Мапирање на концептите“?

Ве молиме да создадете умствена мапа за да се претстави се што може да се научи по слушањето на басната „Волкот и јагнето“! Може да употребите друг пример, доколку сакате.

Активност 3.3.3.: Поврзување на целите со можностите!

Преглед

Цели:

- ▶ Да се научи да се поврзуваат целите со можностите за учење.
- ▶ Да се искуси фактот дека има многу цели – некои не се постигнуваат лесно.
- ▶ Да се добијат повратни информации од останатите учесници и обучувачот во врска со целите.

Фокус на активността:

Можности за учење претставени на хартија или флипчарт.

Цели што може да се поврзат со овие можности за учење.

Повратни информации за целите и напредокот.

Материјали и методи:

Хартија и моливи, флипчарт и пенкала (за презентација).

Работа во мали групи, размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа вежба треба да им покаже на учесниците дека секоја можност за учење доаѓа со комплет од цели. Со малку имагинација, со едноставно читање приказна, толку многу цели може да бидат следени! Секоја цел треба да биде изнесена за да ги одрази информациите за добро поставување на целите, воведени во последната единица. Исто така, учесниците ќе бидат повикани да ги запомнат трите аспекти на учество (дејствување/автономија, припаѓање/вклучување, компетентност) воведени во модулот 2. Притоа, а особено доколку учесниците имаат дополнително време, може да креираат краткорочни, среднорочни и долгорочни цели поврзувајќи ги заедно различните цели коишто тие ги имаат наведено.

На крајот на оваа вежба, секоја група треба да има умствена мапа со можности за учење како различни гранки, и додавајќи многубројни цели на секоја гранка („листови“ на гранката). Врските меѓу целите може да бидат нагласени со стрелички или со бирање различни бои. Флипчартите може да бидат закачени во просторијата за да добијат сите групи идеја за разновидноста на можностите за учење и целите што ќе го следат читањето на приказната.

Редослед на активноста

Поврзување на целите со можностите (вовед – пленарно)

Обучувачот ја објаснува вежбата: малите групи ги оставаат другите мали групи да ги решат нивните проблеми. Обучувачот ги дели групите во помали групи и им дава упатства (види го слајдот).

Малите групи (исто како и за последната вежба) треба да ги прошират нивните умствени мапи, додавајќи цели за секоја можност за учење.

Повратни информации (пленарно): Дали ова се ефикасни цели? Дајте им шанса на учесниците да ги подобрат целите врз основа на повратните информации од пленумот.

Поврзување на целите со можностите

Вашата умствена мапа или мапа на концепти содржи, да се надеваме, најмалку шест можности за учење. Можеби сте биле инспирирани од презентацијата на другите, ве молиме да додадете нешто!

Одберете барем три од овие потенцијални можности за учење кои може да ги извршите во вашата училница и креирајте различни цели кои може да ги постигнете создавајќи ги овие можности за учење.

Проширете ја вашата умствена мапа или мапа на концепти со додавање потенцијални цели за секоја можност за учење. Навратете се на Единица 2 и применете го она што сте го научиле за креирање ефикасни цели.

Активност 3.3.4.: Приспособување на средината за учење!

Преглед

Цели:

- ▶ Да се вежба поврзување на целите и можностите за учење со барањата на ученикот, преку промена на средината.
- ▶ Да се размисли за интеракцијата меѓу можностите за учење, целите и ситуацијата на учениците.
- ▶ Приспособување на состојбата на учење за да се обезбеди учество.

Фокус на активността:

Умствена мапа со можности за учење и цели како основа за создавање средини за учење.

Ситуацијата на учениците и приспособувањата што го олеснуваат нивното учество. Поддршка од наставникот за олеснување на учеството (структура, поддршка на автономијата, вклученост).

Материјали и методи:

Хартија и моливи, флипчарт со резултати од претходните вежби.

Работа во мали групи, размислување и дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа вежба ги носи учесниците еден чекор напред. Сега, кога имаат добар преглед на можностите за учење и кои цели може да се постигнат, тие размислуваат за околностите коишто се потребни за создавање вакви можности за учење и за постигнување на замислените цели. Листата ги содржи димензиите кои може да се приспособат на специфичните барања. Се разбира, има многу да се каже за секоја наведена димензија, а обучувачот може да даде примери заедно со предностите и недостатоците. Ова е поврзано со создавањето универзални средини за учење и обучувачот може да даде некакви информации за универзалниот дизајн за учење. Доколку има доволно време, обучувачот може да ја почне активността покажувајќи ја Книшката 11 во изданијата на УНИЦЕФ, *Инклузивно образование за деца со попреченост – пристап заснован врз права*.

Редослед на активноста

Приспособување на средините за учење (во-вед – пленарно)

Обучувачот ги објаснува димензиите на разликување или индивидуализирање, давајќи примери онаму каде што е неопходно. Важно е да се нагласи дека некои можности за учење бараат определени средини за учење или барем да бидат помогнати од нив; слично со целите – и се разбира со учениците. Но, приспособувањето кон потребите на учениците треба да биде разгледано последно со цел да се избегне прераното „исклучување“ со креирањето различни околности, цели итн. уште од самиот почеток!

Учесниците треба да дадат придонес со примери, поврзувајќи ги со умствените мапи што тие ги креирале.

Приспособување на барањата на ученикот (пленарно)

Учесниците се запознати со оваа задача и им се поставени прашања. Следните неколку слајда може но не мора да бидат презентирани. Тие ја прошируваат содржината на модулот 2 и ги нагласуваат начините на кои наставниците може да обезбедат структура (Тобијас, Ивана и Сара), поддршка на дејствувањето (Дејан) и вклучување (сите четворица). Може да се дадат примери, доколку има потреба или учесниците може самите да истражуваат.

Малите групи да ги земат предвид димензиите на разликување и кои да се употребат за четирите ученици во однос на можностите за учење и целите што тие ги избрале за нив.

Повратни информации на пленумот, а исто така да се праша дали тие сметаат дека можат да почнат да го планираат создавањето поинклузивни и разновидни состојби на учење.

Приспособување на средините за учење!

Најверојатно, сите цели кои сте ги креирале не можат да бидат следени во апсолутно исти околности. Земете ги предвид следните димензии за да креирате средини кои помагаат да ги вградите вашите цели:

- Содржина,
- Предавање на наставата (Стратегии),
- Групирање на учениците,
- Раководење со училницата и однесувањето,
- Време,
- Материјали и ресурси,
- Продукти,
- Друго?

Приспособување на барањата на ученикот

Базирано на вашето разбирање на специфичната ситуација на детето во однос на учеството и ограничувањата на учеството, вие може да создадете значајни комбинации од можности за учење, цели и средина за учење.

Употребете ги вашите белешки, мапи и листи, кои сте ги креирале досега во оваа единица и создадете состојби на учество кои овозможуваат учество и кои се индивидуализирани за Сара, Тобијас, Ивана и Дејан.

Земете ја предвид вашата улога во обезбедувањето на структура, поддржување на автономијата и помагањето на вклученоста!

Дополнителните слајдови (чек-листи) не се вклучени овде, ве молиме осврнете се на PowerPoint презентацијата.

Активност 3.3.5.: Компетенции за инклузија

Преглед

Цели:

- ▶ Да се размисли за она што досега било кажано во однос на своите компетенции за подучување.
- ▶ Вовед кон тоа како компетенциите на наставникот се поврзуваат со умешноста од постигнување на долгорочни цели.
- ▶ Да се размисли за сопственото учество во однос на личниот професионален развој.

Фокус на активността:

Потези, рутини и концепти и како тие се поврзуваат со краткорочната, среднорочната и долгорочната цел.

Компетенции за инклузивно образование – училишта (како организации за учење) и наставници.

Сопствени компетенции поврзани со профилот на инклузивен наставник.

Материјали и методи:

Хартија и моливи, профил на инклузивни наставници (изборно).

Поединечна работа и размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност ја завршува единицата 3 и ги повикува учесниците да размислат за сопствената ситуација. Не се само децата оние што треба да изведуваат, постигнуваат и да се оспособат да го живеат животот во целост; ова исто така се однесува и на наставниците. Со таа цел овде се воведува концептот на „потези“, „рутини“ и „концепти“ и ги поврзува перспективите за краткорочните, среднорочните и долгорочните цели.

Сега, учесниците треба да ја разгледаат содржината на модулите и да размислат за своите компетенции за креирање инклузивни училишта и инклузивни училници. Вежбата има за цел секој учесник да го сподели ова со некој друг, или со обучувачот или со колега. Поформалниот осврт може да се спроведе, доколку учесниците треба да добијат некој вид сертификација. Тоа треба да го одлучи оној што ја организира обуката.

Редослед на активноста

Компетенции за инклузија (вовед – пленарно)

Обучувачот го објаснува овој графикон и доколку е можно, треба директно да се осврне на книгата (види ја воведната брошура). Концептот на „потези“, „рутини“ и „концепти“ го нагласува фактот дека не е доволно само да се раководи училницата, тука е и перспективата на наставата, онаа што мотивира и онаа на наставната програма и рутините што може да бидат воспоставени само низ времето и просторот. Концептите – сите поврзани со целите на образованието и како да се стигне до таму – се потребни за да се индивидуализира наставата без да се изгубат од вид образовните цели.

Дискусија за оваа матрица (пленарно).

Компетенции за инклузија

	Чекори	Рутини	Концепти
Раководење	Внимание Динамика Дисциплина	Простор Време Практики	
Настава	Јасност Принципи на учење	Модел на подучување	
Мотивација	Очекувања Градење лични врски	Амбиент во училницата	
Наставна програма			Замисла на наставната програма Цели Планирања Искуства од учење Проценка Сеопфатни цели

Изведби, постигнувања и способности (вовед – пленарно)

Со овој графикон се видливи врските меѓу претходниот слајд и вежбата за поставување цели во единицата 2. Обучувачот треба да даде примери за тоа како потезите може да придонесат за рутините, итн.

Изведба, постигнување и способности на училиштата и наставниците

Сопствено размислување (вовед – пленарно)

Може да се даде краток вовед за да се осигура дека сите учесници ја разбираат задачата.

Учесниците размислуваат за овие точки проверувајќи ги модулите. Може да се обезбеди копија на кратката верзија/чек-листа „Профил на инклузивен наставник“ за да се олесни задачата. Исто така, учесниците може да ги запишат прашањата.

Освртот кон размислувањата треба да се направи со уште една личност (обучувач или друг учесник).

Сопствено размислување

Трите модули на Инклузивно образование ги нагласуваат четирите области на компетенции:

- ▶ Вреднување на различноста на учениците
- ▶ Работење со другите
- ▶ Поддршка на сите ученици
- ▶ Личен професионален развој

Одделете време да размислите за вашите компетенции и каде сметате дека ви е потребно да стекнете вештини за да бидете инклузивен наставник кој работи во инклузивно училиште. Вашите мисли ќе ги споделите или со обучувачот или со некој од вашите колеги.

Единица 3.4.:

Развивање на практики за поддршка на сите ученици

Преглед на единицата 3.4.

Цели на единицата

- ▶ Креирање на стратегија за соработка што ќе се имплементира во вашето училиште.
- ▶ Креирање нацрт-алатки и методи коишто може да ги имплементирате во вашето училиште.
- ▶ Креирање стратегии за постигнување на инклузивно образование.

Обучувачите не мора само да ги презентираат целите или намерите на единицата, туку исто така ги замолуваат учесниците да го запишат секое прашање коешто го имаат во врска со содржината и целите на оваа единица. Учесниците може да ги постават овие прашања кога тој проблем ќе биде разгледан на обуката. На крајот на секоја единица, обучувачот може да праша дали сите прашања биле разгледани.

Преглед на активностите

Активност 3.4.1.: Соединување на сè – Светско кафуле

Активност 3.4.2.: Потврдување на една идеја!

Активност 3.4.3.: Осврт и планирање за иднината

Активност 3.4.1.: Соединување на сè – Светско кафуле

Преглед

Цели:

- ▶ Ангажирање на сите учесници во заедничко решавање на проблемите.
- ▶ Создавање идеи за промовирање инклузија во училницата, училиштата и заедницата.
- ▶ Примена на она што било досега научено.
- ▶ Да се искуси метод кој може да се употреби и во училиштата.

Фокус на активността:

Време, настани и процеси за промовирање на инклузијата.

Простори и средини што помагаат.

Луѓе и нивните врски.

Материјали и методи:

Листа со информации за организаторите (олеснувачите), голема хартија за покривање на масите и пенкала, флипчарт за олеснувачот.

Бира на идеи, дискусија, размислување.

Дополнителни информации/алтернативи:

[http://en.wikipedia.org/wiki/World_Café_\(conversational_process\)](http://en.wikipedia.org/wiki/World_Café_(conversational_process));

<http://www.kstoolkit.org/The+World+Cafe>

Информации за обучувачот

Оваа активност ги ангажира учесниците во групна активност за споделување искуства, планирање и решавање проблеми. Исто така има за цел да го собере она што било научено претходно и да го примени. Светско кафуле е цврсто поставен метод за групна интеракција за олеснување на заедничкиот дијалог, споделување на знаењето, решавање проблеми и бура на идеи; групите работат на три групи прашања поврзани со имплементирање на инклузивното образование. Исто така, овој метод може да се искористи и во училиштата, како прв чекор во училишниот развоен процес кон инклузивно образование. Тоа ги соединува различните знаења, искуства и перспективи за заедничко создавање идеи и стратегии. Се на се има три рунди, со цел секој учесник да може да дискутира за сите прашања. Деталните упатства може да се најдат на листата со информации – која е наменета за обучувачот, но и за домаќините што ги дочекуваат учесниците на нивната маса, фаќаат белешки за најзначајните поенти и ги информираат следните групи за дискусиите и идеите што веќе беа реализирани. Дополнителни информации за методот може да се најдат на интернет.

Трите прашања за кои ќе дискутираат учесниците се: „Времиња, настани и процеси“, „Простори и средини“, и „Луѓе и нивните врски“. Ова се трите димензии за планирање што треба да бидат земени предвид за реализација на инклузивното образование. Учесниците се повикани да размислат за она што е потребно во секоја димензија за поддршка на сите ученици, за вреднување на различноста на учениците, за работење со другите, како и за професионалниот развој – на тој начин поврзувајќи ја вежбата со компетенциите за инклузивно образование.

Обучувачот ќе треба да го идентификува „домаќинот“ (олеснувачот) за секоја маса и да го објасни она што се очекува од нив. Листата со информации главно е за олеснувачот. Секое прашање е доделено на една маса, во зависност од бројот на учесници; обучувачите може да планираат три маси или шест маси (секое прашање на две маси, две посебни групи што ротираат во иста просторија). Доколку има кафе или други пијалаци достапни за учесниците, тоа ќе придонесе кон амбиентот, но може да биде проблематично земајќи го предвид просторот и движењето на учесниците меѓу масите.

Редослед на активноста

Решавање на големите проблеми заедно (групна активност)

Обучувачот ја објаснува целта на спроведувањето на Светско кафуле.

Пред да започне активноста, обучувачот треба да ги подготви масите и да ги идентификува и да ги извести „домаќини-те“ (олеснувачи-те).

Соединување на сè заедно

Светско кафуле – цели што треба да се постигнат:

- ▶ Три прашања се дискутираат во мешани групи.
- ▶ Учесниците ги разменуваат своите мисли и искуства.
- ▶ Проширено е сфаќањето и разбирањето на позицијата и перспективите на другите
- ▶ Колективниот „последен збор“ од дискусијата станува видлив, зацврстувањето и карактеристиките на проблемите стануваат видливи.
- ▶ Најважните поенти од разговорите се запишани.

Обезбеден е преглед на процесот, како и трите прашања. Обучувачот треба да се осигура дека прашањата се разбрани и дека фокусот на прашањето е јасен (како да се креира инклузивно училиште).

Редослед на Светското кафуле

Времетраењето на Светското Кафуле е приближно 90 минути:

0.00 - 0.10: Запознавање и покана за Светското Кафуле

0.10: Освртот е кон три прашања за кои се дискутира во три рунди – секое на одделна маса.

0.50 По две рунди прашања ќе има кратка пауза. Која е состојбата на дискусијата?

1.00 Последна рунда дискусии, работење на последното прашање во однос на тоа што било речено во текот на паузата.

1.20 Плакатите и другите продукти се достапни за секого.

1.20 – 1.30: Синтеза на резултатите од страна на домаќините (олеснувачите)

Дискусија за Откритијата и Согледувањата

Светско кафуле – времиња, настани, процеси

Прашање 1: Времиња, Настани, Процеси

Што треба да се случи во текот на учебната година?
(на пр. настани, средби, процеси на планирање)

- ▶ за поддршка на сите ученици?
- ▶ за вреднување на различноста на учениците?
- ▶ за работење со другите?
- ▶ за професионален развој?

Простори и средини кои помагаат

Прашање 2: Простори и средини кои помагаат

Какви простори и средини треба да бидат создадени?
(на пример: средини за учење, училишна зграда и училишен двор, простори на заедницата)

- ▶ За поддршка на сите ученици?
- ▶ За вреднување на различноста на учениците?
- ▶ За работење со другите?
- ▶ За професионален развој?

Светско кафуле – Луѓе и врски

Прашање 3: Луѓето и нивните врски

Кој треба да биде зајакнат и кои врски треба да бидат промовирани?
(на пример: ученици, родители, наставници, директори, надлежни органи во училиштето, други)

- ▶ За поддршка на сите ученици?
- ▶ За вреднување на различноста на учениците?
- ▶ За работење со другите?
- ▶ За професионален развој?

Активност 3.4.2.: Поткрепување на една идеја!

Преглед

Цели:

- ▶ Ангажирање на сите учесници во заедничко решавање на проблемите.
- ▶ Создавање идеи за промовирање инклузија во училницата, училиштата и заедницата.
- ▶ Примена на она што било досега научено.
- ▶ Да се искуси метод кој може да се употреби и во училиштата.

Фокус на активността:

Идеите креирани на Светско кафуле.

Сопствена работа и што е потребно за таа да се подобри.

Алатки или работни документи кои може да се употребат во сопствената работна средина.

Материјали и методи:

На различните групи ќе им требаат различни материјали, информации, литература, итн.

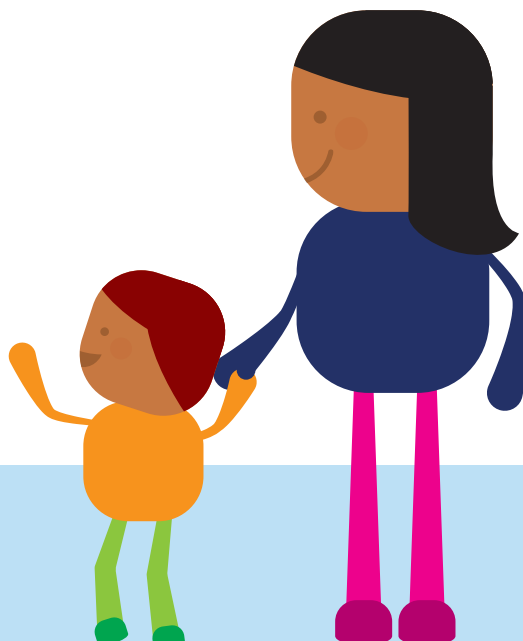
Заедничко работење за развојот.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Оваа активност има три дела: идентификување на идејата што учесниците сакаат да ја спроведат; разработување на идеите во мали групи, и презентирање на идеите. Идеално би било првиот дел од активността да се направи на крајот на работниот ден. Ова ќе му даде можност на обучувачот да обезбеди помош за тимовите, со испитување на целата работа која планираат да ја завршат, и да ги упати групите до ресурси и материјали коишто може да им бидат од помош.

Како ова ќе биде организирано, нивото на потребната поддршка, очекуваниот квалитет на продуктите, итн., ќе зависи од учесниците. Обучувачот веќе ќе има стекнато доволно искуство и увид за да умее да ја приспособи оваа вежба на потребите и способностите на групата. Тој/таа може да одлучи да се концентрира на креирањето на само неколку алатки, врз основа на постојниот материјал. Доколку модулите се дел од поголем развоен проект, вежбата треба да се фокусира на севкупните цели на проектот.

Редослед на активноста

Вовед (пленарно)

Обучувачот дава вовед за оваа активност, која ќе бара од учесниците прво да ја изберат, а потоа да работат на идејата за да може да се изведе и во нивната училишна средина.

Треба да се соединат луѓето што се заинтересирани за истата идеја или што работат во истата средина и се обидуваат да се осврнат кон одредено прашање употребувајќи ги резултатите од Светско кафуле. Идеите и она што треба да се сфати од нив, треба да бидат запишани на флипчарт за да може да се организира работата.

Флипчартите може да бидат закачени на сидовите, создавајќи амбиент во кој групите може да тргуваат со идеи, да се среќаваат за да работат на истата идеја, да помогнат во подобрувањето на идеите на другите додавајќи информации на флипчартот, итн.

Оваа сесија треба да заврши со идентификување на тоа што ќе го работи секоја група и што ќе биде продуктот на нивната работа.

Презентација на продукти (пленарно)

Како што е наведено погоре, начинот на работа и како ќе бидат презентирани продуктите пред пленумот, зависи од учесниците и околностите во коишто се работени модулите. Обучувачот ќе треба да ѝ даде дополнителна структура на оваа активност со цел да стане значајна за групата.

Презентациите и размената на продукти треба да бидат организирани во неформални, мотивирачки околности, на пр. со продолжување на идејата за пазар каде што се среќаваат луѓето, „купуваат и продаваат“, размена на стоки...

Идеја која треба да биде продолжена со дејство

Беа создадени многу идеи од ваша страна, за време на Светското кафуле. Дали некоја идеја ви го привлече вниманието како навистина интересна? Дали има некоја идеја на која што сакате да работите – за да можете да ја употребите во вашата задница, училиште или училница?

Ве молиме запишете ја вашата идеја на плакатна хартија или на слајд и спомнете го она што сакате да го развиете. Објаснете како ова би било корисно за промовирање на инклузивното образование.

Сите идеи ќе бидат споделени со другите за да се избегне дуплирање, со цел вашата идеја да биде уште подобра пред да работите на неа.

Презентирање на вашиот продукт

Очекувајте да го презентирате вашиот продукт или колку далеку сте успеале да напреднете кон неговото создавање.

Како ќе го направите ова, ќе зависи од вашиот продукт, но смислете интересен, креативен начин да го сторите тоа!

Известете како ќе го употребите овој продукт во вашето училиште и што се надевате дека ќе постигнете.

Доколку ви е потребна некаква помош ве молиме да ја побарате!

Активност 3.4.3.: Осврт и планирање за иднината

Преглед

Цели:

- ▶ Осврт кон она што беше научено, дискутирано и изработено.
- ▶ Размислување за начините за пренесување на знаењето во сопствената средина.
- ▶ Креирање стратегии и споделување идеи за реализирање.

Фокус на активноста:

Активности и продукти од трите модули.
Сопствена работна средина и што е потребно таму.
Сопствени следни чекори кога „се враќаме дома“.

Материјали и методи:

Како што е дефинирано од обучувачот.
Размислување, оценување, дискусија.

Дополнителни информации/алтернативи:

Информации за обучувачот

Важно е да им се даде можност на учесниците да направат осврт на модулите, да размислат за она што го научиле и како тоа може да се употреби во нивната работна средина. Како ќе се направи тоа, и дали треба да има формална процена на она што било научено, задача да се размисли на една тема, или другите продукти што учесниците ги создале за оценување на нивната работа, ќе треба да биде одлучено од страна на обучувачот. Оттаму, овде не може да се предложи ниту една специфична активност и обучувачот ќе треба да креира своја сопствена активност.

